

ΠΑΝΔΩΝΙΔΙΑ

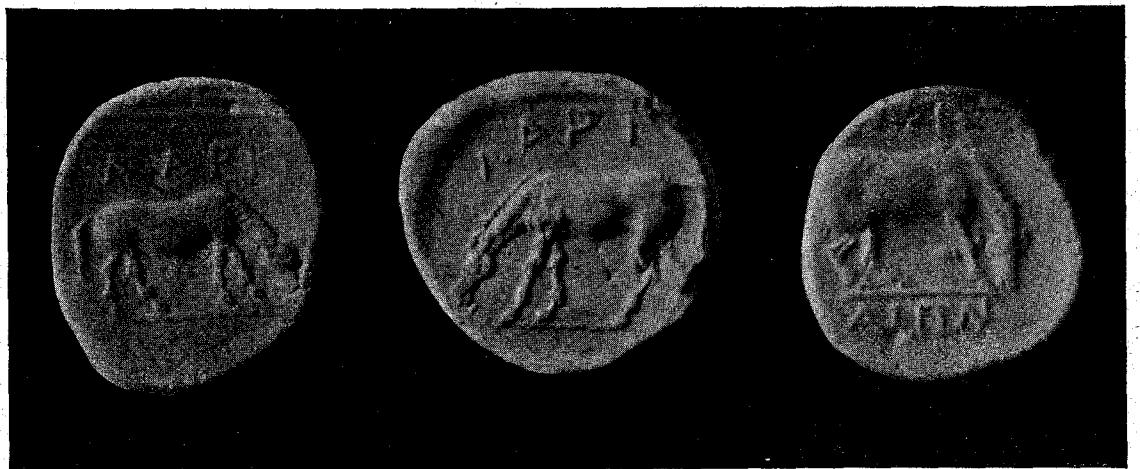
ΕΤΟΣ Ε' 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1905

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΙ ΙΠΠΟΙ

Οι αρχαίοι θεσσαλικοί ιπποι ήσαν πολλώ πλείσματα και άνωτεροι τό ποιὸν τῶν σημερινῶν θεσσαλικῶν ἵππων. Εἰς τοῦτο βεβαίως συνετέλεσαν τὰ μέγιστα οἱ πάμπολλοι ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα γιμνικοὶ ἄγῶνες, ἐν οἷς τὴν πρώτην θέσιν διὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν και τὸ ἐνδιαφέρον κατείχον αἱ ἵπποδρομίαι και ἀρματοδρομίαι, ἔνεκα τῶν ὅποιων ἡ ἵπποτροφία ἥκμασε καθ' ἄπασαν τὴν Ἑλλάδα, ἐν Ἀθήναις δὲ κατέλαβε θέσιν τοιαύτην ὥστε συνεδέμη ἀρρήκτως μετὰ τῆς ἀνωτάτης τάξεως τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Δὲν ἡδύνατο νὰ νοηθῇ εὐπατρίδης Ἀθηναῖος χωρὶς νὰ τρέψῃ συνωρίδα ἢ τέμνοτρόπον. Εἶνε γνωσταὶ δὲ αἱ μανικαὶ ἔκειναι ἵππωνιαὶ τῶν νέων Ἀθηναίων, αἱ ὅποιαι κατέστησαν τοῦ συρμοῦ ἐν Ἀθήναις και ἀς τόσον εὐφυῶς σατυρίζει δὲ δαιμόνιος Ἀριστοφάνης, ὃς καταβυθίζουσας εἰς χρέη και καταστρεφούσας πολλὰς οἰκογενείας.

Ἡ Θεσσαλία φύσει ἐριβῶλαξ και εἰς ἵπποτροφίαν ἐπιτηδεία, δὲν ἡδύνατο νὰ ὑστερήσῃ εἰς αἵτην τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, δὲν ἐβράδυνε μάλιστα νὰ καταλάβῃ τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ αὐτῶν και νὰ καταστῇ ἡ κατ' ἔξοχὴν ἵπποτρόφος χώρα καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν σημασίαν. Οἱ Ἀλευάδαι και Σκοπάδαι και λοιποὶ τύραννοι και ταγοὶ τῆς Θεσσαλίας ήσαν ὀνομαστοὶ ἵπποτρόφοι καθ' ἄπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ο Ἀθηναῖος, ἵνα παραπτήσῃ ὅπόσον φύλιππος και πλούσιος εἰς ἵππους ἦτο δὲ Ἀλκιβιάδης, δεῖτις, ὃς ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, ἐν Θεσσαλίᾳ εἴλε τὸ αὐτοῦ ἵπποφόρβιον και δεῖτις εἰς Ὁλυμπίαν ἀπέστειλεν ἐπτὰ δόλα ταυτοχρόνως ἀρματα, δσα οὐδείς ποτε ἴδιώτης ἢ βασιλεὺς εί-

χεν ἀποστείλει, τοῖς Ἀλευάδαις χρῆται ὃς ὅρφ συγκρίσεως, λέγων δτι και τούτων δ Ἀλκιβιάδης ἡτο ἵππικώτερος. Πλεῖστοι δὲ μνημονεύονται ἐκ Θεσσαλίας νικηταὶ (ἰδιοκτῆται και ἥνιοχοι) κελήτων και ἀρμάτων ἐν τοῖς τέσσαρσι μεγάλοις και λοιποῖς τοπικοῖς τῆς Ἑλλάδος ἀγῶσι. Τεσσοῦτον μάλιστα προήχθη δ ἵππος ἐν Θεσσαλίᾳ, ὃςτε κατέστη πηγὴ πλούτου δι' αὐτήν, ὃς τὰ νῦν δ ἀγγλικὸς ἵππος διὰ τὴν Ἀγγλίαν. Πάμπολλαι τῶν ἑλληνικῶν και μακεδονικῶν πολιτειῶν ἐκ Θεσσαλίας ἐπρομηθεύοντο οὐ μόνον τοὺς ἐργατικοὺς και ἀγωνιστικοὺς αντῶν ἵππους, ἀλλὰ και αὐτοὺς τοὺς πολεμικούς. Διὰ νὰ καταδείξωμεν δὲ εἰς οἶναν πέριωπήν ἐξίστετο δ Θεσσαλικὸς ἵππος, ἀρκεῖ νὰ εἰπωμεν δτι δ Βουκεφάλας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου ἡγοράσιμη ὑπὸ τοῦ πατρός του Φίλιππου ἐν Θεσσαλίᾳ ἀντὶ 13 ταλάντων, ἦτοι 78,000 δραχμῶν! Τὸ θεσσαλικὸν δὲ ἵππικὸν ἐν τοῖς πολέμοις κατέλαβε τοιαύτην ἀξίαν διὰ τε τὸν ἀριθμὸν τῶν παρατακτῶν ἵππων και τὸ ποιὸν τῶν ἵππεων, ὃςτε ἡ μετὰ τῶν Θεσσαλῶν συμμαχία κατέστη περιζήτητος και ἀπεφάσιζε πολλάκις περὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν πολέμων. Εἰς Ἀσίαν δ Μέγας Ἀλέξανδρος παρέλαβε μεδ' ἑαυτοῦ 1500 ἵππεis Θεσσαλοὺς ὑπὸ Κάλλαν τὸν Ἀρπάλον διαπρέψαντας ἐπὶ ἵππικῇ ἀρετῇ. Εἰς τὸ αὐτῶν δ ἵππικὸν ἐπίσης οἱ τύραννοι τῆς Θεσσαλίας ἐστήριζον κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη τὴν ἰσχύν των και ἐπέβαλλον τὸ διλιγαρχικὸν πολίτευμα. Δικαίως ἀρα αἱ πλεῖσται τῶν θεσσαλικῶν πολιτειῶν ἐκ τῶν ἵππων ἀριθμεύει τὸν πλοῦτον και τὴν δύναμιν, τὸν ἵππον εἰχον ἔμβλημα ἐπὶ τῶν ἑαυτῶν νομισμάτων. Τοιαῦται δὲ ἡσαν

'Αρχαῖα νομίσματα Λαρισσῆς εἰκονίζοντα ἵππους βοσκομένους ἢ πίνοντας¹.

ἡ Ἀτραξ, τὸ Κιέριον, ἡ Κραννών, Γυρτών, ἡ
Λάρισσα, ἡ Πάλλινα, οἱ Παρραιβαί, ἡ Φά-
λαινα, ἡ Φαρκαδών, ἡ Φάρσαλος, αἱ Φεραί, ἡ
Σκοτοῦνσα κτλ.

* * *

Αριθμός. — 'Εκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται πως ἥδη ὅτι δύτις κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἡ Θεσσαλία δέον νὰ ἔτρεφε μέγαν ἀριθμὸν ἵππων· ἐκεῖνο δῆμος, δπερ τὴν εἰνασίαν ταῦτην καθίστησι βεβαιότητα, εἶνε δὲ ἀριθμὸς τῶν πολεμικῶν ἵππων οὓς παρθήγεν, ἥτοι δὲ ἀριθμὸς τῶν πολεμιστῶν ἵππεών οὓς παρέτασσεν ἐν πομέῳ. Εἴδομεν ἀνωτέρῳ ὅτι 1500 ἵππεῖς μετέσχον τῆς εἰς Ἀσίαν ἔκστρατείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρού· ἔχομεν δῆμος καὶ ἄλλας μαρτυρίας, καθ' ἣς Ἰσάριθμοι ἦσαν καὶ πλείονες ἵππεῖς Θεσσαλοὶ μετέσχον ἐν προγενεστέροις καὶ μετέπειτα χρόνοις ἄλλων πολέμων· ἀν δὲ πιστεύσωμεν τῷ Ξενοφῶντι, δτε ἐταγενέτο ἡ Θεσσαλία, εἰς ἔξακιςχλίους οἱ ἵππεύοντες ἐγίνοντο! (Ξενοφ. 'Ελλ. σ. α' 8). Ο ἀριθμὸς εἶναι πάνυ σεβαστὸς καὶ ἀν δὲν ληφθῇ ὑπ' ὅψιν δὲ ἀριθμὸς τῶν πολεμικῶν ἵππων οὓς ἡγόραζον ἐν Θεσσαλίᾳ αἱ λοιπαὶ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι εἶνε δὲ τρανοτάτη καὶ ἀρκοῦσα ἀπόδειξις ὅτι ἡ Θεσσαλία παρθήγε μέγαν ἀριθμὸν ἵππων διότι, ἵνα ἐκ τῶν ἵππων τούτων διαλεγώσιν 6 000 δλοι ἵπποι κατάλληλοι δι' ἵππικόν, πάντως οἱ στρατεύσιμοι, οἱ κατάλληλοι πρὸς πόλεμον ἐν γένει,

(¹) Ή παροῦσα εἰκὼν εἶνε μεγέθυνσις ἀρχαίων νομισμάτων Λαρίσης ενδισκομένων ἐν τῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν καὶ παραχωρηθέντων μοι εὑμενᾶς ὑπὸ τοῦ Λευκίντων ἀντροῦ κ. Ἰω. Σβρούσην.

I. X. B.

λαμβανομένων ὑπό δψιν καὶ τῶν ἀλλών ἀναγκῶν καὶ ὑπηρεσιῶν τοῦ στρατεύματος (μεταγωγικὰ κ.τ.λ.), θά ἦσαν 10 000· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ὄλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ διατρεφομένων ἵππων, δὲν ἥδυνατο νὰ ἡ ἐλάσσων τῶν 100 000 ἢ ἔστω τῶν 70 000, τούτεστι τοῦ δεκαπλασίου ἢ ἔπταπλασίου τῶν στρατεύσιμων.

Ούτως ἐν Γαλλίᾳ διατεφούσῃ σχεδὸν 3 000 000
ἴππων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν εἰρήνῃ μὲν στρατευ-
μένων οὐ πιστὸν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 150 000, ἐν
πολέμῳ δὲ τὰς 300 000, ἡτοι τὸ $\frac{1}{10}$ τοῦ ὅλου
ἀριθμοῦ· ἐν Γερμανίᾳ ἐκ τῶν 4 200 000 οὐ-
πιστων αὐτῆς ἐν εἰρήνῃ μὲν στρατεύονται 120 000,
ἐν πολέμῳ δὲ τὸ διπλάσιον, ἡτοι ἔλασσον τοῦ
 $\frac{1}{16}$ · ἐν Αὐστρίᾳ ἐκ τῶν 3 900 000 οὐ-
πιστων αὐτῆς ἐν εἰρήνῃ μὲν στρατεύονται 100 000 περί-
που, ἐν πολέμῳ δὲ 190 000 ἡτοι τὸ $\frac{1}{20}$ αὐ-
τῶν· ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ τῶν 2 000 000 οὐπιστων αὐτῆς
στρατεύονται ἐν εἰρήνῃ μὲν περὶ τοὺς 25 000
μόνον οὐπιστοι, ἐν πολέμῳ δὲ τὸ διπλάσιον ἡτοι
τὸ $\frac{1}{40}$ αὐτῶν· ἐν Ἰταλίᾳ ἐκ τῶν 700 000 οὐ-
πιστων αὐτῆς εἶνε στρατεύομενοι ἐν πολέμῳ κατὰ
τὴν ἔξενεχθεῖσαν γνώμην τοῦ στρατηγοῦ Βαρα-
τιέρη 95 000, ἡτοι τὸ $\frac{1}{7}$ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ·
ἐν Ρωσίᾳ ἐκ τῶν ἐπέκεινα τῶν 30 000 000
οὐπιστων αὐτῆς στρατεύονται ἐν εἰρήνῃ μὲν 250 000
περίπου, ἐν πολέμῳ δὲ περὶ τὰς 500 000, ἡτοι
τὸ $\frac{1}{60}$ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ· ἐν Ἰαπωνίᾳ δια-
τεφούσῃ 1 500 000 οὐπιστων ἐστρατεύθησαν ἐν
πολέμῳ 150 000· δύνανται δ' ἔτι νὰ στρατεύ-
τευθῶσιν ἔτεροι 50 000, ἡτοι τὰ $\frac{2}{15}$ τοῦ ὅλου
πληθυσμοῦ· ἐν Ρωμανίᾳ ἐκ τῶν 800 000 οὐ-
πιστων αὐτῆς χρησιμοποιοῦνται ἐν πολέμῳ 25 -
30 000, ἡτοι τὸ $\frac{1}{27}$ αὐτῶν· ἐν Βουλγαρίᾳ ἐκ

στῶν 500 000 ίππων αὐτῆς χρησιμοποιοῦνται ἐν πολέμῳ περὶ τὰς 20 000 ἦτοι τὸ $\frac{1}{25}$ αὐτῶν τέλος ἐν Ἑλλάδι ἐκ τῶν 160 000 ίππων αὐτῆς ἐν εἰρήνῃ μὲν οὐδεὶς στρατεύεται, κατὰ τὸν πόλεμον δὲ τοῦ 1897 ἐστρατεύθησαν μόλις 1500. ἦτοι τὸ $\frac{1}{100}$ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ! (Ἡ κατάστασις βεβαίως εἶνε ἀξιοθήγητος). Ἐ- μνημονεύσαμεν πάντας τοὺς ἀνωτέρω ἀριθ- μοὺς ἵνα καταδεξωμεν ὅτι, καὶ τὴν μεγίστην ἄναλογίαν τοῦ $\frac{1}{7}$ ἀν παραδεχθῶμεν ὑπάρχου- σαν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐν Θεσσαλίᾳ μεταξὺ τῶν στρατευσμῶν αὐτῆς ιππων καὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐν αὐτῇ διατρεφομένων, ἀγόμενα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δ ἀριθμὸς οὐ- τος δὲν ἦτο κατώτερος τῶν 70 000, ἦτοι περί- που διπλάσιος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γυν ἐν αὐτῇ διατρεφομένων ιππων.

Ποιόν.— Καὶ τὸ ποιὸν τῶν ἀρχαίων θεσσαλικῶν ἵππων ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται πῶς ἥδη ὅτι ἦτο ἄριστον, δυνάμεθα δὲ νῦν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἦτο τὸ πρῶτον μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν. « Ἰππον Θεσσαλικὴν Λακεδαιμονίην τε γυναικά » ἔλεγε χρησμὸς ἑλληνικὸς καταστὰς δημάδες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ὁρτόν. Παρ’ Ὁμηρῷ ἔτι πρῶτοι μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν ἵππων κατατάσσονται οἱ ἵπποι τοῦ βασιλέως τῶν Φερῶν Ἀδιμήτου· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ὀδύσσαντοι ἵπποι τοῦ Ἀχιλλέως δύνανται γὰρ θεωρηθῆσι θεσσαλικοὶ. Ὁ Ἡρόδοτος ἐπίσης λέγει περὶ τῆς πολεμικῆς θεσσαλικῆς ἵππου ὅτι « ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· μετ’ αὐτοῦ δὲ γενικῶς συμφωνοῦσι πάντες οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς καὶ αὐτὸς δὲ εἰδικώτατος πάντων Σίμων ὁ Ἐλευσίνιος, ὁ ἀρχαίστατος τῶν περὶ ἵππικῆς γνωστῶν συγγραφέων, ἀρχαιότερος καὶ τοῦ Ξενοφῶντος, λέγων ὅτι δέον τις νὰ γνωρίζῃ δσον ἀφορᾶ εἰς τὴν πατρίδα τῶν πολεμικῶν ἵππων « ὃς ἐστιν κατά γε τὴν Ἑλλάδα χώραν κρατίστη ἡ Θεσσαλία ». Κατά τινας ἀρχαιολόγους μάλιστα, ὁ Φειδίας ἐν τῇ ἵππικῇ πολεμικῇ πομπῇ τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος ἐλαβεν ὡς πρότυπα θεσσαλικοὺς ἵππους δύνανται δέ τις ὅντως νὰ εἴη διμοιύρητά τινα τῶν ὑπὸ Ἀθηναίων ἵππέων ἀναβεβαμένων τούτων ἵππων πρὸς τοὺς εἰκονιζομένους ἐπὶ τῶν Λαρισαϊκῶν νομισμάτων καὶ τῶν νομισμάτων ἀλλων θεσσαλικῶν πόλεων ὡς καὶ τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας

Οι θεσσαλικοί ἵπποι διεκρίνοντο διὰ τοῦ μετρίου αὐτῶν ἀναστήματος, τῆς ὡραίας, δλίγον τοῦ σιμῆς καὶ εὐμήλου κεφαλῆς, τοῦ κυρτοῦ αὐτῶν τραχήλου, τῶν ἀσάρκων πλευρῶν, τῆς ἀνέσταλμένης γαστρός ἔχουσης τὴν δύψιν γα-

δις κυνηγετικοῦ κυνὸς ἐκ τῶν παρὰ Γάλλοις
riers καλουμένων, τῶν εὐθέων καὶ ἰσοτε-
γλουτῶν καὶ τῆς ἐπιχαρίτως δρθουμένης
κυνοτουμένης οὐρᾶς.

Ο Αίλιανδς κατ' Ἀριστοφάνη τὸν Βυζάντιον ἔξης περιγράφει τοὺς θεσσαλικοὺς ἵππους «οἱ Θεσσαλοὶ ἵπποι δεινοὶ μὲν εἰς τὸ αλάσαι θηρίον, ἀγαθοὶ δὲ εἰς ἄμιλλαν, στικοὶ γάρ μέγεθος δὲ εἰσι σύμμετροι (μέγεθος), τὰς πλευρὰς ἀσαρκότεροι, γαστέρα ἀνεπαρκέαντες, τράχηλον περιφερεῖς... ἐξ ἣς τῇ έδρᾳ (?), τὰ νῶτα ἰσοτενεῖς».

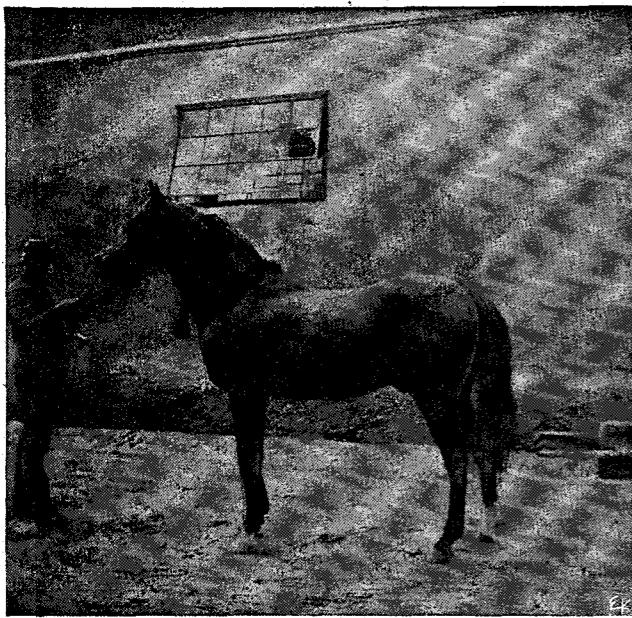
Καὶ ήσαν μὲν μέτριοι, ὡς εἰρηται, τὸ ἀνά-
μα οἱ θεσπαλικοὶ ἵπποι· ήσαν δμως οἱ ὑψη-
τοι τῶν Ἑλληνικῶν ἵππων καὶ οἱ ταχύτα-
ῶστε καὶ αὐτὸς ὁ Ὁμηρος γνωρίζων τοῦτο
εἰ περὶ τοῦ ἵππου τοῦ Εὐμήλου (υἱοῦ τοῦ

μητού) διτὶ ὡς ἐκ τοῦ ἀναστήματος αὐτοῦ
ρόινετο μασκόδυνεν· καὶ διτὶ τὸ ἄρμα τούτου
πασε πρῶτον ἐν τῇ ἀρματοδοριμᾳ τῇ ἐπὶ τῷ
ἄτω τοῦ Πατρόκλου τεθείσῃ.

Οἱ ἵπποι οὗτοι ἡδύναντο νὰ παραβληθῶσι τὸν σημερινὸν ἵππον τῆς ἀραβικῆς γένεως. Και ὅντως προσβλέπων τις τὰ ἀρχαῖα νομάτα τῆς Θεσσαλίας, ίδια δὲ τῆς Λαρισός Σκοτούσης¹, νομίζει ὅτι ἔχει πρὸ διφθαλίαν ἵππον ἀραβικὸν τελείου τύπου καὶ εὐγενέστατος (ίδε εἰκόνα ἵππον οὐγγρικοῦ ἵπποοισθίου).

Τάς ἀρετάς των δὲ ταύτας διετήρησαν οἱ σαλικοὶ Ἰπποι καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νους μέχρι τοῦ Δ' μ. Χ. αἰῶνος οὗτως ὁ ψυχοτος, ἵππιατρος ἐκ Προύσης τῆς Μ. Ἀράς, ἀκμάσας ἐπὶ Μ. Κωνσταντίνου, λέγει περὶ ἑλληνικῶν Ἰππων ὅτι ἡσαν «θυμοειδεῖς καὶ δρομικοί ἐν ὅλῃ δὲ τῇ Ἑλλάδι, διαστοντες οἱ θειταλοί», ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριώτας συνάγεται ὅτι οἱ θεσσαλικοὶ Ἰπποι ὑπὸ κωτέρων ἔποψιν ἔξεταζόμενοι ὑπήγοντο εἰς τύπον τῶν ἐλαφρῶν Ἰππαστῶν Ἰππων, τούτων εἰς τὸν τύπον, εἰς ὃν καὶ οἱ σημερινοὶ σαλικοὶ Ἰπποι ὑπάγονται, (ἴδε εἰκόνα), οἱ δὲ εἰς τὸν τύπον τῶν βαρέων ζευκτηρίων των ὡς Εὐθωπαῖοι τινὲς συγγραφεῖς, μετὰ

) Δέν ἀρνούμεθα δτι τὰ νομίσματα καὶ ἐν γένει
ἴναγλυνθα δὲν ἀποδίδουσι πάντοτε τὴν φυσικήν
εἰκονίζομένων μορφήν. θεωροῦνται δὲ πολλάκις
τεχνοτροπίαι τοῦ κατασκευαστοῦ ἡ τεχνίτου. Οὐχ
ον φρονοῦμεν δτι οἱ ἀριστοὶ τῶν τεχνιτῶν ἐκ τῆς
εις ἥρθοντα τὴν μορφὴν τῶν εἰκονίζομένων καὶ
τὰ ἔργα αὐτῶν τοσούτην ἦσαν βελτίστα, διόπτι φυ-
τερά ήσαν, ἤτοι δισώ προσεπέλαζον μᾶλλον πρὸς
φύσιν τῶν εἰκονίζομένων.

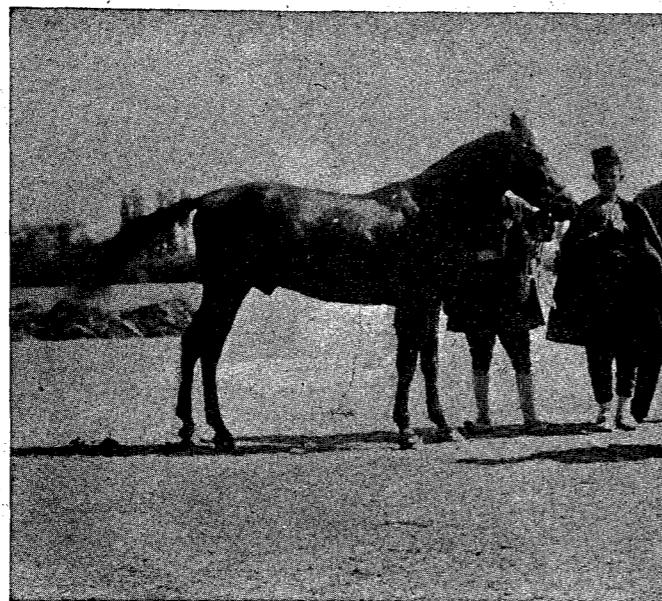

Εδγενής άραβικός ίππος τῆς σήμερον ἀναστήματος 1μ. 48 εὐ-
ρισκόμνος ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ ίπποφορδίῳ τῆς Babolna
(Οδγαρία) παρατιθέμενος πρὸς σύγκρισιν.

τούτων δὲ καὶ τινες τῶν ἡμετέρων, ἡθέλησαν
νὰ παραστήσωσι.

***

Τρόπος ίπποτροφίας. — Η ίπποτροφία ἐν Θεσσαλίᾳ ἥσκετο μᾶλλον ἐν μεγάλῳ ἐν συ-
στηματικοῖς ίπποφορδίοις πλουσίων γαιοκτη-
μόνων, ὃς ἐκ πολλῶν τε ἄλλων τεκ-
μηρίων εἰκάζεται καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ
Ἀριστοτέλους περὶ τῶν ίπποτροφούν-
των ἐν γένει λεγομένων. Αὐτὸς ὁ
Βουκεφάλας τοῦ Μ. Ἀλεξανδρου
προήρχετο ἐκ τῶν ίπποφορδίων πλου-
σίου τινος Θεσσαλοῦ Φιλονίκου· ἐν
αὐτοῖς οἱ παραγόμενοι ίπποι ἐσημει-
οῦντο καυτηριαζόμενοι εἰς τὸν μηρὸν
διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου φέρον-
τος κεχαραγμένην ἐπ' αὐτοῦ κεφαλὴν
βίος, ἡτις καὶ ἐπετυποῦτο ἐπὶ τοῦ
δέρματος, ὅθεν καὶ τὸ δνομα Βουκε-
φάλας. Η συνήθεια αὗτη καὶ σήμε-
ρον ἔτι εἶναι ἐν χρήσει παρ' ἄπασι τοῖς
ἄξιοις λόγου ίπποφορδίοις τῆς Εὐ-
ρώπης, ἀποδεικνύοντα μόνη αὕτῃ
τὴν ὑπαρξιν κατὰ τοὺς χρόνους ἔκει-
νους καὶ ἄλλων ίπποφορδίων ἐν τε
Θεσσαλίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, ἔχον-
των ἔτερον ίππόσημον. Τοιαῦτα γνω-
στὰ ίππόσημα ἥσαν τὸ γράμμα κάππα
(K) ἢ κόππα (Q) ἢ τὸ σάν (MT), ὅθεν

Ιππος θεσσαλικός τῆς σήμερον ἀναστήματος 1μ. 47 παρα-
τιθέμενος πρὸς σύγκρισιν.

καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς παραγόμενοι ίπποι καπ-
ποφόροι, κοππατίαι, ἢ σαμφόροι ἐκα-
λοῦντο. Τὰ σημεῖα δὲ ταῦτα μεγάλως
ἐπεξητοῦντο, ὡς καὶ σήμερον, παρὰ τῶν
ἀγοραστῶν πρὸς ἔξακριβωσιν τοῦ ίππο-
φορδίου τῆς προελεύσεως καὶ τῆς εὐ-
γενοῦς ἐπομένως καταγωγῆς τοῦ πωλου-
μένου ίππου. Τὸ τοιοῦτον, ὡς εἴπομεν,
ἀποτελεῖ ἀρχούσαν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ίπ-
ποτροφία ἐν Θεσσαλίᾳ ἥσκετο ἐν με-
γάλῳ, διότι ἀν δὲν ὑπῆρχον καὶ ἄλλα
ίπποφορδία τῶν τοῦ Φιλονίκου ἐν Θεσ-
σαλίᾳ ἢ ἀν αὐτὸς οὗτος ὁ Βουκεφάλας
δὲν παρήγετο ἐν μεγάλῳ πιὼν ίπποφορ-
δίῳ, δὲν ὅτα ἔφερεν οὐδὲν σῆμα, ἡτοι δὲν
θὰ ἐσημειοῦντο ποσῶς. Καίτοι δὲ δὲν ὁ Ὁ-
μηρος μόνον εἰς τὰ ἀρχαῖα Τρίκαλα
ἀποδίδει τὸ ἐπίμετον ίππόβοτος, λέγων
«Τοίχης ἐξ ίπποβότοιο», ἢ εἰς τὸ ίππι-
κὸν δμως ὀφειλομένη ἴσχὺς τῶν Θεσσα-
λῶν γένει, μέγα ἐπ' αὐτῇ φρονούντων,
(Ξενοφ. Ἐλλ. Δ. 3, 9. Πλουτ. Ἀγησ. 16, κτλ.), καὶ ἡ πρὸς τὸν ίππον τρεφο-
μένη στοργὴ αὐτῶν, ἐκδηλουμένη, ὡς
εἴρηται, ἐν τοῖς νομίσμασι πλείστων θεσσαλικῶν
πόλεων, ἀποδεικνύει ὅτι ἄπασα ἡ Θεσσαλίᾳ καὶ
ἐκ φύσεως καὶ ἐξ ἀνάγκης κατὰ τοὺς ἀρχαίους
ἔκεινους χρόνους ἥτο ίπποβοτίης καὶ εἶχεν οἰο-
νεὶ καταστῆ ἐν μέγᾳ ίπποφορδίῳ.

ΙΩ. Χ. ΒΛΑΣΣΗΣ
Υπολογαρία τοῦ Πυροβολικοῦ

ΚΡΟΥΓΕΡ

Νεκρὸς ἐπῆγε, ὡς ἥθελε,
Ο δοξασμένος γέρος,
Ἐκεῖ ποῦ, θεῖο πετούμενο,
Μές ἀπὸ ξένο μέρος,
Πάντα ἡ ψυχὴ τοῦ ἐγύριζε
Μὲ πόθο, μὲ καῦμό.

Βαθνά, στ' ἀνήλια χώματα,
Ποῦ ὁ Σεβαστὸς ἐτάφη,
Σὰ μαγεμένη ἐχύθηκε
Μία φλέβα ἀπὸ χρονάφι,
Νὰ στεφανώσῃ θέλοντας
Τὸ μέτωπο τ' ἀγνό.

Λές καὶ ἀπὸ τρόμο ἐσπάραξε
Τὸ πεθαμένο σῶμα,
Τὰ μάτια ἐσπιθοβόλησαν,
Κ ἐπρόφερε τὸ στόμα
Δόγια πικρά, ποῦ πνέοντας
Δὲν ἔβγαλε ποτέ.

Μέταλλο πλούσιο, ἐφώναξε,
Τραβήξον 'ς ἀλλα βάθη!
Πῶς ἐδῶ μέσα βρίσκεσαι
Μόλις ἡ Ἄγγλια τὸ μάδη,
Θὰ σκάψει καὶ τὸ μῆμα μου,
Γνρεύοντας ἐσέ.

Δὲ θέλω ἐτὰ γυνοτόκλαρη
Καὶ δλόρθο κυπαρίσσι
Πόνον σημάδι ψεύτικο
Δὲ θέλω νὰ συγχίσῃ
Τὴν ἔρμη ποῦ ἀναπαύομαι
Τοῦ τάφου κατοικιά.

Ποὺλ μὴν ἔρδη ἀνάερα
Κάθε ποῦ ἡ μέρα φέξῃ,
Μ' ἔνα γοργὸ φτερούγιασμα
Σκληρὰ νὰ περιπαῖξῃ
Τὴν ἀκριβή τοῦ τόπου μουν
Χαμένη ἐλευθεριά.

Μόνον — ἀχνὰ φαντάσματα —
Οι ἀνδρεῖοι πολεμιστάδες,
Ποῦ βάψαν μὲ τὸ αἷμα τους
Ράχαις, βουνά, πεδιάδαις,
Αργὰ τὸ βράδυ ἀς ἔρχωνται,
Καὶ ἀς κρυφοκλαίονν μ' ἐμέ.

Αφορεσμένο μέταλλο,
Τραβήξον 'ς ἀλλα βάθη!
Πᾶς ἐδῶ μέσα βρίσκεσαι
Μόλις ἡ Ἄγγλια τὸ μάδη,
Θὰ σκάψει καὶ τὸ μῆμα μου,
Γνρεύοντας ἐσέ.

Νέονς θησαυροὺς καλήτερα
Μὲ σέβας νὰ ζητήσῃ
Ἐδῶ, ποῦ τόσα δ πόλεμος
Παιδιά της ἔχει σβύσει
Ἐδῶ ποῦ ἀκόμα κείτονται
Τὰ ξένα τους κορμά.

Ναί, μὲ ζηλεύονν. Ἀμπτε,
Στὸ φῶς βγαλμένα πάλι,
Νὰ ἰδοῦν κ' ἔκεινα γλήγορα
Τὸ πονητὸ ἀκρογάλι,
Οδε τὰ πῆρε, ὡς θύματα,
Φιλάρπαγη ἀδικιά.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Α. ΤΣΕΧΟΦ

Ο ΒΥΣΣΙΝΟΚΗΠΟΣ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ 4 ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΡΑΝΙΕΦΣΚΗ Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα, γαιοκτήμων.

ΑΝΝΙΑ, κόρη της, 17 χρόνων.

ΒΑΡΙΑ, βαπτιστική της, 24 χρόνων.

ΓΑΓΕΦ, Λεωνίδας 'Ανδρέγεβιτς, ἀδελφός τῆς Ρα-

νέβσκη.

ΛΟΠΑΧΗΝ, 'Ερμόλαος 'Αλεξέγεβιτς, ἔμπορος.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ, Πέτρος Σεργείεβιτς, φοιτητής.

ΣΥΜΕΩΝΟΦ-ΠΙΣΤΣΙΚ, Βόρις Βορίσοβιτς, γαιο-

κτήμων.

ΣΑΡΑΟΤΤΑ ΙΒΑΝΟΒΝΑ, οἰκοδιδάσκαλος.

ΕΠΙΧΟΔΟΦ, Συμεών Παντελέγεβιτς, ὑπάλληλος

γραμματεύς.

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ, ὑπηρέτρια.

ΦΙΡΣ, ὑπηρέτης, γέρος 87 χρόνων.

ΓΙΑΣΣΑΣ, νέος, ὑπηρέτης.

Διαβάτης.

Σιδηροδρομικὸς σταθμάρχης.

Ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος.

Προσκεκλημένοι, ὑπηρέται.

'Η σκηνὴ εἰς τὸ κτῆμα τῆς Α. Α. Ρανιέβσκη.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Δωμάτιον, ποῦ ἔως τώρα ὁρούμαζεται παιδικόν. Μία ἀπὸ τὰς θύρας δῦνηται στὸ δωμάτιον τῆς 'Αννιας. "Υστερ ἀπὸ λίγο ἀνατέλλει δὲ ήλιος. Εἶνε πλέον Μάϊος, ἀνθίζουν ἡ βυσσινιαὶς, ἀλλὰ στὸν κῆπο κάνει κρόνο, ἀγιάζει. Τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου εἴναι κλειστά. Μπαίνει ἡ Δουνιάσσα μὲ κερί καὶ δὲ Λοπάχην μὲ βιβλίο.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — "Ηρθε τὸ τραῖνο, δόξα σ' δ Θεός. Τί ὥρα είνε;

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Κοντεύονταν δυό. (Σβύνει τὸ κερί) Εημερώνει πιά.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Καὶ πόσο νὰ καθυστέρησε τὸ τραῖνο; Τούλαχιστον δυὸς ὥρες. (Χασμάται καὶ τανύνεται) 'Αμ' ἔγω δὲ παλαβός! 'Ηρθα ἐπίτηδες ἐδῶ γιὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθῶ στὸ σταθμὸ καὶ ἔξαφνα, ἀκοῦνς ν' ἀποκοιμηθῶ.. Καθιστὸ μὲ ἐπῆρε δὲ οὐνος. Τί δυσάρεστο.. Δὲ μὲ ἔχυπνοντες, καῦμένη..

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — 'Έγω θαρροῦσα πῶς εἴχατε φύγει. (ἀκροάεται) Νά, μοῦ φαίνεται πῶς ἔρχονται πιά.

ΛΟΠΑΧΗΝ. —(ἀκροάεται) "Οχι... 'Ἴσα με νὰ παραλάβουν τὰς ἀποσκευάς των, τὸ ἔνα, τὸ ἄλλο... (παῦσις) 'Η Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα ἔμεινε στὴν Εὐρώπη πέντε χρόνια, νὰ ἰδούμε πῶς ἔγινε τώρα... Καλός ἀνθρωπὸς εὐγενικά, ἀπλῆ γυναικα. Θυμοῦμαι, δταν ἥμουνα δεκαπέντε χρονῶν παιδαρέλι, δὲ μακαρίτης δ πατέρας μου, ἐκρατοῦσε τότε ἐδῶ μαγαζί, μοῦ είχε δώσει μιὰ γροθιὰ στὸ πρόσωπο καὶ μὲ πῆραν τὰ αίματα ἀπὸ τὴ μύτη, εἴχαμε ἔλθει τότε μαζὶ στὴν αὐλὴ γιὰ κάποια ὑπόθεσι — ήταν πιωμένος. 'Η Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα, τὸ ἐνδυμοῦμαι σᾶν καὶ τώρα, ήταν ἀκόμη πολὺ νέα, ἀχαμνούτσικη, μὲ ἔφερε στὸ νιπτῆρα, σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ δωμάτιον τῶν παιδιῶν. «Μὴν κλαῖς,— μοῦ εἶπε,— χωριατόπουλο, ὡς ποῦ νὰ παντρευθῆς θὰ γιάνης. — (παῦσις) Χωριατόπουλο.. . Εἰν' ἀλήθεια, πῶς δὲ πατέρας μου ήταν μουζικος, ἔγω μολαταῦτα νά, φορῶ ἀσπρὸ γελέο καὶ κίτρινα παπούτσια. Σὰν γάιδαρος μὲ σέλλα. Μονάχα πῶς είμαι πλούσιος, καὶ ἔχω πολλὰ χρήματα ἀν μὲ καλοεξετάσῃς ὅμως δὲν είμαι παρὰ ἔνας χωριάτης ἀπὸ τοὺς πιὸ χωριάτες... (φυλλομετρεῖ βιβλίον) Νά, ἐδιάβασα τὸ βιβλίο — τίποτε δὲν ἐκατάλαβα. Τὸ διάβασα καὶ μὲ ἐπῆρε δὲ οὐνος. (παῦσις)

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Καὶ τὰ σκυλὰ δληγύκτα δὲν εἴχαν ἥσυχία μυρίσθηκαν πῶς ἔρχονται τ' ἀφεντικά.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Τί ἔπαθες, Δουνιάσσα, κ' εἶσαι ἔτοι; ..

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Τὰ χέρια μου τρεμουλιάζουν... Μούρχεται λιγοθυμιά.

ΛΟΠΑΧΗΝ — Πολὺ χαϊδεμένη, βλέπω, μοῦ γένητες, Δουνιάσσα. Καὶ ντύνεσαι σᾶν κυρία, καὶ ἡ χτενισιά σου τὰ ἴδια.. . Δὲν κάνεις καλά. Δὲν πρέπει νὰ ἔχηνται τὶ εἶσαι.

(Μπαίνει δὲ Επιχόδιοφ μὲ ἀνθοδέσμην φορεῖ συκάνι καὶ γιαλιστερὰ ποδήματα ποῦ τριζουν δυνατά τὸν πέφτει δὲ ἀνθοδέσμη.)

ΕΠΙΧΟΔΙΩΦ (σηκώνει τὴν ἀνθοδέσμη) — Νά, τῶστειλε δὲ περιβολάρης καὶ εἶπε νὰ τὸ

βάλουν στὴν τραπεζαρία. (δίνει τὴν ἀνθοδέσμη στὴν Δουνιάσσα).

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Καὶ νὰ μοῦ φέρης κβάς.

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Πολὺ καλά. (φεύγει).

ΕΠΙΧΟΔΙΩΦ. — Κάνει ἀγιάζι, τρεῖς βαθμοὺς παγωνιὰ καὶ ἡ βυσσινιαὶς δλαις είνε στὸν ἀνθό τους. Κλῖμα δά, νὰ σοῦ πῶ, καὶ τὸ δικό μας. (στενάζει) Τὸ κλῖμα μας δὲ μπορεῖ νὰ ὠφελῇ δταν πρέπει. — Κυττάξετε νὰ δῆτε, 'Ερμολαῖ Αλεξέγεβιτς, ἀγόρασα προχθές ποδήματα καὶ τολμῶ νὰ σᾶς βεβαιώσω, πῶς τρίζουν ἀνυπόφορα Μὲ τὶ τάχατες νὰ τ' ἀλείψω;

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Φύγε απ' ἔκει. Μ' ἐσκότισες.

ΕΠΙΧΟΔΙΩΦ. — 'Άδυνατο νὰ μὴ μοῦ τύχῃ κάθε μέρα καὶ μιὰ κακομοιριά. Καὶ δὲ μοῦ κακοφαίνεται, ἐσυνήθισα πιὰ καὶ μάλιστα καμογελῶ.

('Η Δουνιάσσα μπαίνει καὶ προσφέρει στὸν Λοπάχην κβάς.)

ΕΠΙΧΟΔΙΩΦ. — "Ας πηγαίνω. (σκοντάφτει σὲ μιὰ καρέκλα δὲ καρέκλα πέφτει) Νά.. . (σὰν νὰ θριαμβεύῃ) Νά, βλέπετε, μὲ συγχωρεῖτε γιὰ τὴν ἔκφρασιν, αὐτὸ τὸ περιστατικόν, παραδείγματος χάριν.. . Δὲν είνε πολὺ περίεργον; (φεύγει).

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Ξεύρετε, 'Ερμολαῖ 'Αλεξέγεβιτς, δὲ Επιχόδιοφ μοῦ ἔκαμε πρότασι.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — "Α!

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Δὲν ἥξερω πῶς γὰ σᾶς τὸ πῶ.. . Είνε ἥσυχος ἀνθρωπὸς, δταν δμως ἀρχήν καμμιά φορὰ νὰ μιλῇ, δὲν τὸν καταλαβαίνεις τὶ λέει. Καὶ καλὰ μιλεῖ καὶ αἰσθηματικά, ἀλλὰ σκοτεινά. Εμένα σὰν νὰ μοῦ ἀρέσῃ. Μ' ἀγαπᾷ φοβερά. Είνε ἀνθρωπὸς ἀτυχος, κάθε μέρα θὰ τοῦ τύχῃ καὶ κάτι, καὶ γιὰ τοῦτο ο δικοί μας ἐδῶ τὸν πειράζουν καὶ τόνε λένε: εἰκοσιδυὸ κακομοιριές.. .

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Νά τους, ἔρχονται, θαρρῶ.. .

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — "Ερχονται! Μά τι ἔπαθα ἔγω.. . ἐπάγωσα δῆλη.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Αὐτοὶ είνε. Πᾶμε νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦμε Θὰ μὲ γνώρισῃ τάχατες; Πέντε χρόνια ἔχομε νὰ ἴδωθοιμε.

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ (τραγαμένη). — Μούρχεται λιγοθυμιά.. . "Αχ, θὰ πέσω!..

('Ακούεται δ κρότος δύο ἀμάξων, ποῦ πλησιάζουν εἰς τὸ σπίτι 'Ο Λοτάχην καὶ 'Η Δουνιάσσα φεύγουν βιαστικά. 'Η σκηνὴ ἀπομένει ἀδειανή. Στὸ γειτονικὸ δωμάτιο ἀρχίζει θόρυβος. 'Ακουμβώντας σὲ φαβδί, περνᾶ βιαστικά μέσα ἀπὸ τὴ σκηνὴ δ Φίρος, ποῦ ἐπῆρε νὰ προϋπαντήσῃ τὴν Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα φορεῖ

ἀρχαίαν οἰκοστολὴν καὶ ψηλὸ καπέλο κατί μουσιμούριζει, ἀλλὰ δὲν ἔνοει κανεὶς οὔτε λέξι. 'Ο θόρυβος πίσω ἀπὸ τὴ σκηνὴ δλοένα αὐξάνει. Φωνή: — "Άς περάσωμ' ἐδῶ... 'Η Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα, η 'Αννια καὶ η Σαρλόττα Ίβάνοβνα μὲ σκυλάκι δεμένον ἀπὸ ἀλούίδα, φοροῦν τοῦ ταξιδιοῦ φορέματα, η Βάρια μὲ παλτό καὶ μὲ μανδήλι στὸ κεφάλι, δ Γάγεφ, δ Συμεώνοφ-Πίστσικ, δ Λοτάχην, η Δουνιάσσα μὲ μπόγον παιδιῶν! Τὸ περνοῦν μέσα ἀπὸ τὸ δωμάτιο).

ΑΝΝΙΑ. — "Άς περάσωμ' ἐδῶ. Θυμᾶσαι, μαμά, ποιὰ κάμαρα είναι αὐτή;

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ (χαρούμενη, συγκινημένη). — Τῶν παιδιῶν!

ΑΝΝΙΑ. — Τί κρύο, ἔξυλιασαν τὰ χέρια μου. (Στὴν Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβναν). Τὰ δωμάτια σας, τὸ ἀσπρό καὶ μενεξέλι, δπως ήσαν, μαμά, ἔτοι κ' ἔμειναν.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — 'Η κάμαρα τῶν παιδιῶν, ἀγαπητή μου, είνε ὠραίο δωμάτιον.

... 'Εδῶ ἔκοιμωμονα ἔγω δταν ἥμουνα μικρή... (Κλαίει). Καὶ τώρα είμαι σὰν μικρή... (Φιλεῖ τὸν ἀδελφό της, τὴν Βάρια καὶ ἔπειτα πάλιν τὸν ἀδελφό της). Η Βάρια, δπως ἀλλοτε, πάντα ἡ ἴδια, μοιάζει σὰν καλογορά. Καὶ τὴν Δουνιάσσα τὴν ἔγνωρισα... (Φιλεῖ τὴν Δουνιάσσα).

ΓΑΓΕΦ. — Δυὸς ὠραίας καθυστέρησε τὸ τραῖνο, ἀκούς ἔκει! Τάξις ἀλήθεια!

ΣΑΡΑΟΤΤΑ (Στὸν Πίστσικ). — Τὸ σκυλάκι μου τώρα γειτνεῖ καὶ καρύδια.

ΠΙΣΤΣΙΚ (ἔκπληκτος). — Φαντασμῆτε!..

(Φεύγοντας δλοι, ἔκτος τῆς 'Αννιας καὶ τῆς Δουνιάσσας).

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Μαῦρα μάτια ἐκάναμε ὡς ποῦ νάρθητε... (βγάζει τῆς 'Αννιας τὸ παλτό καὶ τὸ καπέλο).

ΑΝΝΙΑ. — Τέσσαρες νύκτες στὸ ταξίδι δὲν ἔκοιμήθηκα.. . τώρα είμαι παγωμένη.. .

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — "Όταν ἔφύγατε, τὴ μεγάλη σαρακοστή, ήταν χιόνια, παγωνιά, καὶ τώρα; 'Αγαπημένη μου κυρία! (Γελά, τὴν φιλεῖ). 'Εχασα τὴν ὑπομονή μου πιὰ νὰ σᾶς περιμένω, ἀγάπη μου, φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου... 'Έχω νὰ σᾶς πῶ, ἀμέσως, μιὰ στιγμή, δὲν ἥμπορω νὰ τὸ κρατήσω.. .

ΑΝΝΙΑ (Μὲ ἀδιαφορία). — Τί, ἔχομε πάλι τί ποτε.. .

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ — 'Ο Γραμμα

κέταις... (Είνε πολὺ κουρασμένη, κλονίζεται μάλιστα).

ΑΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Δεν ήξερω πιά τί νὰ σκεφθῶ. Μ' ἀγαπᾶ. ξέχετε πῶς μ' ἀγαπᾶ!

ΑΝΝΙΑ. (Κυττάζει τὴν θύρα τῆς τρυφερά). — "Η κάμαρά μου, τὰ παραθύρα μου, σὰν νὰ μήν ελειψα καθόλου. Είμαι σπίτι μας! Αὔριο τὸ πρωῒ θὰ σηκωθῶ, θὰ τρέξω στὸν κῆπο... "Αχ, δς εἰμποροῦσα ν' ἀποκομηθῶ! Σ' δῆλο τὸ ταξείδι δὲν ἔκομηθῆκα, μ' ἔκουράζει ἡ ἀνησυχία.

ΑΟΥΝΙΑΣΣΑ (χαρούμενη). — Προχθές ἤλθε κι' δ Πιδέτε Σεργείεβιτς.

ΑΝΝΙΑ. — Ο Πετράκης;

ΑΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Κοιμᾶται μὲς στὸ λουτρό. Δὲ θέλω, λέει, νὰ τὸν στενοχωρήσω. (Παρατηρεῖ τ' ὥρολόγι της). Θὰ είνε καιρός νὰ τὸν ἔξυπνησω, ἀλλὰ ἡ Βαρβάρα Μιχαήλοβνα δὲ μ' ἀφίνει. Μήν τὸν ἔξυπνήσῃς, λέει.

(Εἰσέρχεται ἡ Βάρια, ἀπὸ τὴν μέσην τῆς κρέμεται δέσμη κλειδῶν).

ΒΑΡΙΑ. — Δουνιάσσα, γλήγορα καφέ... Η μαμά ζητεῖ καφέ.

ΑΟΥΝΙΑΣΣΑ. — 'Αμέσως. (φεύγει)

ΒΑΡΙΑ. — Δόξα σοι ὁ Θεός, ἥρθατε. Είσαι στὸ σπίτι πάλι, (τρίβεται κοντά της). "Η χρυσῆ μου ἥρθε! "Η ὥραία μου ἥρθε, νὰ τὴν χαρῶ ἐγώ!

ΑΝΝΙΑ. — Τί ἐτράβηξα.

ΒΑΡΙΑ. — Φαντάζομαι!

ΑΝΝΙΑ. — "Εφυγα τὴ Μεγαλοβδομάδα, ἔκαμνε κρύο τότε. "Η Σαρλόττα δῆλο τὸ δρόμο μιλοῦσε, ἔκανε ταχυδακτυλουργίες. Τί ηθελες νὰ μοῦ τὴν φροτάσης τὴ Σαρλόττα;

ΒΑΡΙΑ. — 'Αμὲ μοναχή σου ηθελες νὰ ταξιδέψης, νὰ πὲ χαρῶ, δεκαεπτά χρονῶ κορίτσι;

ΑΝΝΙΑ. — Φθάνομε στὸ Παρίσι, κρύο, κρύονικ' ἐκεῖ. Τὰ γαλλικὰ τὰ μιλῶ ἔλεεινά. "Η μαμά κατοικεῖ στὸ πέμπτο πάτωμα, φθάνω στὸ σπίτι καὶ βλέπω ἐκεῖ κάπιοις Γάλλους, κυρίες, ἔνα πάστορα μὲ τὸ βιβλιαράκι του, — κατνός γιομάτο τὸ δωμάτιο καὶ ἄβολα. "Αμα εἶδα αὐτά, ἔλυπηθηκα τὴ μαμά, τόσο τὴν ἔλυπηθηκα, ἀγκαλιασα τὸ κεφάλι της, τῆς τὸ σφίξα μὲ τὰ χέρια καὶ δὲ μπορῶ νὰ τ' ἀφήσω. "Η μαμά ἔπειτα δῆλο μ' ἔκαλόπιανε, ἔκλαιε...

ΒΑΡΙΑ. — (συγκινημένη) Μήν τὰ λέσ, μήν τὰ λέσ...
ΑΝΝΙΑ. — Τὴν ἔπαυλί της κοντά στὸ Μαντόν τὴν ἔπονήσε πιά, τίποτε δὲν τῆς ἔμεινε, τίποτε. Καὶ σὲ μένα πιὰ δὲν ἔμεινε τίποτε, μόνις καὶ μετὰ βίας ἔφθάσαμε. Καὶ ἡ μαμά δέν τὸ καταλαβαίνει. Καθόμαστε στὸ σταθμὸ νὰ γευματίσωμε, κι' αὐτὴ ζητεῖ νὰ τῆς δώσουν τὸ ἀκριβώτερο πιάτο, στοὺς ὑπηρέτας δίνει ἀπὸ ἔνα ρούμπλι. "Η Σαρλόττα τὰ ἴδια Κι' δ Γιάσσας, κι' αὐτὸς ἀκόμη ζητεῖ μιὰ μερίδα — είνε φοβερό. "Η μαμά, ξέρεις, ἔχει ὑπηρέτη, — τὸ Γιάσσα, τὸν ἔφεραμε ἐδῶ...

ΒΑΡΙΑ. — Τὸν εἶδα τὸν παλιγόνθωπο.

ΑΝΝΙΑ. — Δὲ μοῦ λές, ἀλήθεια, ἔπληρωσατε τὸν τόκους;

ΒΑΡΙΑ. — Δὲ βαρυέσθε.

ΑΝΝΙΑ. — Θεέ μου, Θεέ μου! ..

ΒΑΡΙΑ. — Τὸν Αὔγουστο θὰ πουλήσουν τὸ κτῆμα...

ΑΝΝΙΑ. — Θεέ μου...

ΛΟΠΑΧΗΝ. — (Προβάλλει ἀπὸ τὴν θύρα καὶ βελάζει). Μέ-ε-ε... (Φεύγει).

ΒΑΡΙΑ. — (δακρυσμένη). Νὰ τὸν είχα νὰ τὸν δώσω.. (φοβερίζει μὲ τὴ γροθιά).

ΑΝΝΙΑ. — ('Αγκαλιάζει τὴν Βάρια, σιγά) Βάρια, σοῦ ἔκαμε πρότασι; ("Η Βάρια κάνει νεῦμα ἀρνητικό). Αὐτὸς σ' ἀγαπᾶ αἴ; Γιατί δὲν ἔξηγεισθε, τί περιμένετε;

ΒΑΡΙΑ. — "Εγὼ νομίζω, πῶς τίποτε δὲν θὰ γίνη. Αὐτὸς ἔχει πολλὲς δουλειές, ποῦ νὰ σκεφθῇ ἔμένα... οὔτε μὲ προσέχει. "Ας πάγ στὸ καλὸ δ χριστιανός, μοῦ κάνει κακὸ νὰ τόνε βλέπω... "Ολοι ἔχουν νὰ κάμουν γιὰ τὸ γάμο μας, δλοι μὲ συγχαίρονται, ἐνῷ πράγματι, τίποτε δὲν είνε μοῦ φαίνεται σᾶν νὰ είνε ὅνειρο.. (μὲ ἄλλο ψῆφος). "Η καρφίτσα σου μοιάζει σᾶν μέλισσα.

ΑΝΝΙΑ (θλιβερά). — Μοῦ τὴν ἀγόρασε ἡ μαμά. (Πηγαίνει στὸ δωμάτιο της, μιλεῖ χαρωπά, σὰν παιδί). "Εγὼ στὸ Παρίσι ἀνέβηκα μὲ τὸ ἀερόστατο!

ΒΑΡΙΑ. — 'Η ψυχίτσα μου ἥρθε! "Η δομοφούλα μοῦ ἥρθε!

(Η Δουνιάσσα ἐπέστρεψε πλέον μὲ τὸ μπρίκι καὶ φήνει καφέ).

ΒΑΡΙΑ. — (Στέκεται κοντά στὴ θύρα). Καταγίνομαι δλημέρα στὸ νοικοκυριό, ψυχοῦλα μον, καὶ δῆλο συλλογίζομαι, πότε θὰ σὲ παντρέψωμε κ' ἔσενα μὲ κανένα πλόύσιο καὶ τότε νὰ ἔμεινε πιά τ' ἔγω. Νὰ πάγω στὴν ἔρημο, ἔπειτα νὰ πᾶ νὰ προσκυνήσω στὸ Κίεβο... στὴ Μόσχα, κ' ἔτσι, λέει, δῆλο νὰ ταξιδεύω σ' δλους τὸν ἀγίους τόπους... Νὰ πηγαίνω... νὰ πηγαίνω... Τί ωραία!..

ΑΝΝΙΑ. — Τὰ πουλάκια κελαΐδοῦν στὸν κῆπο. Τί ώρα νὰ είνε;

ΒΑΡΙΑ. — Θὰ είνε τρεῖς. Καιρός νὰ κοιμηθῆς, πουλάκι μου. (Μπαίνει εἰς τὸ δωμάτιον τῆς "Αννιάς"). Τί ώραία!

Μπαίνει δ Γιάσσας μὲ σάλι καὶ μικρὸν ταξιδιωτικὸν σάκκον).

ΓΙΑΣΣΑΣ. — (Περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴ σκηνή μὲ εὐγένειαν). Εἰμπορεῖ νὰ περάσῃ κανεὶς ἀπ' ἐδῶ;

ΑΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Καὶ ποῦ νὰ σᾶς γνωρίσῃ κανεὶς, Γιάσσα. Εγίνατε σωστὸς εὐρωπαῖος.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Χμ... 'Αμ' ἔσεις ποιὰ είσθε;

ΑΟΥΝΙΑΣΣΑ. — "Οταν ἔφύγατε σεῖς ἀπ' ἐδῶ ἐγὼ ἔμουνα τόση δά.. Είμαι ἡ Δουνιάσσα, ἡ κόρη τοῦ Θεοδωρῆ τοῦ Κοζογέδοφ. Δὲ μὲ θυμάστε;

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Χμ... ἀγγουράκι! (Παρατηρεῖ γύρω καὶ τὴν ἀγκαλιάζει ἔκείνη ξεφωνίζει καὶ τῆς πέφτει ἔνα πιατάκι. Ο Γιάσσας φεύγει τρέχοντας).

ΒΑΡΙΑ. (μὲ δυσαρεστημένη φωνὴ) — Τί έσπασε πάλι;

ΑΟΥΝΙΑΣΣΑ. (δακρυσμένη) — "Ενα πιατάκι έσπασα ..

ΒΑΡΙΑ. — Είνε γοῦρι.

ΑΝΝΙΑ (βγαίνει ἀπὸ τὸ δωμάτιο της). — Δὲν ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσωμε τὴ μαμά, πῶς δ Πετράκης εἰν' ἐδῶ...

ΒΑΡΙΑ. — 'Εγὼ εἶπα νὰ μὴ τὸν ἔξυπνη σουν.

ΑΝΝΙΑ. (συλλογισμένη) — Εδῶ κ' ἔξη χρόνια ἀπέθανε δ πατέρας, ύστερο ἀπὸ ἔνα μῆνα ἐπνίγηκε στὸν ποταμὸ δ ἀδελφός μου Γρήσσας, ἔνα δραῦλο, ἔπτα χρονῶ ἀγοράκι... "Η μαμὰ δὲ μπρόσε νὰ τὸ δηοφέρῃ, ἔφυγε, ἔφυγε, χροῖς νὰ γνωρίσῃ νὰ ίδη πίσω της... (ἀνατριχιάζει) Πῶς τὴν καταλαβαίνω ἔγω, ἀν τὸ ηξευρε! (διακοπή). Καὶ δ Πετράκης Τροφίμοφ ἤτανε δάσκαλος τοῦ Γρήσσα καὶ μπορεῖ νὰ τῆς τὸ θυμίσῃ...

(Μπαίνει δ Φίρς, φορεῖ σάκκά μι καὶ ἀσπρο γελέκο).

ΦΙΡΣ. (πηγαίνει ἐκεῖ ποῦ είνε τὸ καφέμπτρο περίφροντις) — "Η κόρια ἐδῶ θὰ φάγῃ.. (φορεῖ ἀσπρο χειρόπτια) "Ετοιμος εἰν' δ κα φές; (αὐστηρὰ στὴν Δουνιάσσα) 'Εσύ! 'Αμ' ή κρέμα;

ΑΟΥΝΙΑΣΣΑ. — "Αχ, Θεέ μου... (φεύγει γρήγορα).

ΦΙΡΣ. (ἀσχολεῖται μὲ τὸν καφέ) — "Αχ, ἐσύ,

ἀχαίρευτη... (μονομοιρίζει) "Ήρθαν ἀπὸ τὸ Παρίσι... Καὶ δ ἀφέντης ἐπῆγε κάποτε στὸ Παρίσι μὲ τ' ἄμαξι.. (γελᾶ).

ΒΑΡΙΑ. — Τί λέγεις, Φίρς;

ΦΙΡΣ — Τί δρίζετε; (χαρούμενος) "Η κυρά μου ἥρθε! Μ' ἄφησε δ Θεός κ' ἔζησα νὰ τίγει δῶ! Τώρα πιὰ δὲν μὲ μέλει κι' ἀν ποθάνω... (κλαίει ἀπὸ χαράν).

(Μπαίνουν δ Λιούμποβ Ἀνδρέγεβνα, δ Γάγεφ καὶ δ Συμεῶνοφ-Πίστοικ. Ο Πίστοικ φορεῖ σταυρωτὸ σάκκανι ἀπὸ λεπτὴ τσόχα καὶ φαρδεῖ πανταλόνια. Ο Γάγεφ ἐνῷ μπαίνει, κάμνει κινήσεις μὲ τὰ χέρια καὶ λυγίζει τὸ σῶμα του σὸν νὰ παιζεῖ μπιλιάρδο).

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Πῶς είνε; Στάσου νὰ τὸ θυμίθω... Τὴν κίτρινη στὴ γωνιά. Διπλῆ-στή μέση!

ΓΑΓΕΦ. — Κλαυστὸ στὴ γωνιά! Μιὰ φορά κ' ἔνα καιρὸ ἔκοιμωμαστε, ἀδελφή, σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν κάμαρα, καὶ τώρα είμαι πιὰ 51 χρονῶ. Τί πρᾶγμα, ἀλήθεια...

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ναί, περνᾷ δ καιρός.

ΓΑΓΕΦ. — Ποιό;

ΛΟΠΑΧΗΝ. — 'Ο καιρός, λέγω, περνᾶ.

ΓΑΓΕΦ. — Πατσούλι μυρίζει ἐδῶ μέσα.

ΑΝΝΙΑ. — Πὰ νὰ κοιμηθῶ. Καληνύκια, μαμά (φιλεῖ τὴν μητέρα της).

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Χρυσό μου παιδύ (της φιλεῖ τὰ χέρια). Χαίρεσαι ποῦ είσαι σπίτι; 'Εγὼ ἀκόμη δὲ μπορῶ νὰ συνέλθω. **ΑΝΝΙΑ.** — Addio, θεέ.

ΓΙΓΕΦ. — (Τὴν φιλεῖ στὸ ποδόσωπο καὶ στὰ χέρια). Ο Θεός μαζύ σου. Πᾶς μοιάζεις τῆς μαμᾶς σου! (Στὴν ἀδελφή του). Στὴν ἡλικία της, Λιούμπα, ήσουν ἀπαράλλακτη.

(Η "Αννιά τείνει τὸ χέρι στὸ Λοπάχην καὶ Πίστοικ, φεύγει καὶ κλεί διπλῶ της τὴ θύρα).

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — 'Εκουράσθηκε πολύ.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Είνε καὶ τὸ ταξείδι μεγάλο.

ΒΑΡΙΑ. — (Πρὸς τὸν Λοπάχην καὶ Πίστοικ). Αἴ, κύριοι, τρεῖς ή ώρα, καιρὸς νὰ μᾶς ἀδειάζετε τὴ γωνιά.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — (Γελᾶ). Αἰωνίως ή ἴδια είσαι, Βάρια (Τὴν σύρει κοντά της καὶ τὴν φιλεῖ). Νά, θὰ πῶ τὸν καφέ μου καὶ τότε φεύγομε δλοι. (Ο Φίρς βάζει κάτω ἀπὸ τὸ πόδια της ἔνα μικρὸ προσκέφαλο). Εύχαριστω, καλέ μου Φίρς. Τὸν ἐσυνήθισα τὸν καφέ. Τὸν πίνω καὶ τὴν ήμέρα καὶ τὴν νύκτα. Σ' εὐχαριστῶ, γεροντάκο μου. (Φιλεῖ τὸν Φίρς).

BAPIA. — Πάω νὰ ἴδω, ήρθαν δλα τὰ πράγματα; . . . (Φεύγει).

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Καλὲ ἀκοῦς ἔκει νὰ κάθονται . . . (Γελά). Μοῦ ἔχεται ἐπιθυμία νὰ πηδῶ, νὰ κουνῶ τὰ χέρια μου. (Σκεπάζει μὲ τὰ χέρια τὸ πρόσωπό της). Κ' ἔξαφνα μὲ παίρνει ὁ ὑπνος! "Ο Θεός ποῦ μὲ βλέπει, ἀγαπῶ τὴν πατρίδα, τὴν ἀγαπῶ τρυφερά, δὲν ἡμποροῦσά νὰ κυττάξω ἀπὸ τὸ βαγόνι, δλο ἔκλαιγα. (Δακρυσμένη) 'Ἐν τούτοις πρέπει νὰ πιῶ καφέ. Εὐχαριστῶ, Φίρος, εὐχαριστῶ, γεροντάκο μου. Εἶμαι τόσο χαρούμενη ποῦ ζῆσις ἀκόμη.'

ΦΙΡΣ. — Προχθές.

ΓΑΤΕΦ. — Δὲν ἀκούει καλά.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — 'Ἐγώ ἀμέσως, στὰς πέντε ἡ ὥρα θὰ φύγω γιὰ τὸ Χάρκοβο. Τί δυσάρεστο! "Ηθελα νὰ σᾶς δῶ νὰ σᾶς χροτάσω, νὰ μιλήσωμε... Εἰσθε πάντα ἡ ἴδια ὥραία ἀρχόντισσα.

ΠΙΣΤΣΙΚ. (ἀναπνέει βαρειά) — 'Ἐμορφήνατε μάλιστα... Ντυμένη ἀλλὰ παριζιάνα... 'Ἄς πάγι τὸ παληάμπελο ..

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Νά, ὁ ἀδελφός σας, ὁ Λεωνίδας 'Ανδρέγεβιτς, λέει γιὰ μένα πῶς εἶμαι ἔνα κοπέλι, καὶ ἀγριάνθρωπος, ἀλλ' αὐτὸ ἐμένα μοῦ εἶνε ἀδιάφορο. "Ἄς λέγη. Σεῖς, θὰ ἔθελα μονάχα νὰ μὲ πιστεύετε δπως πρῶτα, τὰ ἔξαισια καὶ συμπαθητικά σας μάτια νὰ μὲ θεωροῦν, δπως μὲ θεωροῦσαν πρῶτα! Εὔσπλαχνε Θεέ! "Ο πατέρας μου ἦταν σκλάβος τοῦ πάππου καὶ τοῦ πατέρα σας, σεῖς δύμως, σεῖς πρό πάντων μοῦ εἴχατε κάμει ἀλλοτε τόσα, ποῦ ἔγω τὰ ἔλλησμόνησα ὅλα, καὶ σᾶς ἀγαπῶ σὰν συγγενῆ μου... περισσότερο ἀπὸ συγγενῆ μου.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Δὲ μπορῶ νὰ μείνω, δὲν εἶμαι σὲ κατάστασι... (ἀναπηδᾶ καὶ περιπατεῖ πολὺ ταραγμένη) Τόση μεγάλη εἶνε ἡ χαρά μου, ποῦ φοβοῦμαι μὴν πεθάνω... Γελάτε μαζί μου, εἶμαι ἀνόητη... Ντουλαπάκι μου χρυσό.. (φίλει τὸ ντουλάπι) Τραπεζάκι μου...

ΓΑΤΕΦ. — Ξέρεις, ποῦ ἡ Νταντὰ ἀπέθανε στὴν ἀπονοία σου;

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ (κάθεται καὶ πίνει καφέ). — Ναί, Θεός σχωρέστην. Μοῦ τῶγραφαν.

ΓΑΤΕΦ. — Κι' ὁ 'Αναστάσης ἀπέθανε. "Ο Πετρόκης 'Αλλοίθρωρος ἔφυγε ἀπὸ μένα καὶ τώρα ὑπηρετεῖ στὴ χώρα, στοῦ ἀστυνόμου.

(Βγάζει ἀπὸ τὴν τζέπη του ἔνα κουτάκι μὲ καραμέλες καὶ πιπιλίζει).

ΠΙΣΤΣΙΚ. — 'Ἡ κόρη μου, ἡ Δάσσα... σᾶς χαιρετά... .

ΛΟΠΑΧΗΝ. — "Ηθελα νὰ σᾶς ἔλεγα κάτι τι εὐχάριστο, νὰ σᾶς κάμιω νὰ χαρήτε. (κυττάζει τὸ ὄρολόγι του) Φεύγω γλήγορα, δὲν ἔχω καιρὸ γιὰ διμιλίες... ἀλλὰ ἔγω σὲ δυὸ τρεῖς λέξεις... Ξέρετε βέβαια, πῶς ὁ βυσσινόκηπος πουλιέται γιὰ χρέη στὶς 22 Αὐγούστου ὀρίσθη νὰ γείνῃ ὁ πλειστηριασμός, ἀλλὰ σεῖς μὴν ἀνησυχήτε, ἀγαπητή μου χυρία, μπορεῖτε νὰ κοιμᾶσθε ἡσυχῇ διέξοδος ὑπάρχει.. Νά σᾶς πῶ τὸ σχέδιό μου. Προσέξετε, παρακαλῶ! Τὸ κτῆμα σας ἀπέχει μόλις εἴκοσι βέστια ἀπὸ τὴν πόλιν κοντά ἀπὸ αὐτὸ περνᾶ ὁ σιδηρόδρομος ἀν χωρίστε λοιπὸν τὸ βυσσινόκηπο καὶ τὴ γῆς ἔως τὸν ποταμὸν εἰς κομμάτια διὰ ἔξοχάς, τὰ ὄπωνα κομμάτια ἔπειτα νὰ ἐκμισθώνετε γιὰ ἔξοχάς, τότε θὰ ἔχετε τὸ ἐλάχιστο 25 χιλιάδες εἰσόδημα τὸ χρόνο.

ΓΑΤΕΦ. — Μὲ συγχωρεῖτε, αὐτὰ εἶνε κουροφέζαλα.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Δὲν σᾶς ἐννοῶ καλὰ-καλά, 'Ερμολᾶϊ 'Αλεξέϊτς.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Θὰ πέρνετε ἀπὸ τοὺς ἔνοικαστὰς τῶν ἔξοχῶν τὸ ἐλάχιστον ἀπὸ 25 ρούβλια τὸ χρόνο γιὰ κάθε δεσιατίνα, καὶ ἀν τὸ δημοσιεύστε ἀπὸ τώρα, ἔγω σᾶς ἔγγυῶμαι δ, τι θέλετε, πῶς ἔως τὴν ἀνοιξί δὲν θὰ μείνῃ ἀνοίκιαστο οὔτε ἔνα κομμάτι γῆς—ὅλα θὰ τὰ πάρουν. Μ' ἔνα λόγο—σᾶς συγχαίρω, εἰσθε σωμένη. Τοποθεσία ἔξοχος, ποταμὸς βαθύς. Μόνο ποῦ πρέπει, βέβαια, νὰ συγνωσθῇ, νὰ καθαρισθῇ... λόγου χάριν, νὰ εἰπούμε, νὰ σηκωθῶν δλα τὰ παλյά κτίρια, αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπίτι, ποῦ γιὰ τίποτε δὲν κάνει, νὰ κοπῇ ὁ παληὸς βυσσινόκηπος...

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Νά, κοπῇ ὁ βυσσινόκηπος; Μὲ συγχωρεῖτε, φύλε μου, τίποτε δὲν καταλαβαίνετε. "Αν εἰς ὅλο τὸ κυβερνεῖον ὑπάρχει κάτι τι τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ἀξιοπαρατήρητον, ἀν ὑέλετε, αὐτὸ εἶνε ὁ δικός μας βυσσινόκηπος.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Τὸ μόνον ἀξιοπαρατήρητον ποῦ ὑπάρχει στὸν κῆπον αὐτὸν εἶνε μονάχα ποῦ εἶνε πολὺ μεγάλος. Βύσσινα γίνονται στὰ δυὸ χρόνια μιὰ φορά, κι' αὐτὰ ποῦ γίνονται τί νὰ τὰ κάμης—κανεὶς δὲν τ' ἀγοράζει.

ΓΑΤΕΦ. — Καὶ εἰς τὸ «Ἐγκυλοπαιδικὸν

λεξικόν» ἀναφέρεται αὐτὸς ὁ κῆπος.

ΛΟΠΑΧΗΝ (Κυττάζει τὸ ὄρολόγι του). — "Αν δὲν σκεφθοῦμε τίποτε καὶ δὲν καταλήξωμε σὲ τίποτε, εἰς τὰς 22 Αὐγούστου καὶ δὲν βυσσινόκηπος, καὶ δλο τὸ κτῆμα θὰ πουληθῇ στὸν πλειστηριασμό. 'Αποφασίστε λοιπόν! "Αλλη διέξοδος δὲν ὑπάρχει, σᾶς δρκίζομαι. Δὲν ὑπάρχει, δὲν δρκίζομαι.

ΦΙΡΣ. — Στὸν παλιὸ καιρὸ ἐδῶ καὶ 40-50 χρόνια, τὰ βύσσινα τὰ Ἑηραίναμε, τὰ βρέχαμε τὰ διατηρούσαμε. γλυκά ἔκαναμε, ἐτύχανε...

ΓΑΤΕΦ. — Σώπαινε σύ, Φίρος...

ΦΙΡΣ. — 'Ετύχαινε, φορία δόλκηρα ἀπὸ ξηρὰ βύσσινα ἐστέλναμε στὴ Μόσχα καὶ στὸ Χάρκοβο. Παρᾶς! Καὶ τὰ ἔρητα βύσσινα ἦταν τότενες μαλακά, ζουμερά, γλυκά, μυρωδάτα... Ξέρανε τότενες τὸν τρόπο...

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Καὶ ποῦ εἶνε τώρα αὐτὸς ὁ τρόπος;

ΦΙΡΣ. — Τὸν ἔξεχάσανε. Κανεὶς δὲ θυμάται.

ΠΙΣΤΣΙΚ. (στὴν Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα) 'Αμετ στὸ Παρίσι, δὲ μᾶς εἴπατε — ἐφάγατε βατράχους;

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Κροκοδείλους ἔφαγα.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Φαντασθῆτε!...

ΛΟΠΑΧΗΝ. — 'Ισαμε τώρα στὰ χωριά εἶχαμε μονάχα ἀφεντάδες καὶ χωρικούς, τώρα εὐγήκαν καὶ ἐνοικιασταὶ ἔξοχῶν. "Ολαι αἱ πόλεις καὶ η πιὸ μικραὶς ἀκόμη εἶνε τριγυρισμέναις ἀπὸ ἔξοχάς. Καὶ νὰ δῆτε, ποῦ ἀστερά ἀπὸ εἴκοσι χρόνια θὰ πληθύνουν καὶ θ' ἀρχίσουν νὰ καλλιεργοῦν ὅλοι καὶ νὰ δουλεύουν. Τώρα δὲν κάνουν ὅλο παρὰ νὰ πίνουν τσάι ἔξω στὸ μπαλκόνι, μπορεῖ δημως καὶ νὰ συμβῆθαι ὃστε αὐτὸς μὲ τὴ μιὰ τοῦ δεσιατίνα νὰ κάμη νοικουριό, καὶ τότε δὲν βυσσινόκηπος δὲν δικός σας θὰ ἔκαμνε τὴν τύχη του, θὰ ἐπλούτιζε καὶ δὲ θὰ τὸν ἔγνωρίζατε.

ΓΑΤΕΦ. (δυσανασχετεῖ) Τί κουροφέξαλα εἶν' αὐτά;

(Μπαίνουν ἡ Βάρια καὶ ὁ Γιάσσας).

BAPIA. — "Ἐχετ' ἐδῶ, μαμά, δυὸ τηλεγραφήματα. (διαλέγει ἔνα πλειδί καὶ μὲ κρότο ἀνοίγει παλαὶ τὸ ντουλάπι) Νά τα.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Εἰν' ἀπὸ τὸ Παρίσι. (σχίζει τὰ τηλεγραφήματα χωρίς νὰ τὰ διαβάσῃ) Μὲ τὸ Παρίσι έτελείωσα...

ΓΑΤΕΦ. — Ξέρεις, Λιούμπα, πόσω χρονῶν εἰν' αὐτὸ τὸ ντουλάπι; Μιὰ βδομάδα πρὶν ἀνοίξα τὸ κάτω συντάρι, κυττάζω καὶ βλέπω ἐκεῖ μέσα κατὶ ἀριθμοὺς σκαλισμένους. Τὸ ντουλάπι ἔχει γείνει πρὸ ἐκατὸ χρόνων. Πῶς σᾶς φαίνεται; αϊ; Μπορούσαμε νὰ ἐօρτάσωμε τὸ ιωβιλαῖον του. "Αψυχον ἀντικείμενον καὶ μολαταῖτα δρόπας καὶ νὰ εἶνε—βιβλιοθήκη εἶνε.

ΠΙΣΤΣΙΚ. (μὲ θαυμασμὸ) — 'Ἐκατὸ χρόνια... φαντασθῆτε!...

ΓΑΤΕΦ. — Μάλιστα... Εἶνε γερὸ πράμα. (ψηλαφεῖ τὸ ντουλάπι) Ακριβό, σεβαστὸ ντουλάπι!

ΠΙΣΤΣΙΚ. (μὲ θαυμασμὸ) — Εἶνε γερὸ πράμα. (ψηλαφεῖ τὸ ντουλάπι) Ακριβό, σεβαστὸ ντουλάπι! Χαιρετῶ τὴν ὑπαρξίν σου, ποῦ νά, περισσότερο ἀπὸ ἐκατὸ χρόνια, ἵτον ἐστραμμένη εἰς τὸ φωτεινὰ ἰδεώδη τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ δικαίου ἡ σιωπὴλή σου πρόσκλησις πρὸς καρποφόρον ἐργασίαν δὲν ἔκουράσθη κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἔκατὸ χρόνων νὰ συγκρατῇ (δακρυσμένα) εἰς τὰς γενεὰς τῆς οἰκογενείας μας τὸ θάρρος, τὴν πίστιν πρὸς αἰσιώτερον μέλλον καὶ μᾶς ἐδίδαξε τὰ ἰδεώδη τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτοσυνειδήσεως. (παῦσις)

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Μάλιστα...

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Πάντα ὁ ἴδιος εἶσαι, Λεωνίδα.

ΓΑΤΕΦ. (κάπως ντροπιασμένος) — 'Ἀπὸ τὴ μπίλια δεξιὰ στὴ γωνιά! Κοφτὰ στὴ μέση!

ΛΟΠΑΧΗΝ (κυττάζει τὸ ὄρολόγι του). — Αϊ, καιρὸς νὰ πηγαίνω.

ΠΙΑΣΑΣ (δίνει στὴν Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβναν φάρμακα). Θὰ πάρετε τὴν μεγάλη τὰ χάπια σας...

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Δὲν πρέπει νὰ παίρνετε, ἀγαπητή μου, φάρμακα... οὔτε κακὸ μποροῦν νὰ κάμουν οὔτε καλό... Δόσετε μου τα 'δῶ... ἀγαπητή μου (παίρνει τὰ χάπια, τὰ χύνει στὴν πίνη του διαβάλη του, τὰ φιρσά, τὰ βάζει στὸ στόμα του καὶ τὰ καταπίνει μὲ κβάς). Νά!

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ (τρομαγμένα). — Καλὲ μῆν ἐτερέλλαθήτε;

ΠΙΣΤΣΙΚ. — "Ολα τὰ χάπια τὰ πήρα.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Μωρὲ καταβόθρα! (δλο γελοῦν).

ΦΙΡΣ. — Τὴ Λαμπρά, ποῦ εἶχε ἔφθη σὲ μᾶς, μισὸ κονβά μάγγούρια τουρσὶ ἔγαγε μονάχος του... (μουρμουρίζει).

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Τί λέγει;

BAPIA. — Εἶνε τρία τώρα χρόνια ποῦ δλο μουρμουρίζει. Εμεῖς τὸν ἔσυνηθίσαμε πιά.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Προχωρημένη ήλικιά.

ΣΑΡΛΟΤΤΑ ΙΒΑΝΟΒΝΑ (μὲ λευκό φόρεμα, πολὺ ἀδύνατη, τεντωμένη, μὲ γυαλιά τοῦ ταξιδιοῦ εἰς τὴν ζώγην περνᾶ ἀπὸ τὴ σκηνή). **ΛΟΠΑΧΗΝ.** — Μὲ συγχωρεῖτε, Σαρλόττα Ίβανοβνα, δὲν ἐπρόφθισα νὰ σᾶς χαιρετήσω ἀκόμη. (θέλει νὰ τῆς φιλήσῃ τὸ χέρι).

ΣΑΡΛΟΤΤΑ (τὸ ἀποσύρει). — "Αν σᾶς ἐπιτρέψω νὰ μοῦ φιλήσετε τὸ χέρι, θὰ θελήσετε κατόπιν νὸ φιλήσετε τὸ μπράτσο, κατόπιν τὸν ὄμο..." **ΛΟΠΑΧΗΝ.** — Δὲν τὰ καταφέρων σήμερα, (ὅλοι γελοῦν). Σαρλόττα Ίβανοβνα, κάμετε μας ταχυδακτυλουργίες!

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Σαρλόττα, κάμετε ταχυδακτυλουργίες!

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — Δὲν μπορῶ. Νυστάζω. (Φεύγει).

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Μετὰ τρεῖς ἔβδομάδες ξαναβλεπόμεθα. (Φιλεῖ τὸ χέρι τῆς Λιουμπόβ Ανδρέγεβνας). Πρὸς τὸ παρὸν χαίρετε. Καιρός. (Εἰς τὸν Γάγεφ). Καλὴν ἀντάμωσι. (Φιλοῦνται μὲ τὸν Πίστοικ). Καλὴν ἀντάμωσι. (Δίνει τὸ χέρι στὴν Βάρια. ἔπειτα στὸν Φίρς καὶ στὸν Γιάσσα). Δὲ μοῦ κάνει καρδιὰ νὰ φύγω. (Εἰς τὴν Λιουμπόβ Ανδρέγεβναν). "Οταν σκεφθῆτε γιὰ τῆς ἔξοχες καὶ ἀποφασίσετε, τότε εἰδοποιήσειε με, ἐγὼ μπορῶ νὰ σᾶς εῦρω δάνειον πενήντα χιλιάδες. Σκεφθῆτε τὸ σοβαρά.

ΒΑΡΙΑ (θυμωμένα). — Θὰ φύγετε τέλος πάντων;

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Φεύγω... φεύγω... (ἀναχωρεῖ).

ΓΑΓΕΦ. — Κοπέλι. 'Αλλά, pardon... Ή Βάρια τόνε παντρεύεται, εἶναι τῆς Βάριας γαμπρούλης.

ΒΑΡΙΑ. — 'Αφήσετε, θεῖε, τὰ περιττὰ λόγια.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Γιατί, Βάρια; ἐγὼ θὰ χαρῶ πολύ. Εἶναι καλὸς ἀνθρωπός.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Νὰ πῇ κανεὶς τὴν ἀλήθεια, εἶνε ἀξιολογώτατος ἀνθρωπός... Καὶ ἡ Δάσσα μου, καὶ ἀντὴ λέγει... διάφορα λέγει. (Ροχαλίζει, ἀλλὰ ἀμέσως ξυπνᾶ). 'Εν τούτοις, σεβαστὴ κυρία, δανείσετε με 240 ρούβλια... αὐριο εἶνε ἀνάγκη νὰ πληρώσω τόκους...

ΒΑΡΙΑ (τρομαγμένα). — Δὲν ἔχει, δὲν ἔχει.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Πράγματι, δὲν ἔχω τίποτε.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Θὰ βρεθοῦν. (Γελᾷ). Ποτέ μου δὲν ἔχασα τῆς ἐλπίδες μου. 'Εκεῖ ποῦ νομίζω

πῶς ἔχάθη τὸ πᾶν, κατεστράφηκα, ἔξαφνα—δισηρούδρομος περνᾶ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ κτῆμα μου καὶ... μοῦ δίνουν χοήματα. Ποιὸς ξέρει τί θὰ μοῦ τύχῃ πάλι σήμερα—τύχοι. Κερδίζει τῆς διακόσες χιλιάδες ἡ Δάσσα... ἔχει μιὰ μετοχή..

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Τὸν καφὲ τὸν ἥπιαμε, τώρα μποροῦμε νάναπαυθοῦμε.

ΦΙΡΣ (Ξεσκονίζει τὸν Γάγεφ, προστατευτικά). "Άλλο πανταλόνι ἐφσρέσατε πάλι. Πῶς νὰ κάμη κανεὶς μαζί σας!

ΒΑΡΙΑ (σιγά). — Η "Αννιά κοιμᾶται. (Άνοιγει σιγὰ τὴ θύρα). 'Εβγῆκε πιὰ δὲ ήλιος, δὲν κάνει κρύο! Θεέ μου τί ἀτμοσφαῖρα! Τὰ κοτσίφια κελαϊδοῦν!

ΓΑΓΕΦ ('Ανοιγει ἄλλο παράθυρο). — Κατάλευκος ὁ κῆπος. Δὲν τὸν ἐλησμόνησες, Λιουμπά; Αὐτὴ ἐδῶ η δενδροστοιχία πηγαίνει ἵσια, ἵσια, σὰν τεντωμένη λωρίδα, ἀστράφτει μὲ τὸ φεγγάρι τὴ θυμᾶσαι; Δὲν τὴν ἔξεχασες;

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ (Κυττάζει τὸν κῆπον ἀπὸ τὸ παράθυρο) — "Ω παιδικά μου χρόνια, ἀθωότης μου! Εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ δωμάτιο ἐκοιμώμοντα, ἐκύτταζα ἀπ' ἐδῶ τὸν κῆπο, η εὐτυχία ξυπονῦσε μαζί μου κάθε πρωΐ, καὶ τότε ἡτον ἀκριβῶς δὲ ίδιος, τίτοτε δὲν ἀλλαξε. (Γελᾶ ἀπὸ χαρά). Κάτασπρος, κάτασπρος! "Ω κῆπε μου. "Υστερα ἀπὸ τὸ σκοτεινό, τὸ σκυθρωπό φθινόπωρο καὶ τὸν κρύο χειμῶνα, εἴσαι πάλι νέος, γεμάτος εὐτυχία, οἱ ἄγγελοι τοῦ οὐρανοῦ δὲν σ' ἐγκατέλειπαν... "Αν εἰμποροῦσε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ στήθος καὶ ἀπὸ τοὺς ώμους μου ἡ βαρειὰ πέτρα ποῦ μοῦ τὸ πλακόνει, ἀν εἰμποροῦσα νὰ λησμονοῦσα τὰ περασμένα μου!

ΓΑΓΕΦ. — Μάλιστα, καὶ ὅσο καὶ νὰ φαίνεται παράξενο, ὁ κῆπος θὰ πουληθῇ γιὰ χρέη..

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Κυττάζετε, η μητέρα η μακαρίτισσα περιπατεῖ στὸν κῆπο... μὲ τ' ἀσπρα! (Γελᾶ ἀπὸ χαρά). 'Εκείνη εἶνε!

ΓΑΓΕΦ. — Ποῦ;

ΒΑΡΙΑ. — Χριστὸς καὶ Παναγιὰ μαζί σας, μαμά μου.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Δὲν εἶναι κανεὶς, μοῦ ἐφάνηκε πῶς ἥταν. Δεξιά, στὴ στροφή, κοντὰ στὸ κιόσκι, ἔνα ἀσπρο δενδράκι ἔκλινε, ἔμοιας σὰν γυναικά...

(Μπαίνει δὲ Τροφίμοφ, μὲ παλγᾶ στολὴ φοιτητοῦ, μὲ γυαλιά).

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Τί μαγευτικὸς

κῆπος. Λευκοὶ σωροὶ ἀπὸ ἀνθη, γαλάζιος οὐρανός...

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα! (στρέφεται καὶ τὸν βλέπει) Νὰ σᾶς προσφέρω μονάχα τὰ σεβάσματά μου καὶ φεύγω ἀμέσως. (φιλεῖ δυνατὰ τὸ χέρι της) Μοῦ παράγγειλαν νὰ περιμένω ἔως τὸ πρωΐ, ἀλλὰ ἔγω δὲν εἶχα τὴν ὑπομονή.

(Η Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα τὸν κυττάζει μὲ ἀπορία).

ΒΑΡΙΑ. (δακρυσμένη) — Εἶναι δ Πετράκης Τροφίμοφ;

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Ο Πετράκης Τροφίμοφ, δὲν ἀλλοτε διδάσκαλος τοῦ Γεργόρη σας... Τόσο μετεβλήθηκα...

(Η Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα τὸν ἀγκαλιάζει καὶ κλαίει σιγά).

ΓΑΓΕΦ. (ταραγμένος) — Φθάνει, φθάνει, Λιούμπα.

ΒΑΡΙΑ (κλαίει). — Δὲ σοῦ τῷλεγα γώ, Πετράκη, νὰ περιμένῃς ως αὔριο;

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Γεργοράκη μου, ἀγόρι μου... Γεργόρη... παιδί μου...

ΒΑΡΙΑ. — Τί νὰ γίνη μαμά μου, θέλημα τοῦ Θεοῦ ἥτανε.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ (μαλακά, δακρυσμένα). — Φθάνει, φθάνει...

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ (κλαίει σιγά). 'Εχάθηκε τὸ παιδί... ἐπνίγηκε... Γιατί; Γιατί, παιδάκι μου; (σιγώτερα 'Εκεῖ κοιμᾶται ἡ Αννιά καὶ ἔγω μιλῶ δυνατά, κάνω θόρυβο... Αἴ, λοιπόν, Πετράκη; Τί ἔπαθες καὶ ἀσχήμηνες ἔτσι; Πῶς ἐγήρασες;

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Μιὰ γυναικά μὲς στὸ βαγόνι μὲ εἶπε μαδημένον ἀφέντη.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Τότε ἡσαΐης ἀκόμη παιδί διλότελα, ἔμορφο φοιτητάριο, τώρα ἀραίωσαν τὰ μαλλιά σας, φορεῖτε γυαλιά. Καὶ εἰσθε ἀκόμη φοιτητής; (πηγαίνει πρὸς τὴν θύραν)

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Καθώς φαίνεται, θὰ μείνω αἰώνιος φοιτητής.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ (φιλεῖ τὸν ἀδελφό της, ἔπειτα τὴν Βάρια). — Λοιπόν, πηγαίνετε νὰ κοιμηθῆτε... Κ' ἐσύ ἐγήρασες, Λεωνίδα.

ΠΙΣΤΣΙΚ (Τὴν ἀκολουθεῖ). — "Ωστε θὰ κοιμηθοῦμε τώρα... Ωχ, ποδάρια μου... 'Εγώ θὰ μείνω ἐδῶ. Καλή μου Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα, αὔριο τὸ πρωΐ... τὰ 240 ρούβλια.

ΓΑΓΕΦ. — Αὐτὸς πάλι όλο καὶ τὸ δικό του.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — 240 ρούβλια... πρέπει νὰ πληρωθοῦν, οἱ τόκοι.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Δὲν ἔχω, μάτια μου, χρήματα, δὲν ἔχω.

ΠΙΣΤΣΙΚ — Θὰ σᾶς τὰ ἐπιστρέψω, ἀγαπητή μου... Τιποτένιο ποσόν...

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Καλά, καλά, σᾶς τὰ δίνει δ Λεωνίδας. Δός του τα, Λεωνίδα.

ΓΑΓΕΦ. — 'Αμ' δὲ θὰ τοῦ τὰ δώσω, δὲς κάμη καινούρια τσέπη.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Τί νὰ γίνη, δός του τα... Τοῦ χρειάζονται... Θὰ σου τὰ ἐπιστρέψη.

(Λιουμπόβ 'Ανδρέγεβνα, Τροφίμοφ, Πίστσικ καὶ Φίρς φεύγουν. Άπομένουν Γάγεφ, Βάρια καὶ Γιάσσα).

ΓΑΓΕΦ. — 'Η ἀδελφή μου δὲν δίνει ἔξεσυνήθισε ἀκόμη νὰ σκορπά τὰ χρήματα. (Στὸν Γιάσσα). Τραβήξου παρὰ πέρα, φίλε μου, βρωμῆς ἀπὸ κόττα.

ΓΙΑΣΣΑΣ (χαμογελᾶ). Πάντα δὲ ίδιος είσαστε, Λεωνίδα 'Ανδρέγειτς.

ΓΑΓΕΦ. — Ποιό; (τῆς Βάριας). Τί εἶπε αὐτός;

ΒΑΡΙΑ (Στὸν Γιάσσα). — "Ηρθε ἡ μάνα σου ἀπὸ τὸ χωρίο καὶ κάθεται στὸ δωμάτιο τῶν υπηρετῶν ἀπὸ χθές θέλει νὰ σὲ θέτῃ...

ΓΙΑΣΣΑΣ. — "Ας πάγι δὰ στὸ καλό!

ΒΑΡΙΑ. — "Α - ἀδιάντροπε.

ΓΙΑΣΣΑΣ — 'Ανάγκη ἥτανε, βλέπεις. Μποροῦσε νάρθη καὶ αὔριο. (Φεύγει).

ΒΑΡΙΑ. — Η μαμά εἶναι η ίδια δπως ήταν, δὲν ἀλλαξε καθόλου. "Αν τὴν ἀφήσῃ κανείς μπορεῖ δλα νὰ τὰ μοιράση.

ΓΑΓΕΦ. — Ναί... (Διακοπή). "Οταν σὲ μιὰ ἀρρώστια προτείνωνται πολλὰ μέσα, αὐτὸ θὰ εἰπῃ, πῶς η ἀρρώστια είνε ἀθεραπευτος. 'Εγὼ συλλογίζομαι, βιάζω τὴ σκέψη μου, ἔχω πολλὰ μέσα, πάρα πολλά, καὶ κανένα δὲν ἔχω. Καλὰ θὰ ἥταν νὰ μᾶς ἀφίνε κανένας κληρονομιά, καλὰ θὰ ἥταν νὰ παντρεύαμε τὴν "Αννιά μας μὲ κανένα πολὺ πλούσιον, καλὰ θὰ ἥταν νὰ πάγι κανεὶς στὸ Γιαροσολάμι καὶ νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχη του στῆς θειᾶς - κόμησας. "Η θειά, ξέρεις, εἶνε παραπολὺ πλούσια.

ΒΑΡΙΑ (Κλαίει). — Νάδιν' δ Θεός.

ΓΑΓΕΦ. — Μήν κλαίς. 'Η θειά εἶνε πολὺ πλούσια, ἀλλὰ ἔμας δὲ μᾶς ἀγαπᾶ. "Η ἀδελφή

μου, πρῶτον πάντων, πανδρεύθηκε κ' ἐπῆρε δικηγόρον, όχι εὐγενή... .

(Αναφαίνεται στὴν θύραν ἡ "Αννια").

ΓΑΓΕΦ. — Πανδρεύθηκε μὲς όχι εὐγενῆ καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἐπέρασε όχι τόσο ἐνάρετα. Εἶνε καλή, ἀγαθή, ἔγὼ πολὺ τὴν ἀγαπῶ, ἀλλὰ δσα δικαιολογητικά καὶ ἀν σκεψθῇ κανεῖς, δὲν εἰμι πορεῖ νὰ μὴν διμολογήσῃ, ότι δὲν εἶνε διεφθαρμένη. Αὐτὸ τὸ βλέπει κανεῖς εἰς τὴν παραμικράν της κίνησιν.

BAPIA (χαμηλοφώνως). — 'Η "Αννια στέκεται στὴν πόρτα.

ΓΑΓΕΦ. — Ποιό; (διακοπή) Περίεργο, κάτι μπῆκε στὸ δεξί μου μάτι... ἀρχισα νὰ μὴν καλοβλέπω. Καὶ τὴν Πέμπτη, ποῦ ἥμουνα στὸ δικαστήριο... .

(Μπαίνει ἡ "Αννια").

BAPIA. — Γιατί δὲν κοιμᾶσαι, "Αννια;

ANNIA. — Δὲν ἔχω υπνο. Δὲν μπορῶ νὰ κοιμηθῶ.

ΓΑΓΕΦ. — Μικροῦλα μου. (φιλεῖ τὴν "Αννιαν εἰς τὸ πρόσωπον, εἰς τὰ χέρια). Παιδί μου... . (διακρυσμένα) Σὺ δὲν είσαι ἀνεψιά μου, είσαι ἄγγελός μου, είσαι τὸ πᾶν γιὰ μένα. Πίστεψέ μου, πίστεψε... .

ANNIA — Σὲ πιστεύω, θεῖε μου. 'Εσένα δοιο σ' ἀγαποῦν καὶ σὲ σέβονται... . Άλλα, ἀγαπήτε μου θεῖε, πρέπει νὰ σιωπᾶς, μόνο νὰ σιωπᾶς. Τί ἔλεγες πρὸ διλίγου γιὰ τὴν μαμά, γιὰ τὴν ἀδελφή σου; Γιατί τὰ ἔλεγες αὐτά;

ΓΑΓΕΦ. — Ναι, ναι... . (μὲς τὸ χέρι της σκεπάζει τὸ πρόσωπό του) Πράγματι, εἶνε φρερό! Θεέ μου! Σῶσε με, Θεέ μου! Καὶ λόγο ἔβγαλα σήμερα μπρὸς στὸ ντουλάπι... . τί βλακεία! Μονάχα σὰν ἐτελείωσα, ἐκατάλαβα τὴν ἀνοησία ποῦ ἔκαμα.

BAPIA. — 'Άλήθεια, θεῖε, σεῖς πρέπει νὰ σιωπᾶτε. Μὴ μιλᾶτε, κ' ἐτελείωσε.

ANNIA. — "Οταν σιωπᾶς καὶ σὺ δ' ἵδιος είσαι πιὸ ἥσυχος.

ΓΑΓΕΦ. — Σιωπῶ. (φιλεῖ τὰ χέρια τῆς "Αννιας καὶ Βάριας) Μονάχα γιὰ τὴν ὑπόθεσί μας θὰ μιλῶ. Τὴν Πέμπτη ἥμουνα στὸ δικαστήριο, μαζευθήκαμε κάμποσοι κι' ἀνοίξαμε διμίλια γιὰ τὸ ἔνα, γιὰ τὸ ἄλλο καὶ, μοῦ φαίνεται, πῶς θὰ τὰ καταφέρωμε νὰ κάμωμε δάνειον μὲ συνάλλαγμα, γιὰ νὰ πληρώσωμε τοὺς τόκους τῆς Τραπέζης.

BAPIA. — "Αν ἔδιν' δ' Θεός!

ΓΑΓΕΦ. — Τὴν Τοίτη θὰ πάγω καὶ θὰ μιλήσω ἀκόμη μιὰ φορά. (στὴν Βάρια) Μήν κλαῖς. (στὴν "Αννια") Ή μαμά σου θὰ μιλήσῃ τοῦ Λοπάγην αὐτός βέβαια δὲν θὰ τῆς ἀρνηθῇ... . Καὶ σύ, ἀμα ἔκοντασθης, πηγαίνεις στὸ Γιαροσλάβλι, στῆς κοιτήσθης, τῆς μάμης σου. "Ετσι θὰ ἐνεργήσωμε ἀπὸ τοία σημεῖα — καὶ θὺ τὰ καταφέρωμε. Οἱ τόκοι θὰ πληρωθοῦν, σ' αὐτὸ εἴμαι βέβαιος... . (Βάζει στὸ στόμα του καραμέλα) Τὸ κεφάλι μου, δὲν θέλετε στοιχματίζω, πῶς τὸ κτῆμα δὲν θὰ πουληθῇ! (Ενθουσιασμένος). Στὴν εὐτυχία μου δοκίζομαι! Νὰ τὸ χέρι μου, νὰ μὲ πῆτε χαμένον, ἀπιμον ἀνθρωπὸ ἀν ἀφήσω νὰ γείνη πλειστηριασμός! Ορκίζομαι σ' δ, τι ἔχω ξερόν!

ANNIA (τῆς ἐπανῆλθε ἡ γαλήνη, εἶνε εὐτυχῆς). — Τί καλὸς ποῦ είσαι, θεῖε, τί γνωστικός! (Τὸν ἀγκαλιάζει). Τώρα είμαι ἥσυχη! Είμαι ἥσυχη! Είμαι εὐτυχής!

(Μπαίνει δ Φίρες).

ΦΙΡΣ (Μαλώνει). — Λεωνίδα 'Ανδρεύτες, δὲ φοβήσουν τὸ Θεό; Πότε θὰ κοιμηθῆτε;

ΓΤΕΦ. — Τώρα, τώρα. Σὺ πήγαινε, Φίρες. Δὲν πειράζει, γδύνομαι μοναχός μου. Άλλα, διντε τώρα, παιδάκια μου, νάνι-νάνι... . Τὰς λεπτομερείας πιὰ αὖριο, τώρα πηγαίνετε νὰ κοιμηθῆτε. (Φιλεῖ τὴν "Αννια καὶ τὴν Βάρια). Είμαι ἀνθρωπὸς τοῦ ὅγδοντα, αὐτὴ τὴν ἐποχὴ δὲν τὴν ἔξυμνον, ἔγῳ δμως, μπορῶ νὰ πῶ, δὲν ἔπαθα λίγα στὴ ζωὴ μου γιὰ τὰς πεποιθήσεις μου. Γιατί μ' ἀγαποῦν οἱ χωρικοί; Τὸν χωρικὸ πρέπει νὰ τόνε ἔρεις! Πρέπει νὰ ξέρης μὲ ποιόν...

ANNIA. — Πάλι, θεῖε!

BAPIA. — Μὴ μιλᾶτε, θεῖε.

ΦΙΡΣ (θυμωμένα). Λεωνίδα 'Ανδρεύτες!

ΓΑΓΕΦ. — Ερχομαι, έρχομαι... . Πηγαίνετε νὰ πλαγιάσετε. 'Απὸ σπόντα στὴ μέση! Τὴν δσπρη... . (Φεύγει, τὸν ἀκολουθεῖ μὲ γοργὰ βῆ ματα δ Φίρες).

ANNIA. — Τώρα είμαι ἥσυχη. Στὸ Γιαροσλάβλι δὲν ἔχω διάθεσι νὰ πάγω, τὴν γιαγά μου δὲν τὴν ἀγαπῶ, δπωδήποτε δμως είμαι ἥσυχη. "Ας είνε καλὰ δ θεῖος. (κάθεται).

BAPIA. — Πρέπει νὰ κοιμηθοῦμε. 'Έγὼ πηγαίνω. Τώρα ποῦ ἔλειπες, συνέβη ἐδῶ κάτι δυσάρεστο. Εἰς τὸ παληὸ δωμάτιο τῆς ὑπηρεσίας, δπως γνωρίζεις, μένουν μοναχὰ οἱ παληὶ δηπρέται: ἡ Ενθυμία, ἡ Πόλια, δ Εντοίγητος καὶ δ Κάρπος. Λοιπὸν αὐτοὶ ἀρχισαν νὰ βά-

ζουν μέσα νὰ κοιμοῦνται κάποιους κατεργαθέοντες — ἔγῳ δὲν εἴπα τίποτε. "Ακουσα δμως νὰ διαδίδουν, πῶς τάχατες ἔγῳ ἐπρόσταξα νὰ μὴ τοὺς δίνουν τίποτε ἄλλο ἀπὸ φασόλια. 'Απὸ φιλαργυρία μου, τάχα, ἔννοεις. Καὶ δλα αὐτὰ τὰ κάνει δ Εντοίγητος... . Καλά, εἴπα, ἀφοῦ εἰν' ἔτοι, εἴπα, στάσου δά. Φωνάζω τὸν Εντοίγητο... . (Χασμάται). "Εσχεται... . Πῶς, τοῦ λέγω, εἰσύ... . βλάκα... . (Κυττάζει τὴν "Αννια). "Αννια! (διακοπή). Κοιμήθηκε! (Παίρνει τὴν "Αννιαν ἀπὸ τὸ χέρι). Πάμε στὸ κρεββατάκι σου. Πάμε!. . . (Τὴν δηργεῖ). Κοιμήθηκε τὸ πουλάκι μου! Πάμε... . (Φεύγουν).

(Μακρυά, πίσω ἀπὸ τὸν κῆπο, βοσκός παιζει φλο-

γέρα. 'Ο Τροφίμοφ περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴ σκηνή: βλέπει τὴν "Αννιαν καὶ τὴν Βάριαν καὶ σταματᾷ).

BAPIA. — Σας... . Κοιμᾶται... . κοιμᾶται Πάμε, ἀγάπη μου.

ANNIA (σιγά, μισοκοιμισμένη). — Τόσον κουράσθηκα... δλα τὰ κουδουνάκια... Θεῖε... καλέ μου... καὶ δ μαμά καὶ δ θεῖος...

BAPIA. — Πάμε, ἀγάπη μου, πάμε... . (φεύγοντα στὸ δωμάτιο τῆς "Αννιας).

ΤΡΟΦΙΜΟΦ (συγκινημένος). — "Ηλιέ μου! Φῶς, ξαρ μου!

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ Α'. ΠΡΑΞΕΩΣ

[Ἐκ τοῦ φωστικοῦ] ΑΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΓΑΣΙΟΥ

Τὸ Αργάσι είναι μία ἀπὸ τῆς πλέον ὁραίες τοποθεσίες τῆς Ζακύνθου. Δὲν είναι μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλι καὶ δ δρόμος είναι παράλιος. Μακριὰ ἀπέναντι φαίνονται τὰ βουνά τῆς Πελοποννήσου πότε καθαρά, κάτω ἀπὸ τὴν αἰγάλην τοῦ διανηγοῦς οὐρανοῦ, καὶ πότε σκοτεινὰ, σκεπασμένα μὲ σύγνεφα. 'Ο δρόμος τοῦ 'Αργασιοῦ είναι λαμπρὸς περίπατος, καὶ οἱ Ζακύνθινοι τὰ καλοκαίρια πηγαίνουν νὰ διασκεδάσουν ἐκεῖ, πότε μὲ ἀμάξια, πότε μὲ βάρκες ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ πότε συντροφιὰ μὲ τὰ πόδια. "Εχει κατάφυτους κήπους, πλημμυρισμένους ἀπὸ τὴν πλούσια βλάστησι. Πρὸς τὰ δεξιὰ είναι δρυμοπαγεῖς λόφοι καὶ πρὸς τ' ἀριστερὰ δ θάλασσα.

Στὸν κάτω τοῦ ιχθὺ τῆς ἐκκλησιᾶς τὸ κῦμα τοῦ 'Ιονίου πελάγους ψάλλει τὸ αἰώνιον τραγοῦδι τοῦ 'Αργασιοῦ δ ζακύνθιος ποιητῆς 'Ελισαβέτιος Μαρτινέγγος.

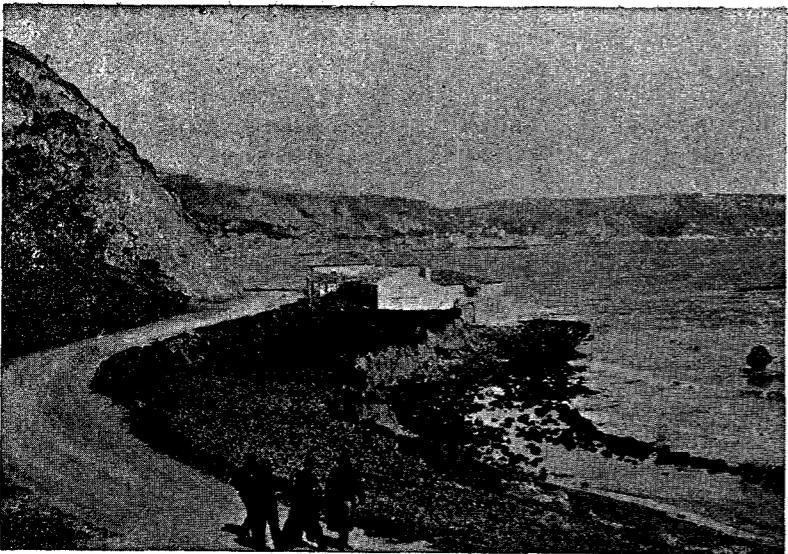
"Ο χειμώνας σὰν περάση
καὶ ξανάλθη καλοκαίρι
ἡ βρακούλα μου σ' Αργάσι
θέλω πάλι νὰ μὲ φέρῃ.

"Εκεῖ ἀριθμητες βρυσούλες
μὲς τὰ χόρτα μονομονδίζουν
καὶ πουλάκια στὶς μνηστούλες
ταιριασμένα φτερογυίζουν...

"Δες κ' ἔγινηκε τ' 'Αργάσι
γιὰ τοῦ 'Ερωτος παιγνίδια
κ' ἔχει πέλαγα καὶ δάση
καὶ μαγευτικὰ στολίδια.

Νὲ ἀραίοις στίχους τὸν παράδιον δρόμον.
"Εκεῖ σὲ μιὰ βρύση ἔπαιρνε νερό μιὰ γρηγούλα.
"Εστάθηκα κοντά της κ' ἐμιλήσαμε καμποσήν
ώρα, καὶ, ἀνάμεσα στ' ἄλλα μοῦ διηγήθηκε
καὶ τὴν ὁραία παράδοσι.

"Εκεῖ κοντά στ' ἀκρογιάλι, κάτου ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, καλόγερος ἐψάρευε μία γιορτὴ μεγάλη. Είχει δ οὔτε τὸ ἀγκίστρι τοῦ κ' ἐπερδίμενε. Σὲ λίγο ἀκούει βαρειὰ τὴν πετονιὰ καὶ σκύφτει νὰ κυττάξῃ. "Ενα ψάρι μεγάλο, ὡραῖο ψάρι, είχε πιαστῆ στ' ἀγκίστρι. Έχαρηκε δ καλόγερος καὶ γλήγωρα-γλήγωρα σύρνει τὴν πετονιά. Μὲ λαύμαργα μάτια τὸ κύτταξε κι' ἀναγάλλιαζεν δ ψυχή του. Τὸ ἀνέβασε ὡς ἀπάνω κι'

Τὸ Κεφάλι τοῦ Καλάγεφου, Ζάκυνθος — Φωτογρ. Ἀλ. Μαργιτέγγου.

ἀνυπόμονα κι' ἀπρόσεχτα ὅπως τὸ ἔπιασε, τοῦ ἔα-
γλυστράει τὸ ψάρι καὶ πέφτει πάλι στὴ θάλασσα.

— Ἀνάθεμά σε, διάσολε, φτού σου, Θεὲ κ' ἐσοῦ
— Αη Σπυρίδωνα, νά! κ' ἐφασκέλωσε ἀπέναντι
τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἅγιου.

Ο καλόγερος λυσσασμένος ἀπὸ τὸν θυμό
του πούχασε τὸ καλὸ ψάρι, ἐβλαστήμας τὸν
Θεὸ καὶ τὸν Ἅγιο κ' ἐπαράδινε τὴν ψυχή του
στὸν διάσολο... Ἀξαφνα ἡ θάλασσα, ποῦ ὡς
ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ εἴται γελούμενη κι' ὀλογά-
λανη, ἀγριεύει κι' ἀναταράζεται, καὶ τὸ πνεῦμα
τῆς τρικυμίας σηκώνει τὰ μανιασμένα κύματα
σὰν θερόπατα βουνά. Ἡ μικρὴ βαρκοῦλα τοῦ
καλόγερου ποῦ ψάρευε, ἀδύνατη κι' ἀπροστά-
τευτη μὲς τὴν ἀπάντεχη τρικυμία, βυθίζεται
μὲς τὰ μαῦρα κύματα, ποῦ περίμεναν ἄγρια
νὰ τὴν ρουφήζουν σὰν ἀνοιχτόστομα θηρία.
Ο σίφουνας τὸν ἐκατέβασε ὡς τὰ σκοτεινὰ

βύθη τοῦ πελάγου. Ο βλάστημος ἐπνίγετο.
— Αξαφνα σὰν ν' ἀλάφρωσε, ἀνέβαινε ἀγάλι - ἀ-
γάλι. Ἐπρόβαλλε τὸ κεφάλι του ἀπάνω ἀπὸ
τὰ νερά, ποῦ μόλις ἀρχισαν νὰ γαληνιάζουν.
Αλλὰ δὲν πρόφθασε νὰ κολυμπήσῃ, καὶ ἡ τρο-
μερὴ κατάρα τοῦ Θεοῦ τὸν ἐπέτρωσε. Τὸ πέ-
τρινο κεφάλι τοῦ καλόγερου φαίνεται ἀκόμη,
ἀνάμεσα στὰ νερά, ἀπέναντι ἀπὸ τὴν ἐκκλη-
σία τοῦ Ἅγιου Σπυρίδωνος. Μένει πάντα ἐκεῖ
μαυρισμένο κι' ἀκούνιστο σὰν τοῦ Θεοῦ τὴν
κατάρα. Κι' δταν τὸν χειμῶνα εἴναι τρικυμία,
τὰ κύματα κυλιοῦνται πάνω στὸ πέτρινο κε-
φάλι, τὸ χτυποῦντες ἀκατάπαυτα κι' ἐκεῖνο μένει
πάντα ἐκεῖ...

Η παράδοσις εἶναι ὠραία, ὅπως ὠραία εί-
ναι ὅλα εἰς τὸν δρόμο τοῦ Ἀργασιοῦ, καὶ τὰ
περιβόλια καὶ τὰ νερά κι' δούρανδος κι' ἡ θά-
λασσα καὶ οἱ ἀνθρώποι. Ολα εἶναι ὠραία... .

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΒΣΚΥ

ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ*

ΑΓΑΠΗΤΕ ΜΟΥ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

Ἐμαδα μὲ πολλὴν εὐχαριστησι τὸ καλὸ ποῦ
σᾶς ἥλθε καὶ ἐκτιμῶ, φύλε μου, τῆς ἀρετὲς τοῦ
προϊσταμένου σας. Τώρα ἡ δυστυχία ἔπανσε νὰ

* Συνέγεια ἀπὸ σελίδος 248.

Φεδόρα καὶ ἕγω τὰ καταφέρονται. Γιατὶ μᾶς
ἔστειλατε τόσα χρήματα, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς; Λὲν ἥταν καθόλου ἀνάγκη. Ἐκεῖνο ποῦ ἔχομε
μᾶς ἀρκεῖ. Εἶναι ἀλήθεια πῶς γρήγορα θὰ
χρειασθοῦμε χρήματα γιὰ νὰ μετοικήσωμε· ἡ
Φεδόρα ὅμως ἐλπίζει πῶς θὰ λάβῃ κάτι χρή-
ματα ποῦ τῆς χρεωστοῦν τόσον καιρὸ τώρα.
Κρατῶ λοιπὸν εἴκοσι ρούβλια γιὰ τὰ ἐπεί-
γοντα. Σᾶς ἐπιστρέφω τὰ ὑπόλοιπα. Πρόεπι
νὰ φειδωλεύεσθε τὸ χρῆμα, Μάκαρ Ἀλεξέγε-
βιτς.

Ὑγιαίνετε. Ζῆτε ἥσυχος τώρα, φροντίστε γιὰ
τὸν ἔσαντό σας καὶ νὰ ἥσθε χαρούμενος. Θὰ σᾶς
ἔγραφα πολὺ περισσότερα ἀν δὲν αἰσθανόμουν
ὑπερβολικὴ κόπωσι. Χθὲς ὅλη τὴν ἡμέρα δὲν
ἔσηκώθηκα ἀπὸ τὸ κρεββάτι. Καλὰ ἔκαματε
καὶ μοῦ γράφετε πῶς θὰ ἔλθετε νὰ μὲ δῆτε.
Ἐλάτε, σᾶς παρακαλῶ, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς.

Β. Δ.

11 Σεπτεμβρίου

ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ, ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ,

Σὲ ἵκετεύω, ἀγαπημένη μου, μὴ μὲ ἀφῆσης
μονάχον τώρα, τώρα ποῦ είμαι εἰτυχισμένος καὶ
εὐχαριστημένος μὲ ὅλα. Αγαπητή μου! μὴν
ἀκοῦς τὴ Φεδόρα: θὰ κάνω δι, τι σοῦ ἀρέσει: θὰ
ἥμαι φρόνιμος καὶ μόνον γιὰ χατῆρι τοῦ Ἐξο-
χώτατου θὰ ἥμαι ἀκριβῆς, ὑπόδειγμα ἀκριβείας:
θὰ ἔξακολουθοῦμε νὰ γράφωμε εἰτυχισμένα
γράμματα, θὰ ἐμπιστεύμεθα ἀμοιβαίως τῆς
σκέψεις μας, τὴ χαρά μας, τὴς ἔννοιες μας, ἀν
ἔχωμε ἔννοιες θὰ ζήσωμε μαζὶ οἱ δυὸ μὲ διμό-
ναια, εἰτυχισμένοι. Θὰ καταγινώμεθα στὴ φι-
λολογία... Αγγελέ μου! Η τύχη μου ἀλλαξε
καὶ ἔγινε καλλίτερη. Η νοικοκρά μου ἔγινε
ἡπιώτερη, η Τερέζα ἔξυπνότερη, κι' αὐτὸς ὁ
Φαλδόνης πιὸ ταχύς. Φιλιωθήκαμε μὲ τὸν Ρα-
ταζάγεφ. Μέσα στὴ χαρά μου ἐπῆγα ἕγω καὶ
τὸν ἥρα. Εἶναι ὅμως καλὸ παιδί, ἀγάπη μου,
καὶ τίποτε δὲν ἥταν ἀληθινὸ ἀπὸ τοὺς σκοποὺς
ποῦ τοῦ ἀπέδωσαν. Ανεκάλυψα τώρα πῶς δλα
ἔκεινα ἥταν ἀπλούστατα μιὰ ἀνήθικη συκοφαν-
τία. Ποτὲ δὲν ἐσκέφθη νὰ μὲ σατυρίσῃ, μοῦ
τὸ εἰπε δίδιος. Μοῦ διάβασε ἔνα νέον τον ἔργον.
Οσο γιὰ τὸ ὄνομα Λόβελας ποῦ μοῦ εἶχε δώ-
σει, δὲν εἶναι καθόλου ὑβρις, οὔτε τίποτε ἀνάρ-
μοστο· μοῦ τὸ ἔξήγησε. Εἶναι μιὰ λέξις ποῦ τὴν
πήραμε ἀπὸ ἔνη γλῶσσα καὶ τὴν μεταχειρί-
ζονται γιὰ δοπιους εἶναι νὰ ποῦμε ζωηροί, η
γιὰ νὰ ἐκφρασθῶ φιλολογικώρεα, γιὰ δοπιους

διακρίνονται. Αὐτὴ εἶναι ἡ σημασία της καὶ τί-
ποτε ἄλλο. Ἡταν ἔνα ἀθῶν ἀστεῖο, ἀγγελέ
μου. Ἐγώ, ποῦ τίποτε δὲν ἥξει, εἶχα τὴν ἀ-
νοησία νὰ προσβληθῶ. Μὰ τώρα δικαιολογή-
θηκα στὸν Ραταζάγεφ... Καὶ ὁ καιρὸς εἶναι
τόσο ὠραῖος σήμερα, Βάρεγκα, τόσο ὠραῖος!
Τὸ πωᾶ, ἀλήθεια, ἐπεσε λίγο χαλάζι, τόσο λε-
πτὸ ὅμως, ποῦ λες καὶ ἥταν περασμένο ἀπὸ τὸ
κόσκινο. Καὶ ὁ ἀέρας ἥτον λίγο δροσερός. Ἀ-
γόρασα κάτι ὠραῖότατα ὑπόδημάτα. Περιπά-
τησα λίγο στὸ Νέβσκυ. Ἐδιάβασα ἀπὸ τὴν
ἄρκη ἔως τὸ τέλος τὴ Μικρὴ Μέλισσα. Ναὶ!
Μὰ λησμόνησα νὰ σοῦ διηγηθῶ τὸ κυριώτερο.

Σήμερα τὸ πωᾶ, μιλησα μὲ τὸν Αἰμιλίο Ι-
βάνοβιτς καὶ τὸν Ἀντώνιο Μιχαήλοβιτς γιὰ
τὸν Ἐξοχώτατο. Δὲν είμαι δι μόνος, Βάρεγκα,
ποῦ ἔχει βοηθήσει μὲ τόση γενναίαστη. Δὲν
εὐρεγέτησε ἐμένα μόνον ὅλος δι κόσμος γνω-
ρίζει τὴν καλή του καρδιά. Παντοῦ ἀκούω ἐ-
πιάνους καὶ βλέπω δάκρυα εὐγνωμοσύνης. Ἐ-
χει ἀναθρέψει μιὰ δρφανή, στὸ σπίτι του. Τὴν
ὑπάνδρεψε μὲ ἔναν ἀνθρωπό σοβαρό, μὲ ἔναν
ὑπάλληλο τῆς ὑπηρεσίας μας, εἰς τὸν δοποῖον
δι Ἐξοχώτατος ἀνέθετε ὑποθέσεις ἐμπιστευτικές.
Ἐτοποθέτησε τὸν γυιὸ μιᾶς χήρας καὶ ἔκαμε
καὶ πολλὲς ἀλλες ἀγαθὲς πράξεις. Αγάπη μου,
ἐθεώρησα χρέος μου νὰ δώσω κ' ἕγω τὸν διβόλο
μου καὶ διηγήθηκα, εἰς δόσους ἥθελαν νάκου-
σουν, τὴν πρᾶξη τοῦ Ἐξοχώτατου τὰ διηγή-
θηκα ὅλα χωρὶς τίποτε νὰ κρύψω. Εποδοπά-
τησα τὸν σεβασμὸ τῶν ἀνθρώπων. Γιατὶ νὰ
ἐντραπῶ σὲ τέτοια περίστασι καὶ τί ἔχει νὰ
κάγγι ἔδω δι φιλοτιμία; Οχι πρέπει μὲ μεγάλη
φωνὴ νὰ υμήσω τὰς πράξεις τοῦ Ἐξοχώτα-
του! Εμίλησα θερμά, μὲ ἐνθουσιασμό δχι μό-
νον δὲν ἐντράπηκα, ἀλλὰ καὶ ἥμουν ὑπερήφα-
νος νὰ εἰπῶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Τίποτε δὲν πα-
ρέλειψα — μόνον γιὰ σένα δὲν είπα τίποτε,
ἀγάπη μου, νὰ μὴ σὲ ἐκθέσω, — εἰπα διμως γιὰ
τὴ νοικοκρά μου καὶ γιὰ τὸν Φαλδόνη καὶ
γιὰ τὸν Ραταζάγεφ καὶ γιὰ τὰ ὑπόδημάτα καὶ
γιὰ τὸν Μάρκοφ, δλα τὰ είπα. Μερικοὶ ἐγέ-
λασαν, ναί, εἶναι ἀλήθεια, διμολογῶ μάλιστα
πῶς δλοι ἐγέλασαν. Μὰ βέβαια, διότι είδαν κάτι
γελοιο στὸ πρόσωπό μου ἡ στὸ ζήτημα τῶν
ὑπόδημάτων, — ἀκριβῶς μὲ τὸ ζήτημα αὐτό.
Δὲν ἥτο διμως δυνατὸν νὰ είχαν καμμιὰ κακὴ
σκέψη. Οι νέοι ἔχουν εύκολα τὰ γέλια. Ισως
καὶ νὰ γέλασαν διότι εἶναι ἀνθρωποι πλούσιοι,
δχι διμως μὲ κακία, θέλω νὰ εἰπῶ πῶς δὲν
περίπαιξαν τὸν Ἐξοχώτατο — αὐτὸ δὲν ἥμπο-
ρούσαν νὰ τὸ κάμουν.

Ακόμα δὲν ἡμπόρεσα νὰ ἔλθω στὰ σωστά μου, ἀγάπη μου. "Όλα αὐτά τὰ πρόγματα μ' ἔκαμαν ἄνω-κάτω! — "Εχεις ξύλα γιὰ τὴν θεομάστρα; Πρόσεχε μήν κρυολογήσῃς, Βάρεγκα· κρυολογεῖ κανεὶς τόσο εὔκολα! "Ω! ἀγάπη μου, μὲ θανατώνεις μὲ τὴν μαύρες ίδες σου. Παρακαλῶ τὸν Θεό, τὸν παρακαλῶ γιὰ σένα, ἀγάπη μου! "Αλήθεια, ἔχεις μάλλινες κάλτσες ἢ καί, ἐν γένει, φορέματα ζεστά; Κύτταξε δὲν ἔχης. "Αν ἔχης ἀνάγκη ἀπὸ τίποτε, γιὰ τ' ὅνομα τοῦ Θεοῦ μὴ δυσαρεστήσῃς ἔναν γέρο. Ζήτησε μὸν δι τὸν θέλεις. Τώρα πέρασαν ἡ κακοκατιά. Μήν ἀνησυχῆς γιὰ μένα. Τὸ μέλλον εἶναι τόσο γαλήνιο, τόσον ὠραῖο!

Πέρασα δῦμας μαύρες ὠρες, Βάρεγκα! "Ἄσ ήναι πέρασμένα ἔχασμένα! Αργότερα θὰ θυμόμαστε αὐτὴ τὴν ἐποχὴ μὲ ἔναν εὐχάριστον ἀναστεναγμό. Θυμοῦμαι τὰ νεανικά μου χρόνια. Τότε, βρισκόμονταν καμμιὰ φορὰ χωρὶς καπίκι. Τὸ κρύο, ἡ πεῖνα δὲν ἦταν ἀρκετὰ νὰ μὲ μελαγχολήσουν. Τὰ πρωὶ περιπατοῦσα στὸ Νέβρου, ἔβλεπα ἔνα νόστιμο προσωπάκι, καὶ ήμουν δὴ τὴν ἡμέρα εὐτυχισμένος. "Ηταν μοναδικὴ ἐποχὴ, ἀγάπη μου, μοναδικὴ! Εἶναι ὠραία ἡ ζωή, Βάρεγκα. Προπάντων στὴν Πετρούπολι. Χθὲς ἔξομολογήθηκα μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια στὸν Κύριο; γιὰ νὰ μοῦ συχωρέσῃ δλες μου τὴς ἀμαρτίες αὐτῆς τῆς μαύρης ἐποχῆς: παράπονα, ίδες φιλελεύθερες, παραλυσία, θυμό. Τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς μου, συλλογίσθηκα ἐσένα καὶ συγκινήθηκα. Μόνον ἐσύ, ἀγγελέ μου, μοῦ ἔδωσες θάρρος, ἐσύ μόνον μὲ παρηγόρησες, ἡ καλαὶς συμβουλαὶς σου μοῦ ἔδιναν τὴν ζωή. Ποτὲ δὲν θὰ τὸ λησμονήσω, ἀγάπη μου. Σήμερα, ἔφιλησα δλα σου τὰ γράμματα ἔνα, ἀγαπητή μου! Λοιπόν, ὑγίαινε, ἀγάπη μου. "Εμαθα πῶς κάπου, δχι μακριὰ ἀπὸ ἔδω, πουλοῦν φορέματα Θὰ πάω νὰ ἔδω. Σ' ἀφίνω λοιπόν, ἀγγελέ μου. "Υγίαινε.

"Ο εἰλικρινῆς καὶ ἀφοσιωμένος σου

ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

15 Σεπτεμβρίου

ΚΥΡΙΕ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

Ενδρίσκομαι σὲ φοβερὴ ταραχή. "Ακούσετε τί μᾶς συνέβη. Προαισθάνομαι κάτι ἀπαίσιο. Κρίνετε καὶ σεῖς, ἀνεκτίμητε φύλε μου. "Ο κ. Μπουνίκοφ εἶναι εἰς τὴν Πετρούπολι. Τὸν ἀπήντησε ἡ Φεδόρα. "Ηταν μέσα σὲ ἔλκηθρο, ἐσταμάτησε, ἐπλησίασε τὴν Φεδόρα καὶ τὴν ἐρώτησε

ποῦ κατοικεῖ. "Εκείνη δὲν ἡθελε ν' ἀπαντήσῃ καὶ τότε τῆς ἀποκρίθη γελῶντας πῶς ἐγνώριζε ποιὸς κατοικεῖ μαζί της. — "Βέβαια ἡ Αννα Φεδόροβνα τὰ διηγήθηκε δλα. — Τότε ἡ Φεδόρα δὲν ἐκρατήθη καὶ στὴ μέση τοῦ δρόμου ἀρχισε νὰ τοῦ λέγῃ πῶς εἶναι ἔνας ἀνήθικος, πῶς ἡταν ἀφορμὴ δλης τῆς δυστυχίας μου. "Εκείνος ἀποκρίθη πῶς: βέβαια, ἀμα δὲν ἔχη κανεὶς οὐτε καπίκι, εἶναι δυστυχισμένος. "Η Φεδόρα τοῦ ἀπήντησε δι τὴν ἡμπόρουσα πολὺ καλὰ νὰ ζήσω μὲ τὴν ἐργασία μου, νὰ πανδρευθῶ, ἡ τούλαχιστον νὰ εῦρω μιὰ θέσι, ἐνῷ τώρα ἡ εὐτυχία μου εἶνε γιὰ πάντα χαμένη καὶ μάλιστα δι τὴν εἰλικρινῆς φοράς την ἀρκετά μας. Χθὲς λοιπόν, δταν ἐπῆγα νὰ κάνω μερικὲς ἀγορὲς εἰς τὸ Γκοστίνι Δβόρ, ἐπῆγε αὐτὸς στὸ δωμάτιο μας. Δὲν ἡθελε, φαίνεται, νὰ ήμαι ἔγῳ ἔκει. "Ερώτησε τὴν Φεδόρα γιὰ τὴ ζωὴ μας, ἔκυτταξε δλα τὰ πράγματά μας καὶ ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὴν ἐργασία μου. "Επιτέλους ἐρώτησε: — « Ποιὸς λοιπὸν εἶναι δι πάλληλος ἔκεινος; ποῦ ἔχει φιλίες μαζί σας; » Τὴ στιγμὴ ἔκεινη περνούσατε τὴν αὐλή. "Η Φεδόρα σᾶς ἔδειξε σᾶς ἔκυτταξε καὶ χαμογέλασε. "Η Φεδόρα τὸν παρακάλεσε πολὺ νὰ φύγῃ, τοῦ εἶπε πῶς ἡ λύταις ἐπείραξαν πολὺ τὴν ὑγεία μου καὶ πῶς θὰ δυσαρεστούμην πολὺ ἀν τὸν ἔβλεπα στὸ σπίτι μου. "Επειτα ἀπὸ λίγο εἶπε πῶς ἡλθε ἔτσι, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε τὶ νὰ κάνῃ, καὶ ἡθέλησε νὰ δώσῃ εἰκοσιπέντε ρουβλία τῆς Φεδόρας. Φυσικὰ δὲν τὰ δέχθηκε. — Τί σημαίνουν αὐτά; Δὲν ἡμπορῶ νὰ καταλάβω πῶς ἔμαθε γιὰ μᾶς. Κάνω χῆλιες ὑποθέσεις. "Η Φεδόρα λέγει πῶς ἡ Αξίνια, ἡ γυναικαδέλφη του, ποῦ ἔχεται στὸ σπίτι, γνωρίζει τὴν πλύστρα "Αναστασία, καὶ πῶς ἔνας πρῶτος ἔξαδελφός τῆς "Αναστασίας εἶναι κλητήρο στὸ ὑπουργεῖον δπου ἐργάζεται ἔνας φύλος τοῦ ἀνεψιοῦ τῆς "Αννας Φεδορόβνας. Αὐτὸν τὸν δρόμο φαίνεται νὰ πῆραν τὰ λόγια ὡς ποῦ ἔφθασαν στὸν κ. Μπουνίκοφ! "Επειτα, εἶναι πολὺ πιθανόν καὶ νὰ μήν ἦναι τίποτε ἀπὸ αὐτά. Εἶναι μυστήριο. "Ισως ξαναέλθῃ στὸ σπίτι μας! Μόνον αὐτὸ μὲ τρομάζει! "Οταν ἡ Φεδόρα μοῦ διηγήθη χθὲς δλα αὐτά, τόσο ἐτρόμαξα ποῦ παρόλιγον νὰ λιποθυμήσω. Τὶ θέλουν ἀκόμα; Δὲν θέλω πιὰ νὰ τοὺς γνωρίζω! Τὶ θέλουν ἀπὸ μένα τὴ δυστυχισμένη! "Α, τί μαρτύριο! Κάθε

στιγμὴ νομίζω πῶς βλέπω νὰ ἔρχεται δι Μπουνίκοφ. Τί θὰ γίνω; Τί μὲ περιμένει ἀκόμα; Γιὰ τ' ὅνομα τοῦ Θεοῦ, ἔλατε γρήγορα, Μάκαρ Αλεξέγεβιτς, στὸ σπίτι. "Ελάτε, γιὰ τ' ὅνομα τοῦ Θεοῦ, ἔλατε.

15 Σεπτεμβρίου

ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ, ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΝΑ,

Σήμερα μᾶς ἔτυχε κάτι πολὺ θλιβερό, ἀνέφραστο καὶ ἀπρόσπιτο. Ο καυμένος δι Γκόρσκοφ— πρόσεξε καλά, ἀγάπη μου,— ἐκπρύγθη ἀθώος. Πρὸ πολλοῦ εἶχε δικασθῆ, ἀλλὰ μόνον σήμερα ἐπῆγε νὰ μάθῃ τὴν ἀπόφασι τοῦ δικαστηρίου. Η ὑπόθεσις ἔτελείσε πολὺ καλὰ γι' αὐτόν. Κατηγορήθη δι ἀμέλειαν καὶ ἀπροσεξίαν καὶ διὰ τὰ δύο ἀθώων. Τὸ δικαστήριο ἀνεγνώρισε τὸ δίκαιο του καὶ κατεδίκασε τὸν ἔμπορο νὰ τοῦ πληρώσῃ ἔνα μεγάλο ποσόν. "Ετσι, μᾶς μὲ τὴν ἀποκατάστασι τῆς τιμῆς του, ἡ θέσις του ἡ υλικὴ καλλιέρευε πολὺ— μὲ μιὰ λέξι ἡ λύσις τῆς ὑπόθεσεως ἥλθε δπως τὴν ἡθελε αὐτός. "Ηλθε σήμερα στὴς τρεῖς στὸ σπίτι του. Τὸ πρόσωπό του ἡτον ταραγμένο· ἀσπρο σὰν τὸ πανί· τὰ χεῖλη του ἔτρεμαν, δμως χαμογελούσαν· ἔφιλησε τὴ γυναικα καὶ τὰ παιδιά του. "Επήγαμε ὅλοι μᾶς νὰ τὸν συγχαροῦμε. Αὐτὸ τὸν συγκίνησε πολύ, μᾶς εὐχαριστοῦσε καὶ μᾶς ἔσφιξε καθενὸς τὸ χέρι πολλὲς φορές. Μοῦ φάνηκε μάλιστα πιὸ ψηλός, πιὸ ἵσιος καὶ δὲν ἦταν πιὰ τὰ μάτια του θολὰ ἀπὸ τὰ δάκρυα. "Ητον τόσο ταραγμένος, δι κακομοίρης! Δὲν ἡμποροῦσε νὰ μείνῃ μιὰ στιγμὴ στὴ θέσι του, ἔπιανε καθετὶ ποῦ εὑρίσκε μπροστά του, ἔπιανε πάλι τὸ ἀφίνε, δλοένα χαμογελούσε καὶ χαιρετοῦσε, ἐκάνθιζε, ἐσηκώνετο, ξανακάνθιζε, ἔλεγε δ Θεός ξέρει τί: « Ή τιμή μου. . . ή τιμή. . . ή υπόλληψις. . . τὰ παιδιά μου»— καὶ πῶς τὰ ἔλεγε! Μιὰ στιγμὴ μάλιστα ἔκλαιψε Κ' ἔμεις ὅλοι, οἱ περισσότεροι, ἔκλαιάμε. Ο Ραταζάγεφ ἔθελε βέβαια νὰ τὸν ἡσυχάσῃ καὶ τοῦ εἶπε: « Τί νὰ τὴν κάνης τὴν τιμή, φύλε μου, σὰν δὲν ἔχης νὰ φᾶς; Τὸ χρῆμα, φύλε μου, τὸ χρῆμα εἶναι τὸ πᾶν, καὶ γ' αὐτὸ πρέπει νὰ εὐχαριστήσῃς τὸν Θεό! » Καὶ τοῦ κτύπησε τὸν ώμο. Μοῦ φάνηκε πῶς δι Γκόρσκοφ ἐπροσβλήθη δὲν ἔδειξε, εἶναι ἀλήθεια, δυσαρέσκεια, μὰ ἔκυτταξε τὸν Ραταζάγεφ μὲ παράξενη ματιὰ καὶ τοῦ ἔβγαλε τὸ χέρι ἀπὸ τὸν ώμο του. Πρόγμα ποῦ δὲν θὰ τὸ κοριτσάκι, ἔβαλε τὸ χέρι ἐπάνω στὸ κεφάλι της καὶ ἔχαδενε πολλὴν ὥρα τὰ μαλλιά του παίδιον. "Επειτα λέγει πάλι τῆς γυναικίας του: « Καὶ δι Πετράκος μας; Ο μικρούλης, δι Πέτρος μας; » Έκείνη μὲ τὸ χέρι τοῦ εἶπε πῶς εἶναι πεθαμένος. — « Ναι, ναι, ξέρω, τὰ ξέρω δλα. Ο Πετράκος μας ενδίσκεται τώρα εἰς τὸ βασίλειον τῶν οὐρανῶν». — "Η γυναικα του τὸν βλέπει πῶς δὲν εἶναι στὰ καλά του, πῶς τὸ γεγονός τὸν ἔχει πολὺ ταράξει καὶ τοῦ λέγει: — « "Εχεις ἀνάγκη νὰ κοιμηθῆς, χρονέ μου. » — Ναι, καλά, ἀμέσως. . . θὰ πάρω ἔνα υπναράκι. » Τότε ἔγνωσε ἀπὸ τὸ δλλο μέρος καὶ ἔμεινε λίγην ὥρα ἀκίνητος. ἔ-

πειτα ἄλλαξε θέσι: ήθέλησε κάτι νὰ εἰπῃ.—Τί εἶναι; τὸν ἔρωτᾶς ή γυναῖκα του, ή δοποία δὲν εἶχε ἀκούσει καλά. Καμμιὰ ἀπάντησις. Περιμένει ἔνα λεπτό.—«Τώρα ἀποκοιμήθηκε», ἐσκέφθη καὶ σῆγε νὰ περάσῃ λίγη ὥρα μὲ τὴ νοικουρά της. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο, ἐπιστρέφει καὶ βλέπει πῶς ὁ ἄνδρας της δὲν ἔξυπνησε ἀκόμη: εἶναι πλαγιασμένος καὶ δὲν κάνει οὔτε κίνημα. Ἐσκέφθηκε πῶς θὰ κοιμᾶται ἐκάθησε καὶ ἀρχισε νὰ ἐργάζεται. Μᾶς ἔλεγε πῶς γιὰ μισὴ ὥρα ἡτον τόσο συλλογισμένη ποῦ δὲν ἔνθυμεται καὶ τὶ ἐσκέπτετο· εἶχε λησμονήσει καὶ πῶς ἡταν ἔκει κοντὰ ὁ ἄνδρας της. Μὰ ἔξαφνα ἔνα συναίσθημα ἀνησυχίας τὴν ἔξυπνησε ἀπὸ τὴς σκέψεις της ταράχης ἀπὸ τὴν νεκρικὴ σιωπὴ ποῦ βασίλευε μέσα στὸ δωμάτιο. Ρίχνει μιὰ ματιὰ στὸ κρεβάτι καὶ βλέπει τὸν ἄνδρα της στὴν ὕδια θέσι διόλενα. Πλησιάζει, τραβᾷ τὸ πάπλωμα, κυττάζει: —εἶναι δόλτελα κρύος! Ἡτον πεθαμένος, ἀγάπη μου. Ὁ Γκόρσκοφ ἡτον πεθαμένος, ἀπέθανε ξαφνικά, σὰν ἀπὸ κεραυνό. Ἀπὸ τὶ ἀπέθανε δύως, δ Ὁ Θεός τὸ ξέρει. Ἐγὼ δὲν ἡμπορῶ ἀκόμα νὰ συνέλθω, Βάρεγκα, τέτοια κατάπληξι μοῦ ἔκαμε. Δὲν φαντάζεσαι ποτὲ πῶς ἡμπορεῖ ἔνας ἀνθρώπος τόσα ξαφνικά νὰ χάσῃ τὴ ζωή του. Ὁ καῦμένος δ Ἡ Γκόρσκοφ! Ἄ, τὶ τύχη! Ἡ γυναῖκα

τὸν εἶναι κατάπληκτη καὶ δῦλο κλαίει τὸ μικρὸ κοριτσάκι εἶνε χωμένο σὲ μιὰ γωνιά. Τὸ νοικυρεῖο τους εἶναι ἄνω κάτω. Θὰ κάνουν ίατρικὴ ἔξετασι... δὲν ἡξέρω καλὰ νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ. Μὰ εἶναι θλιβερό, ὡ! τὶ θλιβερὸ ποῦ εἶναι! Φαντάσου νὰ μήν ἡξέρῃς τὴν ὥρα οὔτε τὴ στιγμή.. Φεύγεις ἔτσι ξαφνικά...

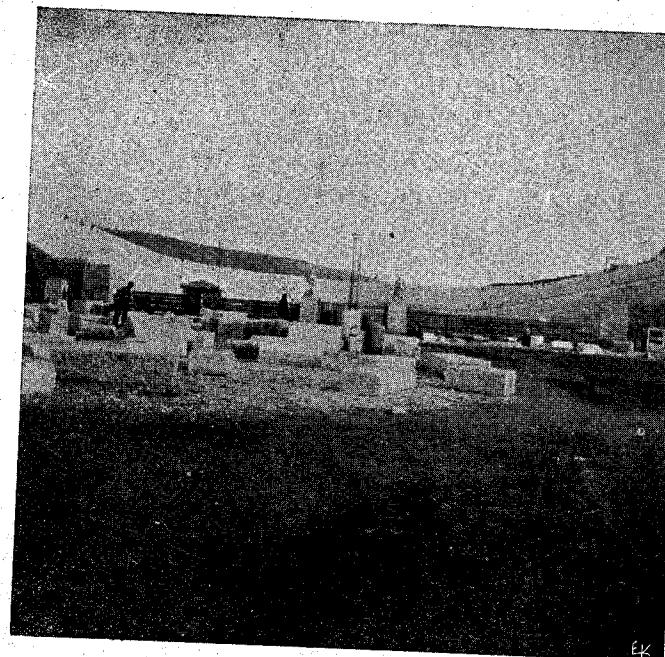
Δικός σου
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

Μάθε, φύλη μοι, πῶς ὁ Ραταζάγεφ μοῦ βρῆκεν ἐργασία.—Κάποιος ἥλθε νὰ τὸν ἰδῇ μὲ κάτι χειρόγραφα.—Χάρις στὸν Θεὸ δὲν θὰ μοῦ λείψῃ ἢ ἐργασία. Εἶναι δύμως τόσο κακογραμμένα ποῦ δὲν ἡξέρω πῶς θὰ τὰ διαβάσω. Καὶ θέλουν γρήγορα τὸ ἀντίγραφον. Τὸ θέμα δὲν τὸ νοιώθω πολὺ πολύ. Θὰ μοῦ δώσουν σαράντα καπίκια τὸ φύλο. Βλέπεις, ἀγαπητή μου, πῶς θὰ ἔχωμε καὶ ἔκτακτα εἰσόδηματα. —Υγίαινε, ἀγάπη μου. Ἀρχίζω τὴν ἐργασία.

Ο πιστὸς φύλος σου
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές. —Μετάφρ. Κ. Μ.]

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΜΑΡΜΑΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ
ΦΩΤΟΓΡ. Π. Ν.

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ : «Η ΑΣΑΛΕΥΤΗ ΖΩΗ».

Ἐχω ἔμπρός μου τὴν «'Ασάλευτην Ζωὴν» τὸν νέον πλούσιον καὶ πολύφωνον τόμον τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμᾶ, ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ποῦ κάτω εἰς τὸν δρόμον, εἰς ἔνα νέον τεχνητὸν παροξυσμόν, ἐνθυμιζοντα τὰς παραμονὰς τῶν ἀπαισίας μνήμης. Ὁρεστειακῶν, σαλεύει καὶ βοϊ ἡ φρενολογικὴ φριβοπάθεια πέριξ τοῦ ἀπροσδιορίστου φάσματος τοῦ πωτεῖκου μαλλιαρισμοῦ. Καὶ εἰς κάθε δόμοιαν περίστασιν τὸ δόνομα τοῦ κ. Παλαμᾶ μοιράίως ἀντηχεῖ ἀπὸ τὰ σημεῖα ὅλα καὶ ἡ κεφαλή του ζητεῖται ἐπὶ πίνακι. Καὶ ἐνῷ δίπτονται εἰς τὸ κενὸν μὲ ἀφελῆ ἀσυνειδήσιαν καὶ ἐλαφρότητα τὰ ἐπίθετα: προδότης — ἔνας προσφιλῆς δρος καὶ ἔνα ψυχικὸν στίγμα τῆς νεοελληνικῆς ψυχασθενείας — παράφρων, ἀπαίσιος, ἀκατάληπτος, αἴθετικὸς καὶ δὲν ἡξεύρω ποιὰ ἄλλα, σκέπτομαι, δχι χωρὶς μίαν εὐλόγον μελαγχολίαν, δτὶ δ ἀνθρωπος αὐτός, ἔξω ἀπὸ μερικὰ γλωσσικὰ πείσματα, καὶ ἀπὸ μερικὰς σχολαστικὰς ἀντιλήψεις τοῦ κυκεώνος αὐτοῦ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἐντελῶς ἀσχέτους μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν δημιουργίαν, εἶνε δ μεγαλείτερος ποιητῆς τοῦ ἔθνους του καὶ ἔνας ἀπὸ τοὺς πρώτους τῆς εὑρωπαϊκῆς τέχνης τῶν ἡμερῶν μας. Τὶ παράδοξα καὶ τὶ μελαγχολικὰ πράγματα ποῦ συμβαίνουν, ἀλήθεια, εἰς τὸ ἔθνος αὐτὸς τῶν μεγάλων νηπίων.

'Αλλὰ δταν ἔνα δόνομα καὶ μία φυσιογνωμία σύρεται ἀπὸ τὸν δχλον εἰς τοὺς δρόμους μ' ἔνα τόσον ἀξιοδάρωτον τρόπον, εἶνε δυνατὸν εἰς ἔνα ἀριθμὸν δύο σελίδων νὰ ἐκστομίσῃ κανεὶς τὸν τίτλον τοῦ ποιητοῦ καὶ ἀκόμη τοῦ ποιητοῦ τοῦ μεγαλειτέρου ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του, καὶ εἶνε δυνατὸν δταν οἱ χλίοι φωνάζουν: "Ἐνας τρελλός! — δ ἔνας νὰ φωνάξῃ: Τιμὴ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων; Καὶ δύως ἔχει καθήκον νὰ τὸ κάμη. Καὶ εἰς τὴν στιγμὴν αὐτήν, δπου μερικὰ ζητήματα εἶνε ζητήματα τιμῆς καὶ εὐθύνης ἀπέναντι τῶν μεταγενεστέρων διὰ τὴν ὑπόληψιν τῆς γενεᾶς του, αἰσθάνομαι τὶν ἀνάγκην νὰ ὑψώσω τὴν φω-

νὴν αὐτήν, ὡς διαμαρτυρίαν, μὲ τὴν αὐθαιρεσίαν καὶ μὲ τὴν δργὴν ἀκόμη τῶν ἀντιθέτων: Κύριοι, δ ἀνθρωπος αὐτός, τὸν δοποῖον θέλετε νὰ κρεμάσετε, εἶνε δ μεγαλείτερος ποιητὴς τοῦ ἔθνους σας.

Ἡ στιγμὴ τῆς δικαιολογίας καὶ ἡ στιγμὴ τῆς νηφαλίου ἀναλύσεως, διὰ μίαν κρουγὴν ποῦ φαίνεται αὐθαίρετος καὶ παραξενεύει ἵσως τοὺς πολλούς, θὰ ἔλθῃ. Ἐγὼ δ Ἰδιος, ποῦ δίπτω μίαν αὐθαιρεσίαν ἐναντίον μιᾶς ἄλλης αὐθαιρεσίας — δὲν ἡξεύρω ποία ἀπὸ τὰ δύο εἶνε ἡ τυφλὴ καὶ γελοία — αἰσθάνομαι δτὶ ἀναλαμβάνω μίαν ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τῶν ἐλευθέρων καὶ φωτισμένων πνευμάτων. Τὸ ἔργον τοῦ Παλαμᾶ μοιράίως ἀντηχεῖ ἀπὸ τὰ σημεῖα ὅλα καὶ ἡ κεφαλή του ζητεῖται ἐπὶ πίνακι. Καὶ ἐνῷ δίπτονται εἰς τὸ κενὸν μὲ ἀφελῆ ἀσυνειδήσιαν καὶ στερεόν, ὡς φωνάτεραι πληροφορίαν, πλατύ, ὑψηλόν, φωτισμένον καὶ στερεόν, ὡς οἰκοδόμημα πλουσίου καὶ εὐγενικοῦ ρυθμοῦ, εἰς τὸ δοποῖον ἡ «'Ασάλευτη Ζωὴ» ἔρχεται νὰ προσθέσῃ ἔνα πύργον ἀκόμη, ὑψωμένον πρὸς τὸ φῶς τοῦ ἐλληνικοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ὑψώνεται ἀκλόνητον καὶ στερεόν, ἀκλόνητον καὶ δταν σαρωθῆ ὑποκάτω του ὅλη ἡ μαινομένη ἐφήμερος παραγνώρισις, ἀκλόνητον καὶ ἀν ταφῆ ἀκόμη ὑπὸ τὴν σκιάν του, ἀπὸ τὴν βίαν τοῦ δχλου, δ δημιουργός του καὶ δ τεχνίτης του.

Είπα δτὶ αἰσθάνομαι δλην τὴν ἀδυναμίαν καὶ δλην τὴν στενοχωρίαν νὰ δμιλήσω διὰ τὸ ἔργον τοῦ Παλαμᾶ εἰς ἔνα ἀριθμον. Πῶς νὰ δμιλήσῃ κανεὶς διὰ τὴν «'Ασάλευτη Ζωὴν», χωρὶς νὰ δμιλήσῃ διὰ τὸν Παλαμᾶν; Καὶ πῶς νὰ δμιλήσῃ κανεὶς διὰ τὸν Παλαμᾶν, χωρὶς νὰ δμιλήσῃ δὲ δλα τὰ ζητήματα, ποῦ συνδέονται μὲ τὴν τέχνην του, μὲ τὴν προσωπικότητά του, μὲ τὴν ἐποχήν του, μὲ τὸ περιβάλλον, μὲ τὰς ἐπιδράσεις ποῦ ἔξήσκησε, μὲ τὴν ἔξελιξίν του, μὲ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἀδυναμίας του, χωρὶς νάντικρούσῃ τὸν Παλαμᾶν ὃς ἀνθρωπον καὶ τὸν Παλαμᾶν ὡς τεχνίτην καὶ ὡς σοφὸν καὶ ὡς πολεμιστήν, τὸν Παλαμᾶν ὡς ἔλληνα ποιητήν — δ ἔλληνισμὸς εἰς τὸ ἔργον τοῦ Παλαμᾶ εἶναι ἔνα στοιχεῖον ἀξιον ἰδιαιτέρου ἀντικρύσματος — καὶ ὡς ποιητὴν εὐρωπαϊον; "Ἐνας ποιητὴς τῆς περιωπῆς τοῦ κ. Παλαμᾶ, δπως δλοι οἱ δημιουργοὶ τῆς γραμμάτων του,

εἶνε ταυτοχρόνως μία προσωπικότης καὶ ἔνας
ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος. Καὶ ἡ ἔξετασις ἐνὸς
τιμῆματος τῆς δημιουργίας του, εἰς τόπον ὃπου
κανένας τεχνίτης ἄξιος νὰ μελετηῇ δὲν ἔμε-
λετηθῆ. ἔξω ἀπὸ τὴν πρόχειρον καὶ συχνὰ ἀσυ-
νείδητον φιλολογικὴν χρονογραφίαν τῶν ἐφη-
μεριδῶν καὶ τῶν περιοδικῶν — δπως εἶνε καὶ
αὐτὴ τὴν ὅποιαν κάμνω εἰς τὰ «Παναθήναια»
— θὰ εἶνε ἀνάγκαστικῶς κάτι τι ἀτελές, ἀνά-
ξιον καὶ ἵσως ἀσκοπον. Ἡ φιλολογικὴ χρονο-
γραφία ἔκει ὅπου πρόσωπα πράγματα καὶ
ἴδεαί ἔχουν διευκρινισθῆ καὶ καθαρισθῆ καὶ
ταξινομηθῆ, ὅσον εἶνε δυνατὸν νὰ ταξινομη-
θοῦν, φέρει καὶ προσθέτει τὴν ἀτομικὴν γνώ-
μην καὶ τὴν ἀτομικὴν ἀντιληψιν εἰς μίαν ἀτμο-
σφαιραν καθαρὰν καὶ φωτισμένην. Ἐδῶ φέρει
τὸ χάος εἰς τὸ χάος.

Τὰ «Παναθήναια» μὲ καλοῦν νὰ διμιλήσω διὰ τὴν πλουσίαν αὐτὴν ποιητικὴν συμφωνίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν φυσῆ μία πνοὴ μεγάλης τέχνης, διὰ τὴν «Ασάλευτην Ζωὴν», νὰ διμιλήσω διὰ τὴν Πατρόλεσ, διὰ τὸν Γνωσιμόν, διὰ τὸ Τραγούδι τοῦ Ἡλιον, διὰ τὸν Στίχους σὲ Γνωστὸν Ἡχο, διὰ τὴν Φοινικιά, διὰ τὴν Ἐκατὸ Φωνὲς τῆς Λύρας, διὰ τὸν Ὑμνοὺς καὶ Θυμοὺς, διὰ τὰ Μεγάλα Ὀράματα, διὰ τὰ Κάποια Τραγούδια. Καὶ αἰσθάνομαι ἥδη ὅτι πνίγομαι μέσα εἰς τὰ δρια τῆς χρονογραφίας. Διότι πρὸς ποῖον πρέπει νὰ διμιλήσω; Πρὸς τὸν κ. Ξενόπουλον, τὸν φωτισμένον κριτικὸν τῶν «Παναθηναίων»; Πρὸς τὸν κ. Γαβριηλίδην, τὸν κ. Κακλαμάνον, τὸν κ. Κονδυλάκην, τὸν κ. Παπαντωνίου, τὸν κ. Βώκον, τὸν κ. Κ. Χατζόπουλον, τὸν κ. Ἐπισκοπόπουλον, τὸν κ. Ζητουνιάτην, φωτιστὰς τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τὰ βήματα τοῦ ἡμερησίου τύπου, μὲ τοὺς προβολεῖς τῆς λογικῆς καὶ τοῦ πνεύματος; Πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. Ν. Πολίτην, ποῦ ἐστεφάνωσε τὸν «Ὑμνον τῆς Ἀθηνᾶς» ἢ πρὸς τὸν Μορεάς ποῦ μετέφρασε τὸν «Ιάμβους καὶ Ἀναπαιότους» ποὶν μεταφράσῃ τὸν Εὐριπίδην; Πρὸς τοὺς ἔνοντος σοφοὺς ποῦ ὠνόμασαν τὸν Παλαμᾶν μεγάλον ποιητὴν, ἢ πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ τόπου μας, ποῦ τὸν ιποθέτει εἰς τὴν πρώτην γραμμήν; Ὁχι. Πρέπει νὰ διμιλήσω πρὸς τὸ ἄδιαφορον κοινόν, τὸ δρποῖον ἔτυχε νὰ μὴ γνωρίζῃ κανὸν τὸν ποιητὴν καὶ τὸ ἔργον του, παρὰ ὡς παράφρονα στασιαστήν, πρὸς τὸν ἀγαπητόν μου φίλον κ. Πάωτ καὶ τὸν σεβαστόν μου κ. Κανελλίδην, οἱ δρποῖοι ἐνῷ γνωρίζουν καλλιτερά μου ποῖος ἔφαγε τὸ κακόμιορον αὐτὸ

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

« ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ », διηγήματα ύπο
ΙΩΑΝΝΟΥ Μ ΛΑΜΒΕΡΓΗ — « ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΙΣ
ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ », ύπο ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΑΝΑΓΡΑ.

Ο κ. Δαμβέργης είνε άπο τους άνθρωπους έκεινους, διά τους δρόιους ό τ' Αμπού λέγει κάπου ότι « ἀνεβάζουν τὴν θερμοκρασίαν τῆς αἰθούσης μόλις ἐμφανισθοῦν ». Εξυπνος, χαριτολόγος, ομιλητικὸς καὶ διηγηματικὸς μάλιστα, — διότι αἱ εὐφυολογίαι του χύνονται συνήθως εἰς φόρμαν μικρῶν αὐτοσχεδίων διηγημάτων, — πολυζήτητος εἰς τὰς φιλολογικὰς ουναθροίσεις, προπάντων ὀσάκις φιλοδοξοῦν νὰ είνε κοσμικά. Κυρίᾳ καὶ κύριοι τὸν ἀκούουν εὐχαρίστως καὶ γελοῦν, γελοῦν μὲ τὴν καρδιάν των. Ἡ ομιλία του ἔχει ἐνδιαφέρον καὶ πρωτοτυπίαν. Ακόμη καὶ εἰς τὸ σαλόνι τοῦ Σουρῆ, τὸν παλαιὸν καιρόν, ποῦ ἐμαζεύετο τὸ ἄνθος τοῦ ἀττικοῦ πνεύματος, ὁ Δαμβέργης διέπρεπε μεταξὺ τῶν πρώτων.

Είνε, μα τὴν ἀλήθειαν, ἀπορίας ἀξιον πῶς
τέτοιος ἀνθρωπος κατορθόνει νὰ ἔκδιδη τό-
μους διηγημάτων χωρὶς ἐνδιαφέρον, χωρὶς
πρωτοτυπίαν, χωρὶς θερμότητα. Ἐδιάβαζα τὰ
«Ἐπεισόδια τῆς Ζωῆς» καὶ κάθε τόσον μοῦ
ἔφαινετο πῶς ἡ θερμάστρα τοῦ γραφείου μου
ζούσθηνε. Δὲν ὀνεγγωρίζα τὸν ἀγαπητόν μου
Δαμβέργην, πορὸ κάπου - κάπου, ἔδω κ' ἐκεῖ,
εἰς καμμίαν φράσιν, εἰς κανὲν σχόλιον παρα-
χωμένον μέσα εἰς τὰς αἰσθηματολογικάς, κοι-
νωνιολογικάς καὶ ἀνιαράς του κοινοτοπίας.
Ἀπὸ τριάντα σχεδὸν διηγήματα, μικρὰ καὶ με-
γάλα, τέσσερα - πέντε μόλις ἔχωροίζουν σχετικῶς,
καὶ ἵσως μάλιστα αὐτὰ νὰ εἶνε ἐκεῖνα ποὺ
περιφρονεῖ ὁ συγγραφεὺς καὶ τὰ βάζει ἀπλῶς

διὰ νὰ ἔξογκωσῃ τὸν τόμον. Τὸ «Σκυλάκι τῆς παραδείγματος χάριν, ἡμποροῦσε νὰ τὸ διηγῆθη καὶ εἰς κανένα σαλόνι, χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν φήμην του. Ἐπίσης δαμβέργεια εἶνε καὶ τὸ «Ποδαρικὸ» καὶ ἡ «Κακή του ἡμέρα»... Τὰ ἄλλα ὅμως; τὰ σοβαρά, τὰ ψυχολογικά, τὰ κοινωνικά, τὰ δραματικά καὶ σπαραξικάδια; Ἀμφιβάλλω ὅτι πατεδέχετο σήμερα νὰ τὰ παρευσιάσῃ ὡς πρωτόλεια καὶ δὲ τελευταῖς ἀπὸ τὸν φιλοδόξους νεανίσκους τῆς φιλολογίας μας, τοὺς ὀπτούνος μὲ τὴν καρδιάν του περιφρονεῖ ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ἐπεισοδίων τῆς Ζωῆς». Εἶνε στοιχειωδέστατα, ἀπλοτικώτατα, τετριμμένα, πεζά καὶ ἀποτείνονται εἰς διανοητικὴν κ' αἰσθητικὴν ἀνάπτυξιν πολύ, πολὺ πλέον χαμηλὴν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν θὰ ἐφιλοδοξοῦσε νὰ συγκινήσῃ διηγηματογράφος ἄξιος ὁ πωςδήποτε τοῦ ὄντος. Εἰμπορεῖ νὰ δακρύσῃ διὰ τὰ παθήματα τῶν ἡρώων του καμμία εὐαίσθητη καὶ ἀφελῆς μαθήτρια τοῦ 'Αρσακείου' ἡμπορεῖ νάρέση ἡ γλῶσσα του εἰς κανένα δάσκαλον' ἀλλ' ἀναγνώστης ἀνεπτυγμένος, ἔξοικειωμένος μὲ τοὺς καλοὺς διηγηματογράφους, ἰδιοκούς μας καὶ ἔνοντας, θὰ πλήξῃ καὶ θὰ χασμηθῇ.

Καὶ συλλογίζομαι: πῶς τὸ παθαῖνει αὐτὸ δ
Δαμβέργης; εἶνε δυνατὸν ἀνθρωπὸς τόσον κα-
λὰ προικισμένος καὶ τόσον εὐχάριστος ὅταν ὅμιλη,
νὰ εἴνε τόσον πληκτικὸς ὅταν γράφῃ; Καὶ φθά-
νω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲ Δαμβέργης δὲν ἀ-
κολουθεῖ τὸν δρόμον του, δὲν γράφει πράγμα-
τα τοῦ εἶδοντος του. "Ἐξαφνα, ἀν ἔγραφε μόνον
μεθυγραφικά, μόνον ἀστεῖα, μόνον ἀπρόσπτα
καὶ παιγνιώδη, ἀν ἔξ ἀρχῆς ἐκαλλιεργοῦσε μὲ
σοβαρότητα τὸ εἶδος αὐτὸ καὶ ἀν ἀφιερό-
νετο, χωρὶς νὰ ἐπικειμῇ ἀνώτερα ἀπὸ τὰς δυ-
νάμεις του, καθόλου δύσκολον νὰ παρουσιά-
ζετο καὶ αὐτὸς ἔνας καλὸς εἰς τὸ εἶδος του δι-
ηγματογράφος. Βλέπω δῆμως μὲ λύπην μου
ὅτι περιεφρόνησε τὸν ἵσιον δρόμον ποῦ ἀνοί-
γετο ἐμπρός του, κ' ἐμβῆκεν εἰς ἔνα ἀνήφο-
ρον ἀπηγορευμένον, δὲ όποιος βέβαια ὁδηγεῖ
ὑψηλότερα, — ἀλλὰ μόνον ἐκείνους ποῦ εἴνε
ἴκανοι νὰ φθάσουν εἰς τὸ τέλος.

Ἐπείτα τὸν ἐμποδίζουν νὰ κάμη κάτι γενναιὸν κ' αἱ γλωσσικαὶ τον προλήψεις. Δὲν τὸν κατηγορῶ ἐπειδὴ γράφει τὴν καθαρεύουσαν. Θεὸς φυλάξοι! Καὶ ὁ Παπαδιαμάντης τὴν καθαρεύουσαν γράφει. «Οἱ Δαμβέργης ὅμως τὴν γράφει μὲ πεῖσμα. Τὸν ἐπεισμάτωσαν, φαίνεται, οἱ μαλλιαροὶ κ' ἐνόμισε χρέος του νὰ φιάσῃ εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον. «Καίτοι παρὰ τοῖς ἀνδρά-

σιν ή υπεροχή δὲν είνε φορτίον ευεπίφορον...» Πρέπει νὰ διμολογήσετε, ότι χρειάζεται μεγάλο θαρρός γιατὶ νὰ διαβάσῃ κανεὶς διηγήματα τυπωμένα τὸ 1904 μὲ τέτοια ὀνδράσιν, γενήσεται, τεταριχενμέρα (ντεκολτὲ). Νῦν, θρήξ, κεχωματισμένον, καὶ ἄλλα ὀμέτερη ποῦ πληγόνουν τὸ αἴσθημα εἰς κάθε γραμμήν. Γλῶσσα ποῦ γράφεται μὲ πεῖσμα, δὲν διαβάζεται ἀς είνε καθαρεύονσα, ὡς είνε δημοτική, ὅτι θέλει.

«Οἱ καλαίσθητοι, οἱ πειναλέοι ἐρευνηταὶ τοῦ ὡραιού καὶ οἱ ποιηταὶ... ἃς μὲ διαγράψωσιν ἐκ τῆς κοινωνίας των». Τὴν φράσιν αὐτὴν ἀντιγράφω ἀπὸ τὸ διήγημα ποῦ ἐπιγράζεται «Ἡ ἀσχημός». «Ο Δαμβέργης παρουσιάζεται υμνητής καὶ λάτοης τῆς ἀσχημίας. Εἶνε δικαίωμά του ἀλλ' οἱ καλαίσθητοι, οἱ ἐρευνηταὶ τοῦ Ὡραιού καὶ οἱ ποιηταὶ ἔχουν ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ εἴπουν : «λατρεύομεν θεοὺς διαφορετικούς», — καὶ νὰ τὸν διαγράψουν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν των.

Οι νέοι ! Τόπον εἰς τοὺς νέους ! Ἀγαπητέ μου φίλε καὶ συνάδελφε Δαμβέργη, ἐγηράσαμεν, περνοῦμεν . . . Πάγος καὶ νέκρα τὰ βιβλία μας· νὰ τὰ βιβλία τῶν νέων, ποῦ ἔχονται γεμάτα σφρίγος, θερμότητα, ζωήν. . . . «Οἱ Σπογγαλεῖς τοῦ Αἰγαίου» ὑπὸ Ἀγγέλου Τανάγρα. Μόλις τὸν γνωρίζω. Δὲν ἔξησα μαζί του τὴν ζωὴν ποῦ ἔξησα μὲ τὸν φίλον μου Δαμβέργην. Εἶνε νέος λίγα χρόνια ἔχει ποῦ ἐφάντη. Καὶ τὸ πρῶτον του ἔργον ποῦ διαβάζω, — ἔχει γραμμένα καὶ ἄλλα, — εἴνε οἱ Σπογγαλεῖς, ἀπὸ τὰ «τέκνα τῶν κυμάτων». Μὲ τραβᾶ αὐτὸ τὸ βιβλίον, μ' ἐνδιαφέρει, ξενικτίζω διὰ νὰ τὸ τελειώσω, καὶ ἡ θερμάστρα τοῦ γραφείου μου σβύνει ἀλληθινά, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω. Εὔμορφον βιβλίον ! Περιγράφει κάτι ποῦ δ συγγραφεύς του τὸ γνωρίζει καλά: τὴν ζωὴν τῶν σφουγγαράδων. Μὲ μανθάνει πολλὰ πράγματα, ποῦ οὕτε τὴν ὑπαρξίν των ἐφανταζόμουν. Ἀπὸ τὰ σπιτάκια τῶν νησιωτῶν, ἀπὸ τὰ μηχανοκάκια καὶ ἀπὸ τὰ ντεπόζιτα, μὲ κατεβάζει εἰς τοὺς μυστηριώδεις βυθοὺς τῶν μακρινῶν θαλασσῶν. Μοῦ ζωγραφίζει τὰ σπαρακτικώτερα, τάληθινώτερα καὶ τὰ πλέον ἀφάνταστα δράματα τοῦ ἀγώνος τῆς ζωῆς. Μοῦ παρουσιάζει τὰ σπληγότερα μαρτυρία, τὰς φοβερώτερας βασάνους τῶν θαλασσινῶν βιοπαλαιστῶν. Εἰς τὸς σελίδας αὐτὰς ἡ φρίκη διαδέχεται τὴν φρίκην. Καὶ ὑπάρχουν σκηναί, —, ως τὰ κεροφίλαια. «Κάτοικοι τοῦ πιθμένος» καὶ «Δύ-

σεις», ποῦ δὲν θὰ τὰς λησμονήσω ποτέ, ποτέ.
Μέλκυρει λοιπὸν τὸ θέμα τοῦ βιβλίου; Ναὶ, αὐτὸ προπάντων. Καὶ πρέπει νὰ δομολογήσω, διτὶ ὁ συγγραφεὺς μοῦ φαίνεται ὀλίγον κατώτερος ἀπὸ τὸ θέμα του. Εἶχεν ὑλικὸν διὰ νὰ πλάσῃ ἐν ἀριστούργημα, ἀλλὰ κάποια ἀδυναμία δὲν τοῦ τὸ ἐπέτρεψε. Τὸ τρωτόν του πρὸ πάντων εἶνε τὸ ὑφος. Ἀτημέλητον ὑφος, σχεδὸν δημοσιογραφικόν. «Ἐνας καλὸς χρονογράφος πλέκει φράσεις ἀσυγκρίτως ἐντεχνοτέρας ἀπὸ τὰς φράσεις τοῦ μυθιστοριογράφου αὐτοῦ. Καὶ τὸ χειρότερον εἶνε ποῦ δὲν ἐπιτηδεύεται ἀφέλειαν, ἀλλὰ ἀπεναντίας ζητεῖ νὰ κάμην ὑφος. Καὶ δὲν τὸ ἐπιτυγχάνει παρὰ σπανίως. Κάπου κάπου εὑρίσκω καμίαν φράσιν ἀξίαν ὅπως δήποτε ἔργου φιλολογικοῦ. Καὶ εἶνε πολὺ λυπηρόν, διὰ συγγραφέα ποῦ βλέπει τὴν ζωὴν μὲ τὰ μάτια τοῦ κ. Ἀγγέλου Τανάγρα!

Οσον διὰ τὴν γλῶσσαν, ὁ κ. Τανάγρας εἶνε μὲν καθαρολόγος, ἀλλὰ δὲν φαίνεται ἀδιαλλακτος καὶ πεισματωμένος. Τὰ ζωτανὰ στοιχεῖα εἶνε ἀνακατευμένα μὲ τὰ πτώματα, ἀκόμη κ' ἐκτὸς τῶν διαλόγων του. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Ζωτανώτερα! Ζωτανώτερα! Μοῦ εἶπαν, διτὶ ὁ κ. Τανάγρας, διὰ νὰ περιγράψῃ τὰ μυστήρια τῶν βυθῶν καὶ τὴν συγκίνησιν τοῦ δύτου, ἐφόρεσεν δὲν διοικοῦ τὸ σκάφανδρον καὶ κατῆλθεν εἰς τὰς ἀβύσσους. «Ἄν εἶνε αὐτὸ ἀληθινόν, — κ' αἱ περιγραφαὶ του μὲ κάμνουν νὰ τὸ πιστεύσω, — τιμᾶ πολὺ τὴν ἐνσυνειδήσιαν του. Λοιπόν, συγγραφεὺς τόσον εὐσυνείδητος, δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἔξακολουθήσῃ νὰ γράψῃ μὲ συνέδησιν ἔλαφρόν, ὅπως - ὅπως. Περιγράφει τὴν ζωὴν; Πρέπει νὰ τὴν περιγράψῃ ζωτανά. Διαφορετικὰ δὲν γίνεται! Θὰ φαίνεται τεχνίτης κατώτερος πάντοτε τοῦ θέματός του, — ἐκτὸς ἀν ἀποφασίσῃ ποτὲ νὰ ἔναγκαλισθῇ τὰ ψεύτικα καὶ τὰ συνθηματικά. «Οσον δῶμας εἶνε θαλασσινός, δῶσον εἶνε νέος, δῶσον βλέπει τὴν ζωὴν, δῶσον ἔλκυται ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, δῶσον ἔχει ὡς πρότυπον τὸν Λοτί, — πρέπει, διὰ νὰ εἶνε εἰς δῆλα εὐσυνείδητος, νάποβάλῃ κάθε γλωσσικὴν πρόληψιν καὶ νὰ μᾶς λέγῃ τὰ πράγματα μὲ τὰς λέξεις των. Νὰ μὴ φοβῆται τίποτε, ἀφοῦ δὲν ἐφοβήθη τὸ σκάφανδρον καὶ τὴν ἄρυσσον. Αὐτὸ προσπαθοῦν νὰ κάμουν σῆμερον δῆλοι οἱ νέοι. Καὶ δι' αὐτὸ εἶνε καλλίτεροι ἀπὸ ήμερας ποῦ ἐγηράσαμεν καὶ περνοῦμεν...»

Ἐν γένει τὸ βιβλίον τοῦ κ. Τανάγρα μοῦ ἀρεσε. Καὶ ὑποθέτω διτὶ θάρσεση εἰς κάθε ἀναγνώστην. Καὶ τὸ θέμα, καὶ ἡ πλοκὴ καὶ ὁ τρό-

πος τοῦ θαλασσονοῦ αὐτοῦ μυθιστορήματος, εἶνε ἄξια πολλῆς προσοχῆς, καὶ μεδ' ὅλας τὰς ἔλλειψεις καὶ τὰς ἀδυναμίας τοῦ ὑφους, δὲν εἴμπυρει κανεὶς νὰ μὴν εἰπῇ διτὶ ὁ κ. Τανάγρας εἶνε ἀληθινὸς συγγραφεὺς, ἵκανὸς νὰ μεταδίῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην τοῦ τὴν ἐντύπωσιν καὶ τὴν συγκίνησιν ποῦ ἔχει μέσα του. Ἀπὸ τούτου, μέχρι τοῦ νὰ γράψῃ κ' ἐν βιβλίον ἀπολύτως ὠραῖον, ἡ ἀπόστασις δὲν μοῦ φαίνεται μεγάλη. Δι' ἔνα νέον μάλιστα, ὁ διποῖος ἔχει ἐμπρός του τὸ μέλλον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

GUSTAVE SCHLUMBERGER, L'Épopée byzantine à la fin du dixième siècle. Troisième partie. Les porphyrogénètes Zoé et Théodora (1025-1057). — Paris 1905, εἰς μέρα 8ον, ἐκ σ. VIII - 846 (μετὰ 11 διλοειδῶν πινάκων καὶ 294 εἰκόνων).

Ἐπίκοσιν δὲν ἔτη παρῆλθον ἐνδελεχοῦς ἐργασίας καὶ ἀδύνων μελετῶν ἀφ' ὅτου ὁ ἐπιφανὴς ἀκαδημαϊκὸς κ. Γουσταῦος Σλουμβερζὲ συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ καταγράψῃ τὰ χρονικὰ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τὴν ἐνδοξοτάτην αὐτῆς ἐποχῆν, ἐπὶ ἔνα περίπου αἰῶνα, ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (959 μ. Χ.) μέχρι τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ (1057). Τὸ ἔργον ἦτο μεγάλης ἐπιβολῆς καὶ δυσχερές, ἐπειδὴ αἱ μὲν πηγαὶ ἥσαν διεσπαρμέναι, τὰ δὲ βοηθήματα, ἥτοι αἱ νεώτεραι μελέται περὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἥσαν πτωχότατα. Τὸ μακρὸν ἔργον ἐπερατώθη πρὸ μικροῦ καὶ ἔχομεν ἥδη ἐνώπιον μας τέσσαρας δύκωντες καὶ πολυτελεστάτους τόμους ἀναπαριστάντωνς καὶ ἀναδημιουργοῦντας τὰς εὐκλεεστάτας ἡμέρας τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος.

Τὸ πρῶτον βιβλίον τῆς σειρᾶς (1980) εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὸν σιδηροῦν αὐτοκράτορα Νικηφόρον Φωκᾶν, ὁ διποῖος κατετρόπωσε τοὺς Σαρακηνοὺς τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἀσίας: ἔξηκολούθησε δὲ τὸ ἔργον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Βυζαντινὴ Ἐποποίᾳ» διὰ τοῦ Ιωάννην του πρὸς Ρώσους καὶ Ἀραβίας, ἐπειτα δὲ διὰ τοῦ Βασιλείου Β'. τοῦ Βουλγαροκτόνου, (1900) καὶ τοῦ μακροῦ καὶ αἰματηροῦ βουλγαρικοῦ δράματος. «Ο δὲ Γ'. τόμος, ὁ τελευταῖος τῆς δλῆς σειρᾶς, ἐσχάτως ἐκδοθεὶς (1905), φέρει εἰς πέρας τὴν ἰστορίαν τῶν τριάκοντα πέντε τελευ-

ταίων ἐτῶν τῆς μακεδονικῆς δυναστείας, ἐτῶν θυελλωδεστάτων, γεμάτων ἀπὸ συμβάντα ἐκπληκτικὰ καὶ ἀπὸ ἀλλοκότους μορφὰς λογίων καὶ ἡρώων βυζαντινῶν, τὰς δοπίας εἰς μόνην τὴν μεσαιωνικήν μας αὐτοκρατορίαν δύναται κάνεις νὰ συναντήσῃ. Καθ' ὅλην δὲ τὴν μακρὰν αὐτὴν ἴστορικην περίοδον κυριαρχεῖ τοῦ κράτους ἡ βασίλισσα Ζωή, ἡ τελευταία τοῦ μακεδονικοῦ οίκου, ἡ δοπία συνεβασίλευσε μὲ τὴν ἀδελφήν της Θεοδώραν, μὲ τοὺς τρεῖς διαδοχικούς της συζύγους, τὸν Ρωμανὸν Ἀργυρόν, Μιχαὴλ Δ'. τὸν Παφλαγόνα καὶ Κωνσταντίνον Θ., τὸν Μονομάχον, τέλος δὲ μὲ τὸν θετόν της νέον Μιχαὴλ Ε'. τὸν ἐπονομασθέντα σκωπτικῶς Καλαφάτην.

Η Ζωὴ εἶχεν ἀνατραφῆ μακρὰν τοῦ κόσμου εἰς τὸν γυναικωνίτην τῶν βυζαντινῶν παλατίων «ὅπως αἱ ἀρχαῖαι Ἀθηναῖαι δέσποιναι, διποῖς αἱ βογιαρίναι καὶ αἱ τσαρίναι τῆς Μόσχας κατὰ τὸν ι. αἰῶνα, περιστοιχισμένη ἀπὸ καλογήρους, εὐνούχους καὶ γελωτοποιούς». Μολονότι δ' ἐπλήσιαξε πλέον τὸ πεντηκόστον ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἔδεχθη μετὰ νεανικοῦ πάθους τὸν γέροντα Ρωμανὸν Ἀργυρὸν «καταφλεγομένη ἀπὸ τὸ πῦρ τὸ ἀκόρεστον τῆς ἀγνῆς, μακρᾶς καὶ περασμένης ἥδη νεότητός της». Αἰφνιδίως δῶμας δὲν Ρωμανὸς διέκοψε πᾶσαν σαρκικὴν ἐπικοινωνίαν μει' αὐτῆς καὶ ταχέως κατέστη μισητὸς εἰς τὴν ξανθήν ἥγεμονίδα ἀρεσκομένην εἰς «ἔρωτομέζιας καὶ πειριπλοκάς ἀνδρός». Αξίζει ν' ἀναφέρουμεν δοσα λέγει βυζαντινὸς χρονογράφος διὰ τοὺς νέους ἔρωτας τῆς βασιλίσσης μὲ τὴν ἀφελῆ τοῦ γλῶσσαν καὶ διήγησιν ζωγραφίζει πρωτότατα καὶ τὴν ἐρωτομανῆ τῆς Καραλέδου τοῦ Χαρδράδα ἥτοι τοῦ Αὐστηροῦ, δὲν διποῖς ἀφῆκε τὴν βορειον πατούδα του, ἥγαπησεν ἐμμανῶς τὴν κόρην τοῦ ἥγεμονος τοῦ Κιέβου Ελλσίφραν καὶ, διὰ νὰ καταστῇ δξιος αὐτῆς καὶ εῦρῃ εὐκαιρίαν ποδὸς ἀθλους, κατέβη εἰς τὸ Βυζάντιον, διποῦ ἐγινεν ἀρχηγὸς τῶν πειριφύμων Βαριαγγών ἥτοι τῆς ἐκ Ρώσων καὶ Σκανδιναύων ἀποτελουμένης αὐτοκρατορικῆς φρονιμᾶς, ἡ δοπία διὰ τὴν ἀνδρείαν τῆς ἔκαλετο «τάγμα τῶν μεγαλύμων». Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τῆς βασιλίσσης Ζωῆς πρὸς τὸν ξανθὸν τοῦτον ἥρωα, δὲν διποῖς δῶμας πιστὸς εἰς τὴν Ελλσίφραν, ἔψαλλεν ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν εἰς στίχους ἀλλοκότους τ' ἀνδραγαθήματά του διὰ νὰ τὰ μάρηῃ ἡ μακρυνή τοῦ βιορᾶς ἐρωμένη του. Αἱ ίσλανδικαὶ σάγαι δηλαδὴ παραδόσεις καὶ αἱ σκανδιναύκαι ποιῆσεις μᾶς διηγοῦνται τὸν

γιας μακρούς ἐδεικνύετο εἰς τὴν Ἐδεσσαν καὶ τὰς Συρακούσας «τοῦ Μανιάκη τὸ κάστρον».

“**Τ**ότε ἀληθῶς πολυτάραχος ἡ ἐποχὴ αὐτῆς πατρίου Ἰστορίας, τὰ δὲ παράδοξα καὶ ἐκ-
πληκτικά γεγονότα «μεταδίδουσιν, ὃς λέγει ὁ ήμετέρος Ἰστορικός, εἰς τὴν διήγησίν τῶν συμ-
βάντων, πάντοτε ἀπροσδοκήτων. ἄρωμα δω-
μαντικόν, πυγχρόνιός δὲ καὶ τραγικόν». Κατὰ
τοὺς θυελλώδεις τούτους χρόνους τὸ κράτος
εὑρίσκετο εἰς ἀδιαλείπτους πολέμους ἅλλοτε
μὲ τοὺς Πετενέγους, τοὺς Ῥώσους, τοὺς Σέρ-
βους καὶ τοὺς Βουλγάρους, ἅλλοτε μὲ τὰ χρι-
στιανικὰ βασίλεια τῆς Ἀρμενίας καὶ Γεωργίας,
μὲ τοὺς καλίφας τῆς Αιγύπτου, μὲ τοὺς Ἀρα-
βας ἐμίρας τῆς Συρίας, μὲ πειρατὰς Σαρακη-
νοὺς καὶ μὲ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Τούρκους, οἵ
ὅποιοι τώρα κατὰ πρώτην φορὰν ἐμφανίζον-
ται εἰς τὰ πράγματα τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρα-
τορίας καὶ ἅλλοτε τέλος μὲ τοὺς Ἀραβας τῆς
Σικελίας καὶ τοὺς Νορμανδοὺς ἐπόπτας τῆς
Ιταλίας. Καὶ ὡς νὰ μὴ ἥσκουν οἱ πολιώνυμοι
αὐτοὶ ἔχθροι, ἐτάραξαν τὸ κράτος «κύματα με-
γάλων συμφορῶν» προελθόντα ἀπὸ στάσεις
τῶν στρατηγῶν του, τοῦ Τορνικίου καὶ αὐτοῦ
τοῦ Μανιάκη, δ ὅποιος ἐπῆλθεν «ὡσπερ μαῆρον
σύννεφον κατὰ τοῦ βασιλέως». Προσθέσατε εἰς
ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν μεγάλην ἔκείνην στάσιν τοῦ λαοῦ
τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀγανακτήσαντος διὰ
τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὅποιαν ἔδεικνε Κων-
σταντίνος Θ' δ Μονομάχος πρὸς τὰς πορφυρο-
γεννήτους Ζωὴν καὶ Θεοδώραν ἐγκαθιδρύσας εἰς
τὰ βυζαντινὰ παλάτια τὴν κομψὴν ἔρωμένην
του Σκλήραιναν, τὴν ἀβροδίαιτον αὐτὴν Πομ-
παδούρ τοῦ ια'. βιζαντινοῦ αἰῶνος. Ἀποθα-
νοῦσαν δὲ τὴν Σκλήραιναν τὴν διεδέχθη εἰς
τὴν καρδίαν τοῦ τρυφεροῦ αὐτοκράτορος μία
βάρβαρος ἀλλὰ θελκτικὴ ἡγεμονίς γεννηθεῖσα
εἰς τὰς ἀγρίας ὑπωρείας τοῦ μακρινοῦ Καυ-
κάσου.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ Ι. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

Εἰσοδαῖος Ἀσώπιος.

— Ἀναμνήσεις —

ΜΙΑ ἀπὸ τὰς πρώτας μου φιλολογικὰς γνωριμίας, δύτινης ήλινα εἰς τὰς Ἀθήνας ὡς... λόγιος φοιτητής, ήτον δὲ Εἰδονησίος Ἀσύρτιος. Τὸν ἔγνωσια, αιλοκάγαθον καὶ πρόηνυμον εἰς τὸ γραφεῖον τῶν Ἐκκεντῶν Μυθιστορημάτων», τοῦ περιοδικοῦ, ὃν τούς δειλά-δειλά ἐδημοσίευα τὰ πρῶτα μου διηγήματα. Τοῦ Ἀσωπίου δέν του ἀρεσαν. Τὰ εὑρισκετολύ... νεωτεριστικά... Ἀλλά κάποια μελέτη μου περὶ Κάλλοντος, γεμάτη σχόλια καὶ παπατοπάς εἰς ἄνθρωποικόνγυνα, εἰς κοινωνιολόγυνα, εἰς αἰσθητικούς καὶ εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς, πούν του ἔστειλα τότε, τὸν ἐνθυσιάσας,— ἀκριβῶς διὰ τὰ σχόλια ποῦ ἦσαν πάντοτε ἡ μανία του.—τὴν ἐδέχθη διὰ τὸ Ἡμερολό-

καὶ Σλοιμβερός ἡντλησεν δὲ μόνον ἀπὸ βυζαν-
τινοὺς χρονογράφους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀρμενιακάς,
μαραβίτικὰς ἵταλικὰς καὶ ποικίλας ἄλλας πηγάς. Τὴν
δὲ ἀνθρηὸν τὴν γεμάτην ἀπὸ Ἰδέας καὶ πράγ-
ματα διήγησιν τοῦ γλαφυροῦ ἴστορικοῦ κο-
μημοῦσιν εἰκόνες ἀπαραμύλλου καλλιτεχνικῆς τε-
τειούτητος μνημείων τέχνης, ἐρειπίων πόλεων
καὶ κάστρων, τὰ δποῖα εἶναι σύγχρονα τῶν
στορούμενών χρόνων καὶ ἀναφέρονται ὅχι
μόνον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν
γύρωραν, μετὰ τῆς δποίας ἥλθε τὸ Ι' νζάντιον εἰς
τρχέσεις εἴτε εἰρηνικάς εἴτε πολεμικάς. Οὐδὲν
βιβλίον, οὐδεμία συλλογὴ δύναται νὰ περι-
άψῃ τόσον πλουσίαν εἰκονογράφησιν ὅπως τὸ
τροκείμενον ἔργον, διὰ τὴν δποίαν κατεβλήθη-
σαν ἔρευναι λεπτομερεῖς καὶ κοπιώδεις, καὶ ἡ
δποία μᾶς παρέχει συνεχῆ οὕτως εἰπεῖν ἔξει-
ώνισιν τῶν ἴστορουμένων διὰ τῆς τέχνης καὶ
τῆς ἀρχαιολογίας.

Σικελίας καὶ τοὺς Νορμανδούς ἵππότας τῆς Ἰταλίας. Καὶ ὡς νὰ μὴ ἥπουν οἱ πολυώνυμοι αὐτοὶ ἔχθροι, ἐτάραξαν τὸ κράτος «κύματα μεγάλων συμφορῶν» προελθόντα ἀπὸ στάσεις τῶν στρατηγῶν του, τοῦ Τορνικίου καὶ αὐτοῦ τοῦ Μανιάκη, δὲ διοῖς ἐπῆλθεν «ἄσπερ μαῆρον σύννεφον κατὰ τοῦ βασιλέως». Προσθέσατε εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν μεγάλην ἑκείνην στάσιν τοῦ λαοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀγανακτήσαντος διὰ τὴν περιφρόνησιν, τὴν διοῖαν ἐδείκνυε Κωνσταντίνος Θ' δὲ Μονομάχος πρὸς τὰς πορφυρογεννήτους Ζωὴν καὶ Θεοδώραν ἔγκαθιδρύσας εἰς τὰ βυζαντινὰ παλάτια τὴν κομψὴν ἔρωμένην του Σκλήραιναν, τὴν ἀβροδίαιτον αὐτὴν Πομπαδούρ τοῦ ια'. βυζαντινοῦ αἰῶνος. Ἀποθανοῦσαν δὲ τὴν Σκλήραιναν τὴν διεδέχθη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τρυφεροῦ αὐτοκράτορος μία βάρβαρος ἀλλὰ θελκτικὴ ἡγεμονὶς γεννηθεῖσα εἰς τὰς ἀγρίας ὑπωρείας τοῦ μακρούν Καυ-

κάσουν.
'Αλλ' ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων τούτων, τῶν πολεμικῶν καὶ ἔρωτικῶν, ὑπὸ τῶν δποίων κα- τεκλύσθη τὸ κράτος, ἀναπαύεται ὁ δρφαλιμός εὑφροσύνως εἰς τὸ θέαμα τῶν φιλολογικῶν ἀ- γώνων τῶν λογίων, οἱ δποίοι περιεστοῖχιζον Κωνσταντίνον τὸν Μονομάχον, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Κωνσταντινούπολεως, τοῦ δποίου πρύτανις, ὡς θὰ ἐλέγομεν σῆμερον, ἀνηγορεύθη δ πολυγρά- φος Μιχαήλ Ψελλός, εἰς ἓκ τῶν παραδοξοτάτων λογίων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ Βυζαντίου.
Ο Ψελλός δὲ αὐτὸς μᾶς ἔξιστορησε καὶ τοὺς προκειμένους χρόνους, τὴν ἴστορίαν τῶν δποίων

ιόν του, τὴν ἐπλούντισε μᾶλιστα ὁ Ἰδιος καὶ μὲ ἄλλας
ταραπομάς, καὶ ἀπὸ τότε ἐγνώμεν φίλοι στενοί.
Σχέδον κάθε βράδυ ἐπήγαινα εἰς τὸ σπίτι του, — ἔνα
πιτάκι κοκκινωπὸν μὲ στακτερὰ διαβαθμόφυλλα,
εἰς τὴν ὁδὸν Σήγνωνος, — καὶ τοῦ ἔκαμνα συντρο-
πιάν.

Δέν ήμουν δέ μόνος. Καὶ ἄλλοι λόγιοι φοιτηταί, ἀπὸ τὴν φιλολογικὴν μας παρέα, ἐσύνχαζαν εἰς τὸ σα-
σόνι. Ἡ καλλιτέα εἰς τὸ γραφεῖον, τῆς δόδυ Ζήνω-
νος. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ὁ Μάτεσις, μεταφράζον ἀπὸ
τῶν Χάινε, καὶ ὁ Παῦλος Νιοβάνας, ὀνομαζό-
μενος ἀκόμη Ἀποστολίδης καὶ γράφων ποιήματα εἰς
τὴν καθαρεύουσαν.

Ἐθαυμάζαμεν τὸ σοφὸν ἐκεῖνο γραφεῖν, τὸ ταπεσταιρισμένον ἔως τὸ ταβάνι, μὲ βιβλία Ἐθαυμάζαμεν χειρόγραφα τοῦ ἀστικού τοῦ προωρισμένου διὰ τὸ Ημεροδόχιον, — μεγάλα χειρόγραφα, μὲ προσθέτους απαπομπάς, ἐτικολλημένας ἀπὸ κάτω, ἀπὸ πάνω.

Ἐδεξιὰ, ἀριστερὰ, τὰ παραδοξότερα χειρόγραφα ποὺ ἤταχαμεν Ἰδῆ εἰς τὴν ὀλύγην ζωήν μας. Άλλα προπάντων ἐθαυμάζαμεν καὶ ἀγαπούσαμεν τὴν πατρικὴν ἀναδόχητα, τὴν φαιδρὰν στωματίαν καὶ τὸ ἀνεψάντλητον πνεῦμα τοῦ γηραιοῦ φίλουν μας, ὁ διποῖς ἔφοροφούς ταῦμβάκο καὶ ἐσκουπίζετο μὲν κόκκινο μανδηλή.

Μᾶς ἐτρατάριζε καφέ σκέτο, καὶ μᾶς ὡμιλοῦσε

περὶ πάντων τῶν ἐπιστητῶν καὶ τινῶν ἄλλων ὀπόμενοι... Κάθε τόσον κατέβαζε βιβλία. διὰ νὰ στηρίξῃ τοὺς κείμενα τὸ ἔργοντα του, καὶ μιας ἐδιάβαζε περὶ σχετικά γραφά ταῦτα καὶ προτάκουστα ἀποτέλεσματα. Ὡς δημιύρια του ποτὲ συγήθεις ἴστοροικὴ ἀνεκδοτολογία. Καὶ δοσάκις ἦθελε νά μας δηγηθῇ κανὲν ἀνέκδοτον σκανδαλῶδες, πεπεινέτο ἀφελέστατα πρός τὴν γυναικά του:

— Τώρα, Μαριγά μου, σέ παρακαλῶ νά βγῆς μια στιγμή ἔξω, γιατὶ κάτι θὰ πᾶ τῶν παιδιῶν ποῦ δὲν εἴμαι νά ταξιδύσω...

Aj nektaré až do květu) sponzorům českých zemí. Mě-

Αι κανάντο φυλογέγκαια σύνομοια εσπάνιαν. Μόνον το δη γλωσσικὸν ἔκτημα ἐκούρδιζε κάποτε τὸν Ἀράπιον. Διότι μὴ νομίσετε διτὶ καὶ τότε δὲν ὑπῆρχε γλωσσικὸν ἔκτημα. Υπῆρχεν, δῆτας ὑπάρχει, καὶ διτῶς, πολὺ φροβοῦμαι, θά υπάρχῃ αἰώνιως. Τότε μεσουρανόνθεν δὲ ἀστήρ τοῦ Κόντον, ἡ Ἀκαδήμεια, δὲ Πανεπιστημεῖον, ἡ Λέμβος, καὶ τὰ ἄλλα τεράτα τοῦ ἀπτικισμοῦ, τὰ δόπια ἐλάχια διαιρέσῃ τοὺς φυλολόγους μας εἰς κοντιστὰς καὶ ἀντικοντιστάς. Οὐ Ασώπιος ἐσατύριζε τὸν Κόντον μὲ δῆην τὴν ὁξῆτητα τῆς γολατικῆς του εὐφυΐας, καὶ γράφων καὶ διμιλῶν. Μᾶς ἔκαμψε νά γελοῦμεν εἰς βάρος τοῦ σοφοῦ καινοτομοῦ, οὐ δόπιος «τὰ ἔβαλε μὲ τὰ γένη καὶ τοὺς σόνους τῶν λέξεων». Κ' ἐνθυμοῦμα διτὶ ἔνα βαθόα. Δὲν ἡξεύρω πῶς μοῦ ἥλθε νά τον ὑπερασπισθῶ! Οὐ Ασώπιος ἐθύμωσε καὶ τὸν εἰρωνεύθη δριμύτερα. Εγώ ἐπέμενα... Οἱ ἀλλοὶ μοῦ ἔκαμψαν νεύματα ἀκατανόητα... Οὐ Λάστιος ἐθύμωσε δλονὲν πειρισσότερον... Ήτο μία στιγμὴ γενικῆς στενοχωρίας, τὴν διποίαν μόνον ἔγώ, φαίνεται, δὲν αἰσθανόμουν «Οταν φεύγαμεν, οἱ φίλοι μοῦ φύγηκαν».

— Μά τί ἔκανθες ἀπόψε νὰ μαλήσῃς ἔτσι γιὰ τὸν Κόντο;.. Δὲν ξεύρεις λοιπὸν ὅτι τοῦ ἔβρισε τὸν παέρα του;

Πώ, πώ! Τό είχα λησμονήσῃ . . . Ἀπὸ τότε είχα,
ράνεται, τό τρομερόν ἐλάττωμα νὰ λησμονῶ τά προ-
σωπικά . . . Ἄλλ' είδα ὅτι είχα ἀδικον, καὶ εἰς τό
ἔχης ἐφύλαχθηκα ν' ἀναφέρω τό δονομα τοῦ αἰρε-
πάρχου εἰς τό σπίτι τοῦ ἑσπατίου. Δύπισι εἰς τό
σπίτι τοῦ κρεμασμένου δὲ μιλούνε ποτὲ γιὰ σχοινί. . .
Καὶ αἱ ἔσπεριδες μας ἐπέγονυσαν πλέον εἰρηνι-
καὶ καὶ ἀτάραχοι, μὲ τά ὥραῖς ἀνέκδοτα καὶ μὲ
τὸν αἰώνιον Δουμᾶν, τοῦ δποίου ὁ φίλος μιας ἐκα-
τάστο ὅτι ὑπῆρξε φίλος καὶ συνεργάτης. Τί τιμὴ καὶ
γιὰ μᾶς! . . .

Ἄρκετὸν μέρος τῆς βραδυᾶς μας τὸ ἔξοδεύαμεν διὰ

ἀδιαβάζωμεν ποιήματα. Ἡ καλλίτερα, χειρόγραφα ποιημάτων. Διότι ὅλοι οἱ νέοι ποιηταὶ ἔστελλον εἰς ὁδὸν Ἀσώπιον τὰ ποιημάτα των, φιλοδοξῶντες νὰ μαρφανισθοῦν εἰς τὸν Πλαρνασόν, — ὅπως ἐπεγράφετο ὁ ποιητικὸν τμῆμα, — τοῦ Ἀττικού Ήμερολογίου. Άλλο δὲ ὁ Ἀσώπιος «δὲν ἐσκάμπαξε ἀπ' ποίησι γρῦ». Γ' ὡμολογοῦντας ἀφελέστατα καὶ τὴν τύχην τῶν ποιημάτων τὴν ἐνεπιστεύετο εἰς τὴν κρίσιν μας. Καὶ φαντασθῆτε πιὰ τὸ καμάρι μας!

— Ἐγκρίνεται; Πολὺ καλά, εἰς τὸ χαρτοφυλάκιον!
Γελοῖον; πολὺ καλά, εἰς τὸν κάλαδον!

‘Ο φίλος μου Νικόβανας — με τὸ δίκιο του, καὶ ἡμερούν ἀκόμη θαυμάζει τὴν εἰλικρινέιαν αὐτήν τοῦ Αστακίου. Ο ἄγνωστος δὲν ἐννοούσεν ἀπὸ στίχους καὶ τὸ ἔλεγε. Πόσον δὲν γίνονται τὸ ἴδιον ὅταν δὲν ἐννοοῦν ἔνα πρόσγιμα!..

Περονούσαν τὰ χρόνια. Εἰς τὸ σπιτάκι τῆς ὁδοῦ Ζήνωνος ἐσυγχάραμεν ὀλιγώτερον καὶ ὀλιγώτεροι. Λλοὶ κύνοι μαῖς εἶχαν ἐλκύση. ἀλλα φιλολογικαὶ ψωφιμαὶ μᾶς εἶχαν μαγεύσθη... Καὶ σιγά-σιγά ἔναστίνας ἐγκατελείψαμεν τὸν Ἀσώπιον... εἰς ἄλλους νέους, τοὺς ἄλλους φίλους ποῦ τὸ ἐπωρογνώμιξαν καὶ αὐτοῖς, οἵφασμένοι φιλολογικὴν ζωήν... Κατήντησε νά συνταντικαὶ μεθαὶ εἰς τὸν δρόμον καὶ νά χαιρετώμεθα δύπιστας Βολταΐδος μὲ τὸν Θέον, εἰς τὸ ἀνέκδοτον ἐκεῖνο, τοῦ τόσες φροές μᾶς τὸ εἶχε διηγηθῆ : μὲ τὸ κατέλλο...

"Επειτα ἔπαινσα καὶ νὰ τὸν συναντῶ . . . Τὸ γερον-
άκι μὲ τές λευκές φαρδοῖτες καὶ τὸ ψηλὸ καπέλλο,
τὸ σόσιον γνωστὴ φυσιογνωμία τῶν ἀθηναϊκῶν δρόμων,
παίνουσε νὰ συχνοφαίνεται. 'Ἐνθυμούμαι τὴν τελευταῖαν
φρογάν ποῦ τὸν εἶδα, πρὸ δύο χρόνων' 'Ἐπέφασεν ἀπ'
πιτρός μου, ἄργα, μελαγχολικά, στηργμένος εἰς τὸ
απρόστο τῆς γυναικός του. Μ' ἐκπίπταιεν ἀλλὰ δέν με
ινεννούμενο. Κ' αἴσιαντε, τόσο νέος σόσιος κατα-

πεινεγνωσθεις. Και εφανετο τοδο γερος, και κατεβλημένος και τόσον ἀπόκοσμος, που ἐλυπήθηκα νά δὸν ἔξαφνίσω μὲ χαιρετισμόν. Και τὸν ἄφιστον νά πε-
άσῃ ὅπο σεβασμόν, ος νά μον ἦτο ἀγγωστος. Ἀλλὰ
δὲ φάσμα αὐτὸν τοῦ παλαιοῦ Ἀσωπίου, τοῦ θαλεροῦ
ἔρδοντος τῶν νεανικῶν μου ήμερον, μον. τὰς ἐπανέ-
φερεν εἰς τὴν ἀναμνησίν μου, μὲ δόλον τὸ γόνητρον και
εἰς δῆλην τὴν νοστάσην τοῦ ὁδαίου παρελθόντος.
Και ἐδάκρυσεν ἡ ψυχή μου.

Ἐπειτα, μίαν ἡμέραν, ἐδιάβασα εἰς τὴν ἐφημερόδα
τι ὁ Ἀσώπιος ἀπέθανε . . .

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η διάλεξις τοῦ κ. Παλαμᾶ. — Ἡ νεοσύντατος ἑταιρία «Ἡ Ἐθνικὴ Γλώσσα», διὰ τὴν ὅποιαν ὄμιλός σαμεν ἥδη εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναϊῶν» ἔγκυαντις τὴν περαισμένην Κυριακὴν εἰς τὸ κατάστημα τῆς ἑταῖρίας τὰς διαλέξεις της, μὲ μίαν ρωτεινοτάτην ὄμιλον τοῦ κ. Κωστή Παλαμᾶ. Ὁ κ. Παλαμᾶς, ἔνας ποιητὴς καὶ σοφός, ἀπὸ τῶν πλέον νημέους εἰς τάπασγολοῦντα τὴν γενεάν μας αἰσθη-

νημέσους εἰς τανάκηροντας ήτονταν αὐτοῖς προβλήματα, ἀφωσιωμένος δὲ ὡς καλλιτέχνης καὶ ὡς ἔρευνητής εἰς τὴν λατρείαν καὶ τὴν σπουδὴν τῆς γλωσσικῆς ίδεας, ήτο δὲ πλέον ἐνδεδειγμένος νὰ γραπαινίσῃ τὰς δαλαέκτες τοῦ νέου σωματείου. Καὶ οὐ παλαμᾶς ἥκονθη διὰ πόλης τὸ ἐκλεκτὸν ἀκριτήριόν της, μεταξὺ τοῦ διποίου καὶ πολλών κυρίων τῆς ἀνω-έρας μας τάξεως, μ' ἔνα ἀδιάττων ἐνδιαφέρον. Τὸ αρακτηριστικόν εἶνε διὰ τὴν ὅμιλια τοῦ κ. Παλαμᾶ, ιες μίαν δημοτικήν ὀμαλήν, ἀρμονικήν καὶ χωρίς οπολλή, γλωσσικά ἔξαριστα εἰς τὰ δόποια μᾶς ἐσυ-είδισεν δὲ ὑπερβολικὸς γλωσσοπλαστικὸς ζῆλος μερι-νῶν δημοτικιστῶν, ἥκονθη ἀπὸ τὸ κοινόν του μὲ τὴν φοσήλωσιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, ποῦ γεννᾷ ὁ ζω-ανὸς λόγος, δὲ ἀναβλέψων ἀπὸ εὐθείας ἀπὸ τὴν ἀν-ρωπίνην ψυχήν. Καὶ ειμποροῦσε νὰ αἰσθανθῇ κανεὶς

τὴν διαφορὰν τῆς αἰσθητικῆς αὐτῆς ἐντυπώσεως, ἀπὸ τὴν ἄλλην ἐντύπωσιν τὴν ὅποιαν συνήθως γεννᾷ μετοέν μας, ὁ ψυχός, τεχνής καὶ συνθηματικὸς λόγος, μὲ τὸν ὅποιον μᾶς ἐσυνείθισαν ἔως τώρα. τὰ ἄλλα ἐπίσημα καὶ ἀνεπίσημα ἐλληνικά βῆματα. Είναι περιττὸν νὰ εἴται μεν πόσον ἡ ὄμιλα τοῦ κ. Παλαμᾶ ὑπῆρξε σοφή, πειστική, εὐγλωττος καὶ βολιστική τῶν ζητημάτων, χωρὶς οητορικοὺς ἐκβιασμοὺς καὶ αἰσθηματικὰς ὑποθολόξ, μὲ μόνην τὴν μίαν καὶ κραταύλαν ἑνποβολήν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀνῆς. Ο. τι λέγομεν διὰ τὸν κ. Παλαμᾶν καὶ διὰ τὴν ὄμιλίαν του, ἀκριβῶς διότι ἔχομεν ἐκφράσεις ἥδη τὰς διαφωνίας μας εἰς μερικὰς λεπτομερείας τῆς γλωσσικῆς μεθόδου τῆς σχολῆς του, δὲν είνε παρὰ μία ἐπιβεβλημένη φωνή εἰλικρινείας καὶ καθήκοντος. Περισσότερον ἐπιβεβλημένη εἰς ἐποχήν κατὰ τὴν οποίαν ὁ γλωσσικὸς βανδαλισμὸς διαπέραι τὰς ἐκλεκτοτέρας δυνάμεις του ἔθνους μὲ τὸ εὔκολον καὶ χρειαζόν σκῶμμα.

«ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ»

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΗΝ 30 Ιανουαρίου ἐκηδεύθη ὁ Εἰρηναῖος Ἀσώπιος ἔνας ἀπὸ τοὺς τελευταίους λογίους τῆς ἀπερχομένης γενεᾶς. Ἔγεννήθη εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἐστούδασε εἰς τὴν Ἰταλίαν τὴν Ιατρικὴν· ἀλλ' ἡ Ιατρικὴ δὲν τὸν ἔλλικος πολὺ καὶ ἡρούλων μᾶλλον φιλολογικά παρὰ Ιατρικά μαθήματα εἰς τὸ Παρίσιο, ὅπου κατόπιν ἐπῆγε. Τὸ 1856 ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἔγραψε μελέτας καὶ ὅρθρα διδών εἰς ὅλα μιαν σφραγίδα πολυμαθέας, ἃς εἴπισμεν σοφίας. Εἰς τὸ «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» ἑνρίκουμεν τὰς χαρακτηριστικώρας σελίδας του μέσα εἰς τὰς «Ἐπινομίδας» γραφιμένας μὲ πνεῦμα καὶ μὲ χάριν. Η Ἱταλία, ποὺ πρώτη ἔθεψε πνευματικῶς τὸν ἔλληνα λόγιον,

‘**Η Βιβλιοθήκη Μαρασλή** ἐξέδωκε τελευταίως δύ-
κρότη τόμου τῶν διαπόστολων ζεύγων του.

ΕΙΣ τὸ τεῦχος τοῦτο ἀρχίζουμεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ γνωστοῦ εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας δράματος τοῦ Τσέχοφ ὁ Βυσσινόκηπος κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ ωστικοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀγαθ. Γ. Κωνσταντινίδη. 'Ο «Βυσσινόκηπος» παρεστάθη μὲ σπανίαν ἐπιτυχίαν ἔπεινηλμμένως εἰς τὸ θέατρον τῆς Μόδσχας. 'Ο κ. Λυκαρδόπουλος πρὸ μηνῶν γράφων εἰς τὰ «Παναθήναια» περὶ αὐτοῦ ἔλεγε: «Μὲ τὸ δρᾶμα αὐτὸν μᾶς ἐτραγούδησε ὁ Τσέχοφ διὰ τελευταίων φορῶν τὸ τόσον θλιβερόν, τόσον μελαγχολικόν τραγούδι τῆς ταπεινῆς καὶ πεῖχῆς προγματικότητος, τῆς εὐτελοῦς καὶ μονοτόνους ζωῆς. Εἰς τὸν «Βυσσινόκηπον» ἀντήχησε τόσον ίσχυρὰ καὶ τόσον βαθειὰ μιὰ νέα νότα, ἡ ὅποια μετεβλήθη εἰς τραγούδι τῆς Άρρενος, τραγούδι μιᾶς ἀλλής ζωῆς που ἔκανον γιεύ, μιᾶς ζωῆς δικαίας. »Η νότα αὐτή ἀντήχησε καὶ εἰς προηγούμενα ἔργα του. ἀλλὰ τόσον δινατή καὶ ἐπίμονος ἥκούσθη μόνον εἰς τὸ τελευταίον του διήγημα καὶ εἰς τὸν «Βυσσινόκηπον».

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Αμερικανική Σχολή Συνεδρία της 28 Ιανουαρίου. — Κατά τινα ένορκητοιν ταύτην συνεδρίαν διευθυντής της σχολής κ. Εδουανς λαβών τὸν λόγον

ἀνεκοίνωσεν δτι κατά τὸ παρελθόν ἔτος ή Ἀμερικανική σχολὴ ἔξετέλεσε μίαν μόνον ἀνασκαφικήν ἐργασίαν εν Κορίνθῳ συνεχίζουσα τὴν ἀπὸ ἑτῶν ἀρδεμένην μεγάλην αὐτόθι ἀνασκαφήν Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἦτο σχετικῶς μικρά, περιοριζομένη εἰς ἀποκάλυψιν τοῦ πλείστου μέρους στοῦς τίνος, ενδρεθέσης πρὸς νότον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ηπὶς ἀποτελεῖ ἐν ταύτῃ καὶ μέρος δι τοῦ περιβόλου τοῦ τεμένους, οὗσα ἀνοικτὴ πρὸς τὰ ἔξω καὶ κλειστὴ πρὸς τὸν ναὸν. Επ' αὐτῆς ὑπάρχουσι λείψανα ἀσημάντων μεταγενεστέρων κτισμάτων Κινητὰ ενδρήματα ἀνεκαλύψθησαν ὄλιγα ὡν ἐν ἀξιολογώτατον εἶνε κοριμὸς ἀρχαιότατον ἀγάλματος Ἐρεμοῦ κριοφόρου Εν τέλει δ κ. Ἐρεμας ἀνήγγειλε τὴν εὑφρόσυνον εἰδῆσιν διὰ τῆς συνδρομῆς πλωσίων ἐκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων ἐν Ἀμερικῇ ἔξηνεθη ἡ ἀπαιτούμενή δαπάνη πρὸς περαιτέρῳ ἔξαπολούνθησιν τῆς ἀνασκαφῆς Κα-

τόπιν δ ἀρχιτέκτων κ. Στήβενς ἐρευνῶν ἀπὸ μακροῦ
χρόνους τὰ λείψανα τοῦ πρόδημος ἀνατολάς τούχου τοῦ
σηκού του Ἐρεχθείου, ἐπειρέζησε νὰ ἀναπαραστήσῃ
τὸν τοίχον τούτον εἰς τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ σχῆμα. Ἔκ
τοῦ τοίχου οὐδὲν ἄλλο σώζεται κατὰ χώραν πλὴν τῆς
πρὸς ἀνατολὰς παραστάδος, ὑπάρχοντο δὲ προσέτι
καὶ τινες λίθοι ἀπεστασμένοι διλιγώτεροι τῶν δέκα
πέντε. Ο κ Στήβενς παρὰ τὴν διλιγότητα τῶν λειψά-
νων τούτων κατώρθωσε νὰ ἀναπαραστήσῃ μεταξὺ ἀ-
κρας βεβαιότητος δόλακληρον τὸν τοίχον ὅδηγονάμενον
ἐκ μονού τοῦ σχηματος τῶν λίθων, τῶν ἐπ' αὐτῶν
τόφμων καὶ ἐκ τῆς κατεξέσεως τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν.
Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἀπεδείχθη ὅτι δ τοίχος οὗτος,
πλὴν τῆς ἐν τῷ μεσῳ εὑρειας θύρας εἶχε καὶ δύο
παράθυρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῆς. Τὸν παραδύνων
ἔξηκριψθή διχι μόνον τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα ἀλλὰ
καὶ ἡ διακόσμησις, τῆς θύρας δύμως ἡ διακόσμησις
δὲν δύναται νὰ δοισθῇ. ἐπειδὴ οὐδὲν λείψανον διε-
σώθη. Η ἀναπαράστασις αὕτη τοῦ πρὸς ἀνατολὰς
τοίχου τοῦ Ἐρεχθείου εἶνε ἀληθὲς κατόρθωμα ἀρχι-
τεκτονικῆς μελετῆς, διὸ καὶ ἔθαυμασθη ὑπὸ τῶν ἀ-
κροατῶν.

ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΣ

Γαλλική ἀρχαιολογικὴ Σχολή. — Τὸ σπουδαιότερον ἔργον τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου ἰδρυμάτος κατὰ τὴν παρελθόνσαν θεορίην περίοδον τοῦ 1904 ὑπῆρξεν αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Δήλου, αἱ δόποια ἀπεκάλυψαν ἀξιολογώτατα νῦν ἡμῖνα καὶ μάλιστα ὀλοκλήρους συνοικίας, αἱ δόποια μᾶς κάμνουν γνωστὴν τὴν διωτικὴν κατοικίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐπομένως καὶ τὸν οἰκογενειακὸν τῶν βίον. Αἱ διαλέξεις τῆς Σχολῆς, αἱ δόποια ἥδη ἡγισκαν, ἔχουσι κυρίως ὡς ἀντικείμενον τὰς ἀνασκαφάς τείτας καὶ τὰ πορίσματα, αἱ δόποια ἔπαστος ἔταιρος συνήγαγεν ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου χώρου, τὸν δόποιον ἀνέσκαψε.

Συνεδρία τῆς 26' Ιανουαρίου. — Ο νέος διευθυντής τῆς Σχολῆς κ. «Ολλώ οώμηλησε περὶ τῆς τιμῆς ὃν διοικάν δρεῖλουμεν εἰς τὸν προκατόχον του κ. «Ολλώ, διευθυντὴν σῆμερον τῶν μουσείων τῆς Γαλλίας, καὶ μᾶς ἔκαμε γνωστάς μὲ κάροιν ἐντελῶς γαλαπικήν τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 1904. Οἱ ἑταῖροι τῆς Σχολῆς χριώσωνται σημεριναὶ τῆς Δῆλου, καὶ εἶναι πλούσια καὶ ἔξοχως διδασφέροντα τὰ ἐνδόματά των. Οἱ δὲ ἑταῖροι τοῦ ἑνου τιμήματος τῆς γολῆς εἰονάσθισσαν εἰς τὴν

τενος ἐμπλακεῖ τῆς λοιπῆς εἰργασίουν εἰς τὴν νησίν Κῶ καὶ εἰς τὴν ὸδάκην καὶ εἰς μὲν τὴν Κῶ υρέθησαν πολλαὶ ἐπιγραφαὶ εἰς δὲ τὴν ὸδάκην αἱ νασκαφαὶ ἀποδεικνύουν, καθὼς φαίνεται, ὅτι ἔχει ίκανον ὁ διευθυντής τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς κ.

οι έλληνικοί καὶ κοπτικοί. Μετ' ἐνθουσιασμοῦ δὲ καὶ ποιητικῆς ἐμπνεύσεως ὅμιλησεν ὁ κ. Ὁλλώ περὶ τῆς ἀγάπης του πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ περὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ διποίου τὸ πν. ἵκὸν κράτος εἶναι παγκόσμιον. Ο δὲ κ. Βυλάρδων, τε περὶ τῆς διακοσμήσεως τῶν οἰκιῶν τῆς Δήλου Η διακοσμητικοῖς περιεστρέφετο ἀφ' ἑνὸς μὲν περὶ τὴν ἑιστρωσιν τοῦ ἐδάφους διὰ ψηφιδογραφημάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς ποικίλιας παραστάσεις ἐπὶ τῶν κονιαμάτων τῶν τοιχών. Ἔχομεν ἀπλᾶ γεωμετρικά σχῆματα ἢ κοσμήματα, δπος μαιάνδρους, ἀνθέμια, κυμάτια, ἀκόμη δὲ καὶ παραστάσεις ζώων ἢ πρόσωπων. Τὸ δραιαύτερον ψηφοθέτημα είναι τὸ παριστάνον τὸν Διόνυσον δχούμενον ἐπὶ πάνθηρος καὶ κρατοῦντα τὸ σύμβολον αὐτοῦ τὸν θύρσον.

Συνεδρία τῆς Θ Φεβρουαρίου. — 'Ο κ. Καββαδίας, γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, ἔκαμεν ἀξιολόγους παρατηρήσεις περὶ μιᾶς ἐπιγαφῆς τῆς Ἐπιδαύρου ἀναφερομένης εἰς τὴν θεραπείαν ἑνὸς ἀσθενοῦς. 'Ο ἀσθενής οὗτος ἦτο παραδίπτος καὶ μετά τὴν θεραπείαν του ἀνήγειρεν ἕνα λίθον, τὸν διποῖον ἔφερε πρὸ τοῦ ναοῦ πρὸς ἀπόδειξιν, διτὶ ἀλληλως ἵστρεούς. Ἐπὶ τοῦ λίθου τούτου ἐνεχαράχθη κατόπιν ὑπὸ τῶν ιερέων τοῦ Ἀσκληπιείου ἡ ἐπιγραφή. Καθόλου δὲ ἀνασκαφαὶ τῆς Ἐπιδαύρου μιᾶς ἀπέδειξαν, ὅτι κατὰ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ δὲν ἐγίνετο κάμμιο ἵστρικὴ θεραπεία, ἀλλ' ἀπλῶς θαύματα ὅπως καὶ σήμερον εἰς τὴν Τήνον. 'Ο ἀσθενής ἐκοιμάτο τὴν νύκτα εἰς τὸ Ιερόν καὶ ἀπό τοῦ Θεός ἥρχετο εἰς τὸν ὄντον τοῦ καὶ τοῦ ἔλεγεν, ὅτι αὐτῷ τὸ πρῶτον ὃν εἶσαι καλά. 'Επειτα δὲ ὅταν ὁ κόσμος ἥρχεις νὰ μητὶ πιλυπτιστεύῃ τὰ θαύματα, οἱ Ἱερεῖς ἥρχισαν νὰ ἔξασκωσι καὶ κάποιαν ἵστρικὴν τέχνην. Σπουδαιοτάτη δὲ ἦτο καὶ ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Ιαρδέ περὶ τῆς ὁδού τοῦ θεάτρου. περὶ μιᾶς ὁδοῦ, τὴν ὅπουν ἐκαθάρισεν ὁδοσηρῶς ἡ ὅποια εἴχε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἰδιωτικάς κατοικίας καὶ ἡ ὅποια ἐφερευεις τὸ θέατρον τῆς Δήλου. Παρὰ τὴν ὁδὸν ταύτην, ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ἡ καὶ εἰς παραπλεύρους δρομίσκους εὑρέθησαν πλήθης φρεάτων, τὰ ὅποια ἀπόδεικνύουσιν, ὅτι ἡ Δήλος δὲν ἐπασχεῖ ὄνδόλως ἀπὸ λειψυδρούς, ὅπως ὁμοίζετο εἴς σήμερον, ἀλλ' διτὶ πλουσία τῆς Δήλου ἦτο τόσον πυκνός κατοικημένη. 'Εξήτασε δὲ κατόπιν τὰς οἰκίας, ἀνδραῖς εἶναν παραπλεύρως τῆς ὁδοῦ καὶ διήρεσεν αὐτές εἰς διαφόρους τύπους, περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν δοπιών εἰτεν ἀξιόλογα πράγματα. Καὶ εἰς τὸ τέλος μιᾶς ἐπέδειξε καὶ μᾶς ἡρμῆνευσε διάφορα μικρὰ εὑρήματα, ὅπως μικρὰ ἀγάλματα καὶ πρὸ πάντων τὸν ὄμφαλόν, τὸ ιερὸν σύμβολον τῆς Δήλου, τὸ διποῖον εἴχη σχῆμα κώνου καὶ ἦτο περιτυλιγμένον μὲ διφίνι παριστάνοντα πιθανῶς τὸν οἰκουμόδον δαιμόνιον τοῦ οἴκου.

A. A.

Η 26η Μαρτίου ώρισθη ημέρα της ένάρξεως του
Αρχαιολογικού Συνεδρίου

Μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, αἱ ὁποῖαι θὰ διαρκέσουν ἡ ἡμέρας θὰ γίνουν δύο ἀρχαιολογικαὶ ἐκδρομαὶ

"Ἡ μιὰ ἀπὸ 1-8 Ἀποφίλου, εἰς Μυκήνας, Τίρυνθα,
Ἄργος, Ἐπίδαυρον, Κόρινθον, Ὀλυμπίαν, Λευκάδα
καὶ Ιθάκην, Δελφούς καὶ Αἴγανναν· ἡ δὲ ἀλλη ἀπὸ
9-21 Ἀποφίλου εἰς Δῆλον, Μῆλον, Θήραν, Κορήτην,
Διδύμους, Πρέμνην ἢ Σάμουν, Ἐφεσόν, Πέργα-
μον ἢ Λέσβον καὶ Τροίαν. Ἐκεῖθεν εἰς τὸ Σούνιον καὶ
Πειραιᾶ.

Οἱ μετέχοντες τοῦ Συνεδρίου δύνανται νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν ἐκδρομήν καταβάλλοντες τὴν δαπάνην, ἡ οποία ὑπολογίζεται εἰς 30 χρυσᾶ φρ. καθ' ἐκάστην. Τὰ πάντα τοῦ Συνεδρίου διαιροῦνται εἰς τακτικά καὶ

ίς πρόσεδρος. Τακτικά είναι οι προσκαλούμενοι υπό της ἐπιτροπῆς ἀρχαιολόγοι ή οι ἀντιπρόσωποι ἐπιτημονικῶν σωματείων, πρόσεδρος δὲ τὰ προτεινόμενα υπό τὸν δέ μέλους τοῦ Συνεδρίου καὶ ἔγχρινόμενα πόλις ἐπιτροπῆς. Επιτρέπεται νὰ μετάπχουν καὶ οἱραιαὶ τοῦ Συνεδρίου

Τὸ Συνέδριον ς' διαιρεθῆ εἰς τμήματα α') τὸ τῆς λασικῆς ἀρχαιολογίας, β') τὸ τῆς προϊστορικῆς καὶ ἀνατολικῆς ἀρχαιολογίας, γ') τὸ τῶν ἀνασταφῶν καὶ ιουσείων καὶ τῆς συντηρήσεως μητρεών δ', τὸ τῆς πιγραφικῆς καὶ νομισματολογίας, ε') τὸ τῆς γεωγραφικῆς καὶ τοπογραφίας, στ') τὸ τῆς Βυζαντινῆς ἀρχαιολογίας καὶ ζ') τὸ τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαιολογίας.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσημον συνεδρίασιν τοῦ Συνεδρίου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν θὰ κηρυχθῇ ἡ ἔναρξις τοῦ Συνεδρίου ὑπὸ τοῦ Διαδόχου.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Η τελευταία συναυλία τού Ὡδείου ποικιλωτάτη και πολὺ ἐλκυστική. Τὸ συμφωνικὸν ποίημα Στέννα Ράζιν τού Ρώσου συνθέτου Γκλαζούνωφ, ἀν και μυσκολόγωταν διὰ τὸ δοχήστραν, ἔξετέλεσθαι και χρωματίσθην ὠραίοτατα. Ὁ πλούτος τῆς ἑνορχηστρώσεως και ἡ πρωτοτυπία τού συνδυασμού τῶν διαφόρων ὁργάνων ἔκρυπτε κάπως τὴν πτωχείαν τῆς μελωδίας και τῆς καθαρῶς μουσικῆς ίδεας. Μοῦ ἔκαψε τὴν ἐντύπωσιν βασιλικῆς πορφύρας καλυπτούσης τὸν ἄνδρεικον. Διὰ τοῦτο ἡ διάρκεια τοῦ Μόζαρτ ἀπόλουσις ήτο διπλασία. Μία πηγὴ νεροῦ διανυγεστάτου μέσα εἰς ἔχορτητα ἐδήμου. Ἡ ἀντίθεσις καλά διαλεγμένη. Ἐτοι εἰμιορεῖ κανεὶς νὰ μίσθισται τὴν μεγάλων κατάπτωσιν εἰς τὴν δοπίαν εὐεργίσκεται η σημερινὴ μουσικὴ, η τελεία ἐλέωψιν γηγονίσας ἐμπτεύσεως και ἡ ἐπιζήτησις τῆς καταπλήγησης τού ἀπροσατοῦ δι' ἔξιτερικων μέσων. Οι καθηγηταὶ τού Ὡδείου ἔπαιξαν ὅλοι λαμπρά. Ὁ κ. Μπουσινούτην ἰδίως εἰς τὸ πόρθον μερός τού κονσέρτου Γκολντιμάρκου ἔπαιξε μὲ μεγάλην εὐόντητα και ἐλευθερίαν. Ἀλλὰ διατὰ αὐτῇ η μεγάλη προτιμησίς του διὰ τὴν Μαζούοκαν τού Ζαρζύσκη;

Πολύ, πολὺς ὡραῖα ἔπαιξεν ἡ κυρία Κρέμερ. Οἱ τό-
νοι τῆς ἀρτας τῆς ἐπιπτάν καθαρώτατοι καὶ διαγε-
στατοι ὥσδεν σταλαγματιές νεροῦ. Ωραιοτάτη ἐν γένει
τυναλλά.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Ο κ. Γεργόγοιος Ξενόπουλος ἀπήντησε εἰς τὴν φιλικὴν τοῦ κ. Ψυχάρη περὶ Σουρῆ, καὶ λέγει ὅτι ὁ Ψυχάρης εἶπε μόνον τὰ τρωτά μέρη του ποιητοῦ. Άλλ, ὁ Σουρῆς ἔχει καὶ ἄλλα πολὺ σπουδαῖα, πιὸ φραγκοτριστικά, τὰ δόπια δὲν πρέπει νὰ λείπουν ἀπό τὴν εἰκόνα του διὰ νὰ είναι ἀληθινή.

Ο ο. Ξενόπουλος την ἀπάντησί του ἔγραψε εἰς τὴν δημοτικὴν «Μὲ ἀναγκάζει, λέγει, ἡ εὐγένεια νὰ εξαλήσω τὴ γλῶσσα του ἀγαπητοῦ κι' ἀγαπημένου μου φίλου του μὲ διασθέτει». Καὶ λέγει:

“Οποιος έρει νά κοιτάξῃ ἀπό τὸ σημεῖο ποῦ πρέπει τὸ ἔργο τοῦ Σουοῦ, ὅταν ίδη πάσι ὁ ποιητής τοῦ ‘Ρωμῆνοῦ δὲν είναι αὐτός καθθέφτης, — παρὰ κρατεῖ καθθέφτη. Μικρόν, μά και μεγάλη, στοχάζομαι, διαφορά! Ό Σουρῆς κρατεῖ τὸ μαγικό του καθθέφτη.

Σέρει κατά ποῦ πρέπει νὰ τὸν στρέψῃ, ξέρει τί νὰ καθεφτίσῃς τὸν αὐτόν, και προπάντων ξέρει μὲ τί τρόπο νὰ τὸν δεῖξῃ. Είναι καὶ τὸν αἰσθάνεσαι, τὸν παντήσειν τὸν βλέπεις. μὲ τὴν αισιογνωμία του, μὲ

νοὶ παιδαγωγοὶ προετοιμάζουν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ψυχραίμαν, ἡ δοτὸς μᾶς σώζει ἀπὸ πολλὰ δυσάρεστα καὶ κακά. Ἀρχίζουν μεθοδικῶς εἰς τὰ καθημερινὰ ἐπεισόδια τῆς ζωῆς, καὶ ἔτσι φθάνει ὁ ἄνθρωπος καὶ εἰς τὰ μεγάλα. Νά, καὶ ἔνα παράδειγμα. Λαμβάνετε ἔνα γράμμα τὸ δότοιν ἐπερμένατε ἀγωνιωδῶς: μήν τὸ ἀνοίξετε ἀμέοιος. Ἐπιβληθῆτε εἰς τὸν ἑαυτὸν σας. Ἀπασχολήσετε τὸ πνεῦμα σας εἰς κάτι ἄλλο ἐπὶ ὅλην λεπτὰ καὶ ἔτειτα σχίστε τὸν φάσελλον. Ἔτσι γυμνάζεσθε εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν νεύρων.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς μετὰ τοῦ φρενολόγου κ. Τ. Μιταυτοῦ συνεντεύξεως τῶν «Ἀθηνῶν» περὶ Μαλλιαρῶν, ὁ συνεργάτης μας κ. Παῦλος Νιοβάνας ἀρχίζει δημοσιεύνων ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς τεύχους τῆς «Νευρολογικῆς καὶ Φρενολογικῆς Ἐπιθεωρήσεως» ἐκτενῆ μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Νεοελληνικὴ Φιλολογία καὶ Γλῶσσα ἐνώπιον τῆς Φρενολογίας». Τῆς μελέτης ταύτης ἀποσπάσματα θὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων».

Ο ἐν Καΐφι Ιταλὸς ἀρχαιολόγος κ. Ντατάροι ἐδώρησε καὶ παῖδαν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν μεγάλην χαλκίνην μήτραν, διὰ τῆς ὁποίας ἐκόπη σειρά ἀθηναϊδῶν τετραδράχμων τοῦ τρίτου αἰώνος π. Χ. Ἡ μήτρα ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν Λίγυπτον καὶ εἶναι μεγάλης ἀξίας. Τὸ Μουσεῖον μας δὲν είχε τοιαύτην εἰς τὴν συλλογὴν του. Ως γνωστὸν οἱ ὀρχαῖοι κατέστρεψαν τὰς μήτρας ἀφοῦ ἐκόπτοντο τὰ νομίσματα. Ο κ. Ντατάροι ἀπέστειλε καὶ δεκαενέα ἄλλας μολυβδίνας μήτρας ἀθηναϊκῶν νομισματοφόρων τύπων, τῶν δύοιν τὸν δὲν είναι γνωστή ἡ χρῆσις.

Ο κ. I. Γεννάδιος, πρώην πρεσβευτής τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Λονδίνον, ἐδώρησεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην θαυμασίαν συλλογὴν πρωτοτύπων χαλκογραφιῶν. Ἡ ἀξία τῆς συλλογῆς είναι 3000 λιρῶν.

Ο ἴσπανὸς δραματικὸς συγγραφεὺς Ἐτσεγαρᾶς ἐγκαταλείψας τὸ θέατρον, γράφει τὰς ἀναμνήσεις του, τῶν δύοιν τὸν ἔξεδόθη τελευταίως ὁ πρῶτος τόμος. Ο συγγραφεὺς εἰς τὸν τόμον αὐτὸν ὀμιλεῖ καὶ περὶ τῶν διαφόρων ἔργων του — λησμονημένων πλέον — καὶ ἐκθέτει τὸ ἴστορικόν των.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπάρχει «Ἐταιοία πρὸς κοπατιώσιν τῆς ἔθνων τῆς ὑγείας» μὲν κεφάλαιον ἐνός ἐκατομμυρίου δολλαρίων καὶ ὑπαγορεύει ἀποκλειστικῶς τὴν φυσιοθεραπείαν. Τὰ εἰδη τῆς φυσιοθεραπείας είνε πολλά. Κεντρικὴ δύμας ιδέα είναι ἡ αὐτοδεραπεία διὰ τῆς καπατολεμῆσεως τῶν παθῶν, τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν στοχασμῶν.

Μερικαὶ Ιταλικαὶ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ ἔγραφαν κατὰ τῆς Ἀκαδημίας τῆς Στοκόλμης, διότι ἔδωκε τὸ βραβεῖον Νόμπελ εἰς τὸν Μιστράλ καὶ ὅχι εἰς τὸν μεγάλον τῆς Ἰταλίας ποιητὴν Καρδούτσοι.

Ο λόρδος Ἀκτον εἶχε βιβλιοθήκην 100000 τόμων. Ο Κάρονεγκ ἀγόρασε τὴν βιβλιοθήκην ἀλλὰ τὴν ἀφῆκεν εἰς τὸν λόρδον Ἀκτον νὰ τὴν μεταχειρίζεται. Τώρα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ λόρδου ἐπιστήμονος, ὁ Κάρονεγκ ἐδώρησε τὴν βιβλιοθήκην αὐτὴν εἰς τὸν πολιτευτὴν καὶ κοινωνιολόγον Ιωάννην Μόρλευ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΙ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ Β' ΡΩΣΣΟΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

(1769-1774) ὑπὸ Παντελῆ Μ. Κοντογιάννη. — Ἐν Ἀθήναις τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου σχ. 16ον σελ. 525 δρ. 8. — Πωλεῖται εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς «Ἐστίας» καὶ «Μπέκ καὶ Μπάρτ».

Η ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΣ ὑπὸ Γ. Λ. Λαμπρινοπούλου. — Σύλλογος Ὁφελίμων βιβλίων. — Ἀθῆναι 1905 σχ. 16ον σ. 84 δρ. 0.40.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΓΡΑΦΟΜΕΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ὑπὸ Κ. Krummbacher κατὰ μετάφρασιν Θ. Κακριδῆ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ ὑπὸ Γεωργίου Ν. Χατζηδάκη. — Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ. — Ἀθῆναι 1905 τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου, σχ. 16ον σελ. 860 δρ. 8.

ΕΞΩΤΙΚΑ ὑπὸ Ιωάννου Πολέμη — ποίματα. — Ἀθῆναι 1905 τυπογρ. «Ἐστία» σχ. 16ον σελ. 94 δρ. 2.

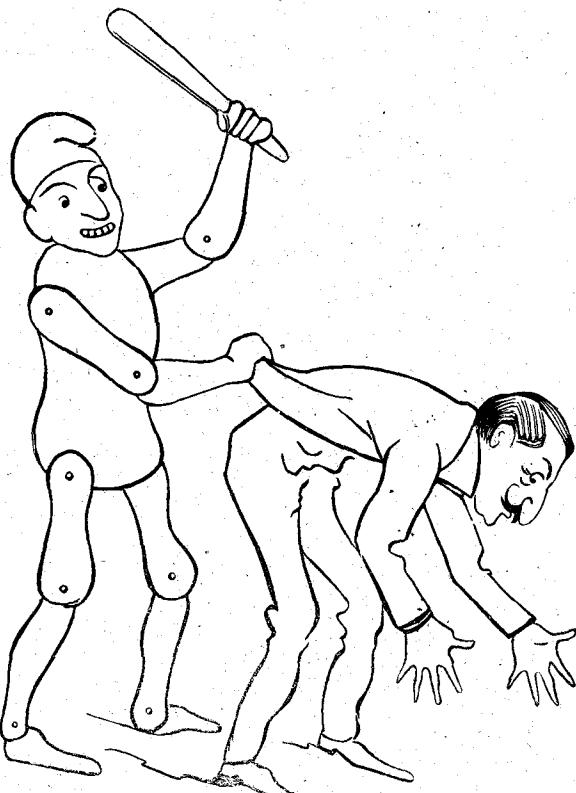
ΖΩΗ ΚΤ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ ὑπὸ Ψυχάρη. — Ἀθῆναι 1904 Βιβλιοπολεῖο τῆς «Ἐστίας» σχ. 16ον σελ. 332 δρ. 10.

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ ὑπὸ Ἀντοέα Καρκαβίτσα. — Ἀθῆναι 1904, τυπογραφεῖο «Ἐστίας» σχ. 16ον σελ. 232 δρ. 4.

DER ABSCHLUSS VON VOELKERRECHTLICHEN VERTRÄEGEN insbesondere nach Griechischem Staatsrecht. Inauguraldissertation zur Erlangung der Doctorwürde, von Demetrius F. Naoum Athen, Druck von P.D. Sakellarios. 1905.

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Απὸ τὸν «Ρωμόν» τοῦ Σουρῆ.

Φασουλῆς καὶ Ψυχάρης.